

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Δ.Π.Μ.Σ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2010-2011

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ
ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ ΒΑΛΛΙΑΝΩΝ
ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΜΠΕΝΤΕΡΜΑΧΕΡ-ΓΕΡΟΥΣΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Σ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
Δ.Π.Μ.Σ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: **ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ**
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2010-2011

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
**ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ
ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ ΒΑΛΛΙΑΝΩΝ
ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΜΠΕΝΤΕΡΜΑΧΕΡ-ΓΕΡΟΥΣΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Σ.ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- 1.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. ΚΛΙΜΑ. ΠΛΥΘΗΣΜΟΣ.
- 1.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟ ΛΕΙΒΑΘΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΚΕΡΑΜΕΙΕΣ.
- 1.3 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ.
- 1.4 ΑΔΕΡΦΟΙ ΒΑΛΛΙΑΝΟΙ. ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.
- 1.5 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΤΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ. ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ. ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΑΓΓΛΟΚΡΑΤΙΑΣ.

2. ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΒΑΛΛΙΑΝΩΝ

- 2.1 ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ. ΙΔΟΚΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ. ΚΥΡΗΞΗ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΩΣ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ.
- 2.2 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ.
- 2.3 ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ (ΥΛΙΚΑ ΔΟΜΗΣ, ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ)
- 2.4 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ (ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΑ, ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ, ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ)
- 2.5 ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ.

3. ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ

- 3.1 ΔΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ. (ΣΥΝΔΕΣΗ ΣΤΕΓΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΚΑΣ ΜΕ ΤΟΙΧΟΠΟΙΙΑ)
- 3.2 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ (ΤΟΠΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ, ΡΗΓΜΑΤΩΣΕΙΣ, ΑΠΩΛΕΙΑ ΜΑΖΑΣ, ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΠΙΧΡΙΣΜΑΤΩΝ)
- 3.3 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ.
- 3.4 ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.
- 3.5 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.
- 3.6 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑ ΔΟΜΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ.

4. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ.

5. ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

- 5.1 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ ΩΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΤΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ.
- 5.2 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ. ΚΙΝΗΣΗ.
- 5.3 ΑΡΧΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ
- 5.4 ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ. ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ.
- 5.5 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΝΑ ΔΟΜΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ. ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.

Αρχικά, θέλω να απευθύνω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες στον καθηγητή Σπ. Ραυτόπουλο, που παρακολούθησε τη διπλωματική μου εργασία. Ο ίδιος, βαθύς γνώστης της οικοδομικής και της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής της Κεφαλονιάς μου έδωσε τις απαραίτητες κατευθύνσεις και συμβουλές κατά τη διάρκεια των διορθώσεων, ώστε η εργασία αυτή να φτάσει στη τελική της μορφή.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την κα Ιφιγένεια Γεωργοπούλου για την βοήθεια της στην έναρξη της διπλωματικής εργασίας και την κα Μπούλα Παπαδάτου, η οποία με βοήθησε στην Κεφαλονιά με το θέμα της πρόσβασης στο αρχοντικό και με πληροφορίες γύρω από αυτό.

Τον Παναγή Βαλλιάνο, κάτοικο των Κεραμειών, μακρινό απόγονο της οικογένειας των Βαλλιάνων για την καταπληκτική ξενάγηση του στον οικισμό, και για τις σημαντικές πληροφορίες που μου έδωσε για την λειτουργία του αρχοντικού πριν από τους καταστροφικούς σεισμούς του 1953.

Όλους τους υπαλλήλους του άλλοτε δήμου Λειβαθούς, της Κοργιαλένειας Βιβλιοθήκης και του Ιστορικού αρχείου της Κεφαλονιάς που με βοήθησαν στην ανεύρεση πληροφοριών που αφορούν το αρχοντικό και την οικογένεια Βαλλιάνων.

Την περίοδο που ξεκίνησε η διπλωματική εργασία, οι πρώτες πληροφορίες οδηγούσαν στο συμπέρασμα ότι το αρχοντικό ήταν το πατρικό σπίτι του μεγάλου ευεργέτη Παναγή Βαλλιάνου. Σε βιβλία που έχουν φωτογραφίες της Κεφαλονιάς, στο διαδίκτυο, σε οδηγούς το αρχοντικό αναφέρεται συχνά ως το πατρικό σπίτι του Παναγή Βαλλιάνου. Ο άλλοτε δήμος Λειβαθούς έχει δώσει το λογότυπο «Δημοτική Βιβλιοθήκη Λειβαθούς. ΠΑΝΑΓΗΣ ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ» στην μελλοντική δημοτική βιβλιοθήκη που οραματίζεται ότι θα στεγάσει το αρχοντικό. Έτσι έδωσα στην διπλωματική μου εργασία το τίτλο : «Αρχοντικό Παναγή Βαλλιάνου». Μετά από τις πρώτες έρευνες γύρω από το θέμα στη περιορισμένη, θα έλεγα, βιβλιογραφία, που αφορά την οικογένεια των Βαλλιάνων και την αρχιτεκτονική στην Κεφαλονιά, προκύπτει ότι το αρχοντικό κτίζεται μετά το θάνατο του Παναγή Βαλλιάνου το 1902 από τον ανιψιό του Μιχάλη Βαλλιάνο, που επίσης διέπρεψε στη Ρωσία δίπλα στον Μαρή Βαλλιάνο και γύρισε στη Κεφαλονιά για να μείνει μέχρι τα τελευταία χρόνια της ζωής του στο εν λόγω αρχοντικό. Ο ίδιος ο Παναγής Βαλλιάνος άλλωστε και τα ξακουστά αδέρφια του που έμειναν στην ιστορία ως μεγάλοι ευεργέτες της Ελλάδος, δεν επέστρεψαν ποτέ στην ιδιαίτερη πατρίδα τους από τη στιγμή που έφυγαν για τη Ρωσία, την Κωνσταντινούπολη και το Λονδίνο, μαζί με το κύμα μετανάστευσης εκείνης της περιόδου.

Τέλος, θα ήθελα να αναφερθώ στο εισαγωγικό αυτό σημείωμα στους σεισμούς του 1953, που ήσαν καταστροφικοί για την Κεφαλονιά, την Ιθάκη και την Ζάκυνθο. Οι σεισμοί αυτοί κράτησαν δύο μήνες, με αποτέλεσμα τα νησιά να καταστραφούν ολοκληρωτικά (ΦΩΤΟ 1.1.1). Οι σεισμοί θεωρούνται οι καταστρεπτικότεροι που έχουν

γίνει στην Ελλάδα με 470 νεκρούς και 2500 τραυματίες, ενώ το 90% των κτισμάτων της Κεφαλονιάς κατέρρευσε. Ο πληθυσμός των νησιών άλλαξε δραματικά, καθώς παρά την απαγόρευση της κυβέρνησης οι περισσότεροι τράπηκαν σε φυγή. Οι σεισμοί του '53 αποτελούν ημερομηνία σταθμό στην ιστορία των Επτανήσων. Σήμερα όλα μετρώνται χρονικά με την επεξήγηση «προσεισμικά». Οι σεισμοί αυτοί συμπληρώνουν ένα ημερολόγιο καταστρεπτικών σεισμών που κάθε 50 -70 χρόνια επιβεβαιώνουν τη δύναμη του εγκέλαδου στα νησιά αυτά. Ένας υπέροχος, νησιωτικός πολιτισμός χάθηκε μέσα σε δύο μήνες και σήμερα βρίσκεται σε καρτ-ποστάλ, παλιές φωτογραφίες, αναμνήσεις ηλικιωμένων. Η διατήρηση κάποιων από τα κτίσματα που ακόμη στέκονται και χαρακτηρίζουν την «προσεισμική» Κεφαλονιά μαζί τις αναμνήσεις που «κουβαλούν» στο πέρασμα του χρόνου, είναι επιβεβλημένη για τις επόμενες γενεές.

1.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. ΚΛΙΜΑ. ΠΛΥΘΗΣΜΟΣ.

Ο νομός Κεφαλληνίας βρίσκεται στο Ιόνιο Πέλαγος, μεταξύ των παραλλήλων 37°59'Β και 38°34'Β και των μεσημβρινών 20°29'Α και 21°08'Α. Περιλαμβάνει την Κεφαλονιά, την Ιθάκη, Αρκούδι, Άτοκο και τις νήσους Εχινάδες. Η Κεφαλονιά έχει έκταση 781 τετραγωνικά χιλιόμετρα και μήκος ακτών 254 χιλιόμετρα και βρίσκεται απέναντι από την είσοδο του Πατραϊκού Κόλπου, βόρεια της Ζακύνθου, νότια της Λευκάδας και δυτικά της Ιθάκης. Είναι ιδιαίτερα ορεινή και έχει μεγάλο κάθετο διαμελισμό. Το σπουδαιότερο όρος του νησιού είναι ο Αίνος (κορυφή Μεγάλος Σωρός με ύψος 1.628 μ., η ψηλότερη των Επτανήσων), ο οποίος εκτείνεται στο νοτιοδυτικό τμήμα του νησιού, με βορειοδυτική - νοτιοανατολική διεύθυνση. Ο Αίνος, στο μεγαλύτερο τμήμα του και ιδιαίτερα στην ανατολική πλευρά, είναι σκεπασμένος με έλατα του είδους «ελάτη η κεφαλληνιακή», ενώ τα υπόλοιπα βουνά καλύπτονται με πλούσια βλάστηση θαμνοειδών.

Είναι το μεγαλύτερο νησί των Επτανήσων και έκτο σε μέγεθος κατά σειρά από τα ελληνικά νησιά. Στο νησί κατοικούν περίπου 35.000 άνθρωποι, και σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2001 στην πρωτεύουσα το Αργοστόλι κατοικούν περίπου οι 10.000.

Αρκετές σεισμικές δονήσεις πλήττουν την περιοχή κάθε χρόνο. Τεκτονικά, η Κεφαλονιά και η Λευκάδα θεωρούνται τα περισσότερο κατακερματισμένα τμήματα του πεδίου καθίζησης Άρτας - Αγρινίου. Τα ρήγματα του Ιονίου διασταυρώνονται μεταξύ Παξών και Λευκάδας με τα ρήγματα του κόλπου της Άρτας και με τις προεκτάσεις των ρηγμάτων του Πατραϊκού κόλπου μεταξύ Κεφαλονιάς και Ζακύνθου. Στο σύστημα αυτών των ρηγμάτων ενδημούν οι σεισμικές εστίες του νησιού. Ειδικότερα, ο σεισμός του 1953 είχε την εστία του στο σύστημα των ρηγμάτων που χωρίζουν την Κεφαλονιά από την Ιθάκη και τη Ζάκυνθο.

Το κλίμα της Κεφαλονιάς είναι εύκρατο, με ήπιους χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια. Θερμοκρασίες 40°C ή και μεγαλύτερες παρατηρούνται μόνο σε ορισμένες κλειστές

περιοχές στο εσωτερικό του νησιού. Το φαινόμενο του παγετού δεν είναι συχνό και παρατηρείται συνήθως με μικρή ένταση και σε περιορισμένη έκταση, ενώ δεν έχει σημειωθεί ποτέ ολικός παγετός. Η απολύτως ελάχιστη θερμοκρασία στο Αργοστόλι έχει φτάσει μόλις τους -3°C . Το φθινόπωρο η θερμοκρασία είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από την άνοιξη, λόγω της μεγάλης συχνότητας των υφέσεων και των θερμών ανέμων κατά την εποχή αυτή. Το ετήσιο θερμομετρικό εύρος φτάνει τους $15,6^{\circ}\text{C}$, με ψυχρότερο μήνα τον Ιανουάριο και θερμότερο τον Αύγουστο. Γενικά, το Ιόνιο έχει ευνοϊκή επίδραση στις θερμομετρικές συνθήκες των νησιών του, γι' αυτό οι ισόθερμες καμπύλες, καθώς διέρχονται την ηπειρωτική Ελλάδα, κάμπτονται ισχυρά στα βόρεια, βαίνοντας σχεδόν παράλληλα προς τις ακτές. Η σχετική υγρασία είναι μεγάλη, ιδίως κατά την ψυχρή εποχή (άνω των 70 βαθμών της υγρομετρικής κλίμακας από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Μάιο), εξαιτίας των υγρών ανέμων του νότιου τομέα, οι οποίοι επικρατούν αυτούς τους μήνες. Μεγάλος είναι ο αριθμός των αίθριων ημερών (167 ετησίως) και μικρός ο αντίστοιχος των νεφοσκεπών (περίπου 55 ετησίως), τιμές που κατατάσσουν την Κεφαλονιά μεταξύ των περιοχών με τη μεγαλύτερη ηλιοφάνεια σε όλη τη χώρα. Οι βροχοπτώσεις είναι σχετικά συχνές (περίπου 900 χιλιοστά ετησίως στις πεδινές και παράκτιες περιοχές), εξαιτίας των κινουμένων από τα δυτικά προς τα ανατολικά υφέσεων και των συχνών υγρών ανέμων του νότιου τομέα¹.

1.3 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟ ΛΕΙΒΑΘΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΚΕΡΑΜΕΙΕΣ.

Ο άλλοτε δήμος Λειβαθούς καταλαμβάνει το νότιο – νοτιοδυτικό τμήμα του νησιού συνορεύοντας προς Βορρά με τους άλλοτε δήμους Αργοστολίου, Σάμης και Ομαλών και ανατολικά με τον άλλοτε δήμο Ελείου – Πρόννων. Σήμερα με τα νέα δεδομένα υπάρχει ένας δήμος Κεφαλληνίας και οι παραπάνω καταργούνται. Η περιοχή είναι μια εύφορη πεδιάδα με χαμηλούς λόφους, διάσπαρτους οικισμούς με αμπέλια, ελαιώνες, δένδρα και κήπους που προστατεύει από το βορρά ο Αίνος. Ο πληθυσμός του είναι περίπου 12.000 κάτοικοι και η έκταση του είναι περίπου 76.000 τετ. χιλ.

Οι Κεραμειές, όπου και η διοικητική έδρα του τέως δήμου, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2001 αριθμεί μόλις 380 κατοίκους. Ιστορικά το 1810 ο δήμος Λειβαθούς αριθμούσε 9.284 κατοίκους, από τους οποίους οι 2.681 ήσαν άρρενες ηλικίας 17 – 60 χρονών και από αυτούς οι 1.393 ήσαν ναυτικοί και οι 848 γεωργοί, ενώ ο συνολικός πληθυσμός του νησιού ανερχόταν σε 50.998, με ενεργό πληθυσμό 13.716 άτομα². Εξήντα χρόνια αργότερα, το 1870, ο πληθυσμός της Λειβαθούς ανερχόταν σε 9.862 κατοίκους, δηλαδή είχε διατηρηθεί περίπου στα ίδια επίπεδα, ενώ την ίδια περίοδο ο συνολικός πληθυσμός της Κεφαλονιάς έφτανε τους 67.509 κατοίκους. Τα επόμενα χρόνια έως το 1889 παρατηρείται δραματική μείωση των κατοίκων της Λειβαθούς σε 510 μόνο ψυχές. Στις τελευταίες διαφοροποιήσεις θα συμβάλλουν σημαντικά η στροφή

¹ Οι πληροφορίες που αφορούν το κλίμα στην Κεφαλονιά βρίσκονται σε σχετικές εργασίες στην ιστοσελίδα του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης. Η διεύθυνση είναι diocles.civil.duth.gr

² Γεώργιος Μοσχόπουλος. Ιστορία της Κεφαλονιάς (1797 – 1940). Αθήνα 2010. Πίνακας 1. Σελ. 93

των νησιωτών στη ναυτιλία που αναπτύσσεται συνεχώς με ταχείς ρυθμούς, η αριθμητική αύξηση όσων ασκούν επαγγέλματα κοινωνικών υπηρεσιών³, οι οποίοι μεταφέρονται στα κέντρα και τα διαρκή λοιμώδη νοσήματα που χτύπουν τη περίοδο αυτή την ύπαιθρο.

Οι Κεραμειές μαζί με τα Σβορωνάτα και τα Σπαρτιά ήταν ανέκαθεν τα μεγαλύτερα χωριά της Λειβαθούς. Στις Κεραμειές βρίσκονται γύρω από την κεντρική πλατεία η εκκλησία του Αγίου Βασιλείου με το πυργοειδές καμπαναριό, το σχολείο, την ανέγερση του οποίου είχαν χρηματοδοτήσει οι αδερφοί Βαλλιάνοι, και τα κτίρια της οικογενείας των Βαλλιάνων, άλλα εγκαταλελειμμένα, όπως το αρχοντικό, ο στάβλος και το ελαιοτριβείο και άλλα επισκευασμένα και κατοικημένα από τους σύγχρονους απόγονους των Βαλλιάνων (ΧΑΡΤΗΣ 01).

1.4 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ.

Αρχαίοι χρόνοι.

Για πρώτη φορά η ονομασία Κεφαλληνία απαντά στον Ηρόδοτο. Το νησί πήρε το όνομά του, σύμφωνα με τη παράδοση από τον μυθικό Κέφαλο, ο οποίος έφτασε στο νησί ως πρόσφυγας από την Αθήνα ή από το ελληνικό φύλο των Κεφαλλήνων ή Κεφαλλάνων. Στα Ομηρικά κείμενα δεν εμφανίζεται το όνομα της νήσου ως έχει, αλλά με άλλες ονομασίες όπως Δουλίχιον, Σάμος ή Σάμη. Σε αυτή τη μορφή διατηρείται ως το όνομα μίας εκ των πόλεων της νήσου από την αρχαιότητα έως σήμερα. Αν και βρίσκεται σε ιδιαίτερα στρατηγικό σημείο στα θαλάσσια σταυροδρόμια μεταξύ ανατολής-δύσης και βορρά-νότου, αλλά επίσης στη περιφέρεια του ελλαδικού χώρου είχε μικρή συμμετοχή στα της Ελλάδος πράγματα και για το λόγο αυτό οι πληροφορίες που αντλούνται από αρχαίες πηγές είναι ελάχιστες. Οι μεγάλες ανασκαφές που άρχισαν το 19^ο αιώνα και συνεχίζουν μέχρι σήμερα αποτελούν τις βασικές πηγές για τη περίοδο αυτή. Κατά τη ρωμαϊκή περίοδο γνωρίζει ιδιαίτερη ακμή επί Αντωνίνων και η Σάμη γίνεται πρωτεύουσα του νησιού μέχρι τον 6^ο αιώνα⁴.

Βυζαντινή περίοδος.

Κατά τους Πρώιμους Βυζαντινούς χρόνους η Κεφαλονιά εντάχθηκε διοικητικά στην ευρύτερη διοίκηση του Ανατολικού Ιλλυρικού. Με διάταγμα του Ιουστινιανού το 535 η περιοχή εντάσσεται στην πνευματική εποπτεία του παπικού θρόνου μέχρι το 732. Μέχρι το έτος 842, όπου αναφέρεται στρατηγός Κεφαλληνίας δεν υπάρχουν καθόλου μαρτυρίες για τη παραπάνω περίοδο. Με σκοπό την αντιμετώπιση των πειρατικών επιδρομών των Σαρακηνών γίνεται η βυζαντινή-βενετική συμμαχία με την παραχώρηση σημαντικών εμπορικών προνομίων για τη Βενετία⁵.

³ Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Βαλλιάνος. Από τη Μυθοπλασία στη Ιστορία. Αθήνα 2008. Σελ. 12-13

⁴ Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Larousse Britannica, 28^{ος} τόμος, Αθήνα 2007, σελ. 455.

⁵ Ο.π. σελ. 455.

Φραγκοκρατία.

Η κυριαρχία των ξένων κατακτητών ξεκινά με τις επιδρομές των Νορμανδών το 1185. Μέχρι το 1500 διάφοροι ηγεμονίσκοι καταλαμβάνουν το νησί. Το 1185 ο ναύαρχος Margaritone, τον οποίο διαδέχεται το 1195 ο Ματθαίος Ορσίνι. Κατά την περίοδο που ακολουθεί καταργείται η ορθόδοξη επισκοπή του νησιού στην προσπάθεια επιβολής του καθολικισμού. Δημιουργείται η Παλατινή Κομητεία Κεφαλληνίας – Ζακύνθου, ενώ δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τον , επί επτά αιώνες, πολιτικό χωρισμό του νησιού από την υπόλοιπη Ελλάδα . Οι Ορσίνιοι διατηρούν τη κυριαρχία τους μέχρι το 1335, όταν καταλαμβάνουν το νησί οι Ανδεγαυοί. Το 1357 το νησί παραχωρείται στην οικογένεια των Τόκκων. Οι τελευταίοι κατορθώνουν να επεκταθούν στην ηπειρωτική Ελλάδα και στα υπόλοιπα νησιά του Ιονίου. Η διοίκηση του νησιού οργανώνεται καλύτερα με την ύπαρξη επιτρόπων, επιμελητών, ελεγκτών και ταμιών. Προς το τέλος της ηγεμονίας τους το 15^ο αιώνα, επανιδρύεται ο επισκοπικός θρόνος Κεφαλληνίας-Ζακύνθου. Έτσι η οικονομία στο νησί ανθεί και ο πληθυσμός αυξάνεται. Το 1479 ουσιαστικά λήγει η κυριαρχία των Τόκκων με την επιδρομή των Τούρκων και την ολιγόχρονη κατάληψη του νησιού⁶.

Ενετοκρατία. 1500 – 1979.

Ο διαγραφόμενος από την Τουρκική επέκταση κίνδυνος ωθεί την Βενετία στον σχεδιασμό ως προς την επέκταση και κατάληψη των Ιονίων Νήσων. Ήδη το 1470 η Χαλκίδα καταλαμβάνεται από τους Τούρκους, αποτελώντας μια ανεπανόρθωτη απώλεια για τη Βενετία. Έχοντας ήδη από τα τέλη του 14^{ου} αιώνα κυριαρχήσει στην Κέρκυρα, παίζοντας ένα αξιοθαύμαστο πολεμικό και συνάμα διπλωματικό παιχνίδι στους Τούρκους, καταλαμβάνει τα επόμενα χρόνια όλα τα Επτάνησα και ειδικά το 1500 τη Κεφαλονιά. Οι ενετικές κτήσεις στο Ιόνιο Πέλαγος φανερώνουν τη σημασία τους τα επόμενα χρόνια, κατά τα οποία η Μεθώνη, η Ναύπακτος και η Κορώνη καταλαμβάνονται από τους Τούρκους.

Δύο είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιόδου αυτής που την κάνουν να διαφέρει ουσιαστικά από την περίοδο της Φραγκοκρατίας: η εισαγωγή μιας οργανωμένης και έμπειρης διοικητικής μηχανής και η παραχώρηση της ουσιαστικής ανεξιθρησκείας. Το πολίτευμα που καθιερώνεται είναι το αριστοκρατικό ή ολιγαρχικό. Δημιουργείται τοπική αριστοκρατία για κάθε νησί, οικογένειες που φέρνουν το τίτλο των ευγενών (Nobili), κατέχουν πολιτικά δικαιώματα ως πολίτες (Cittadini), όπως αυτό της Συνελεύσεως (consegio) και ασχολούνται με τα κοινά του τόπου . Από την άλλη υπάρχει ο λαός ή καλύτερα ο όχλος (popolo, plebe), ο οποίος έχει καθήκοντα και υποχρεώσεις και κανένα δικαίωμα. Τα ονόματα των ευγενών ήσαν καταγεγραμμένα στη Χρυσή Βίβλο (libro d' oro). Οι ευγενείς έπρεπε να κατοικούν στη πόλη, να μην έχουν να κάνουν με επαγγέλματα πέρα του χρυσοχόου, του φαρμακοποιού, του πωλητή. Οι περιπτώσεις της

⁶ Ν.Γ. Μοσχονά, Το Ιόνιο. Περιβάλλον – Κοινωνία – Πολιτισμός. Πρακτικά Συμποσίου, Αθήνα 1984, σελ. 197.

Επίσης, Ελένη Ε. Κούκκου, Ιστορία των Επτανήσων από το 1797 μέχρι την Αγγλοκρατία, Αθήνα 1985, σελ 13-14.

Επίσης, Διονύσης Ζήβας, Η αρχιτεκτονική της Ζακύνθου από τον ΙΣΤ΄ μέχρι τον ΙΘ΄ αιώνα, Αθήνα 1970, σελ 4-7.

Ζακύνθου και της Κέρκυρας είναι τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα της απόλυτης ολιγαρχίας σε μεγάλη αντίθεση με αυτό που συμβαίνει στη Κεφαλονιά.

Στη Κεφαλονιά ορίζεται ως κέντρο- πόλη από την Βενετία το Κάστρο του Αγ. Γεωργίου και οι ευγενείς πρέπει πλέον να κατοικούν μέσα σε αυτό ή στα περίχωρα του, κάτι το οποίο δεν τηρείται απόλυτα, με αποτέλεσμα τα γειτονικά νησιά να αποκαλούν τους Κεφαλλονίτες «ακάθαρτους» (ΦΩΤΟ 1.4.1). Στο κάστρο συγκεντρώνεται σιγά- σιγά μεγάλος αριθμός πληθυσμού, με αποτέλεσμα το 1608 ο αριθμός της υποτυπώδους συνελεύσεως να φτάνει τους 800-900 (ενώ στα άλλα μεγάλα νησιά το σώμα των ευγενών ήταν 150), να διεξάγεται στο δρόμο και να χάνει φυσικά την σοβαρότητα της μετατρεπόμενη σε οχλαγωγία. Όσες προσπάθειες έγιναν ώστε να μειωθεί ο αριθμός της συνελεύσεως αποδείχτηκαν άκαρπες, με αποκορύφωμα την προσπάθεια του προβλεπτή Βιτούρη το 1750, ο οποίος μετά το έργο της εκκαθάρισης, συμπληρώνει τον αριθμό των 6000, όταν στην ίδια τη Βενετία ο αριθμός δεν ξεπερνούσε ποτέ τους 1200 ευγενείς. Συνεπώς, η ξενική ολιγαρχία δεν κατάφερε να ευδοκιμήσει ποτέ απόλυτα, με αποτέλεσμα την διοικητική και κοινωνική αναρχία, και επίσης την ύπαρξη «ευγενών» στην ύπαιθρο, σχηματίζοντας τοπαρχίες οι οποίες συχνά συγκρούονταν μεταξύ τους⁷. Το 1571 διασφαλίζεται η θαλάσσια ασφάλεια με τη ναυμαχία της Ναυπάκτου. Το εμπόριο και η ναυτιλία αναπτύσσονται γρήγορα και το Αργοστόλι μετατρέπεται ανεπίσημα σε πρωτεύουσα του νησιού, αφήνοντας τους ευγενείς στο κάστρο, φιλοξενώντας εκεί αποθήκες, κατοικίες, φυλάκια, μέχρι που το 1757 ο Γενικός Προβλεπτής Αυγουστίνος Σαγρέδος διατάσει να μετατεθεί το σύνταγμα στο Αργοστόλι⁸. (ΧΑΡΤΗΣ 02)

1979-1999 Γαλλική κυριαρχία.

Ο Ναπολέων Βοναπάρτης διέλυσε το 1797 το αριστοκρατικό πολίτευμα της Βενετίας. Σε επιστολές του αναφέρει ότι η κατάκτηση των Ιονίων νήσων είναι πιο σημαντική από τη κατάληψη ολόκληρης της Ιταλίας. Εκμεταλλευόμενος το φόβο των Βενετών για τις τακτικές εξεγέρσεις αποστέλλει γαλλικά στρατεύματα στα νησιά, ώστε να καταλάβουν τις ναυτικές βάσεις των Βενετών. Τα νησιά με τη συνθήκη του Κάμπο Φόρμο στις 17 Οκτωβρίου του 1797 περιέρχονται στη γαλλική δημοκρατία. «Ποτέ εδώ και πολλούς αιώνες δεν έχει γίνει λαμπρότερη ειρήνη. Αποκτούμε το πιο πολύτιμο για μας μέρος της Βενετίας» έγραφε ο Ναπολέων στον Υπουργό εξωτερικών της Γαλλίας. Ο λαός των Επτανήσων δέχτηκε με εντυπωσιακή υποδοχή τα γαλλικά στρατεύματα, θεωρώντας τους Γάλλους ως ελευθερωτές. Στην Κεφαλονιά οργανώνονται λαϊκοί πανηγυρισμοί , καίγονται οι χρυσές Βίβλοι, τα οικόσημα, οι τίτλοι Ευγενίας, οι ιερείς ευλογούν το δέντρο της ελευθερίας στο Αργοστόλι και ιδρύονται πέντε δημαρχεία. Μάλιστα ιδρύεται σύλλογος Ιακωβίνων που πρόθεση του είναι να καταργήσει τη χριστιανική θρησκεία και να αναβιώσουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Οργανώνεται το σύστημα παιδείας, ιδρύονται εθνικά και δημόσια σχολεία, ξεκινά η χρήση των ελληνικών από τους ευγενείς και όλα τα έγγραφα και πράξεις γράφονται στην ελληνική γλώσσα. Από την άλλη, η γαλλική κατοχή χαρακτηρίζεται από τα αντιλαϊκά μέτρα με την γενναία αύξηση της υποχρεωτικής

⁷ Ελένη Ε. Κούκκου, Ιστορία των Επτανήσων από το 1797 μέχρι την Αγγλοκρατία, Αθήνα 1985, σελ 28-31.

⁸ Νικόλαος Δ. Τζουγανάτος, Περιοδικό Ηώς, Αριθ. 58-60, Κεφαλονιά 1962, σελ 122-123

φορολογίας. Για το λόγο αυτό η δυσφορία δεν αργεί να εμφανιστεί και οι συγκρούσεις είναι αναπόφευκτες. Η γαλλική κατοχή κρατά μόλις δύο χρόνια⁹.

1799 - 1807 Ρωσοτουρκική κυριαρχία.

Στις 21 Μαρτίου του 1800 υπογράφεται μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης για τη τύχη των Ιονίων νήσων. Ο ανταγωνισμός και η διαμάχη των δύο χωρών συντέλεσαν στη δημιουργία του πρώτου ελληνικού κράτους, έστω και προστατευόμενου. Η Αγγλία και τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη αναγνωρίζουν αμέσως τη σύμβαση αυτή. Το νεοσύστατο ελληνικό κράτος ονομάζεται «Πολιτεία των Επτά Ηνωμένων Νήσων». Το νέο σύνταγμα που συντάσσεται ονομάζεται «βυζαντινό», το οποίο είναι καθαρά αριστοκρατικό αποκλείοντας την συμμετοχή όλων των τάξεων στα κοινά. Στα δικαστήρια καθιερώνεται η ελληνική γλώσσα. Οι χρυσές βίβλοι συντάσσονται και πάλι. Επανεκλέγεται ξανά αρχιεπίσκοπος και 72 ιερείς στα νησιά. Χαρακτηριστική είναι η νέα σημαία, η οποία αποτελεί παραλλαγή της σημαίας της Ενετικής δημοκρατίας. Οι φόροι υποτέλειας φανερώνουν ότι τα νησιά βρίσκονται υπό την υποταγή της οθωμανικής αυτοκρατορίας¹⁰.

Στην Κεφαλονιά η κατάσταση είναι εκρηκτική, όπου οι δύο αντιμαχόμενες πλευρές, οι Άννινοι στο Ληξούρι και οι Μεταξάδες στο Αργοστόλι, διατηρούν την αναστάτωση στο νησί. Ληηλασίες, καταστροφές αρχοντικών και δημοσίων καταστημάτων, το άνοιγμα των φυλακών φανερώνουν την αναρχία που κυριαρχεί. Ο Ιωάννης Καποδίστριας καταφτάνει στο νησί δύο φορές προς ανακούφιση των αρχόντων και του λαού και ουσιαστικά καταφέρνει με τη παρουσία ρωσικού στρατού να σταματήσει την ανταρσία στις 21 Οκτωβρίου 1802¹¹. Η ρωσική δύναμη εγκαθίσταται στο Αργοστόλι και ο Καποδίστριας κάνει έκκληση για τάξη και ηρεμία. Καταργείται ο φόρος της δεκάτης και αντικαθίσταται με δασμούς στις εισαγωγές και εξαγωγές και αποζημιώνονται όσοι είχαν πληγεί από τις συνεχείς εξεγέρσεις.

Το 1803 ο Ιωάννης Καποδίστριας αναλαμβάνει την διακυβέρνηση του νεοσύστατου κράτους. Στην Κεφαλονιά οργανώνονται σχολεία και σχολή ναυπηγικής. Η ελληνική γλώσσα καθιερώνεται σε όλους τους δημόσιους οργανισμούς. Δεδομένο είναι ότι όλοι οι «υπάλληλοι του κράτους» μέχρι τότε μιλούσαν την ιταλική γλώσσα και μόνο εμπειρικά την ελληνική. Ο διχασμός και η αντιπαλότητα έχουν πλέον εκλείψει. Η σημαία της ουδετερότητας του «ενιαίου» κράτους κατά τη διάρκεια των πολέμων που λαμβάνουν χώρα στην Ευρώπη οδηγεί στην ακμή της ναυτιλίας και του εμπορίου στη Κεφαλονιά. Ψηφίζονται και άλλες φορολογικές ελαφρύνσεις και τα οικονομικά όλων των νησιών είναι σε καλή κατάσταση¹². Οι γαλλικές κτήσεις όμως στον ευρωπαϊκό χώρο και η αποκοπή των λιμανιών το 1804 σε όλη την Ιταλία οδήγησαν το εμπόριο και τη ναυτιλία πάλι σε δύσκολες μέρες. Το 1806 πλέον ενώ εκδίδεται νέο σύνταγμα από τον Ιωάννη Καποδίστρια όπου αναφέρεται έντονα η Ρωσία ως προστάτιδα δύναμη, τα Ιόνια νησιά βρίσκονται ξανά σε εμπόλεμη κατάσταση ανάμεσα στη Ρωσία, στη Τουρκία που πλέον έχει διακόψει τις μεταξύ τους σχέσεις και στη Γαλλία. Η Λευκάδα βρίσκεται σε

⁹ Ελένη Ε. Κούκκου, Ιστορία των Επτανήσων από το 1797 μέχρι την Αγγλοκρατία, Αθήνα 1985, σελ 45-49.

¹⁰ Ελένη Ε. Κούκκου, Ιστορία των Επτανήσων από το 1797 μέχρι την Αγγλοκρατία, Αθήνα 1985, σελ 74-75.

¹¹ Ο.π. σελ 127.

¹² Ο.π. σελ 146.

ετοιμοπόλεμη κατάσταση λόγω των βλέψεων του Αλή πασά, και αρκετοί «μετανάστες», κυνηγημένοι κλέφτες και αμαρτωλοί της Πελοποννήσου και της Ηπείρου καταφτάνουν στα νησιά.

1807 – 1809 Γαλλική κυριαρχία.

Το 1807 καταλαμβάνονται ξανά τα Επτάνησα από τους Γάλλους. Στις 8 Ιουλίου 1807 υπογράφεται η συνθήκη του Τιλσίτ. Η παραχώρηση των νησιών από τη Ρωσία σήμανε την οριστική απώλεια της ανεξαρτησίας του νεοσύστατου κράτους. Τα νησιά τίθενται σε κατάσταση αποκλεισμού από την Αγγλία και όλες οι εξαγωγές των προϊόντων σταμάτησαν, ενώ η εισαγωγή σιταριού έγινε προβληματική, με αποτέλεσμα η πείνα να αρχίζει να θερίζει τους κατοίκους. Μέσω πρακτόρων η Αγγλία υπόσχεται στους κατοίκους την επανίδρυση της ανεξάρτητης Επτανησιακής Πολιτείας και με προτροπή των Άγγλων μερικοί Κεφαλλονίτες υψώνουν τη σημαία της Πολιτείας στη Κωνσταντινούπολη. Στην Κεφαλονιά οι κάτοικοι προτρέπουν τους Άγγλους να καταλάβουν τα νησιά¹³.

1809 – 1864 Αγγλοκρατία.

Τον Οκτώβριο του 1809 οι Άγγλοι καταλαμβάνουν τη Κεφαλονιά, τη Ζάκυνθο, την Ιθάκη και τα Κύθηρα. Στην Κεφαλονιά το διάστημα 1811 – 1814 ο ταγματάρχης Κάρολος de Bosset, διοικητής της νήσου, βοηθά στην ευημερία του τόπου δημιουργώντας πολλά και αξιόλογα έργα όπως οδικό αμαξιτό δίκτυο, αποχετεύσεις, την κατασκευή κεντρικής πλατείας στο Ληξούρι, τη φωταγώγηση του Αργοστολίου, την κατασκευή της περιφέρειας λίθινης γέφυρας, μήκους ενός σταδίου που ένωσε το Αργοστόλι με τους απέναντι δήμους, στους οποίους διέμενε μεγάλος αριθμός κατοίκων. Το 1814 τα συμμαχικά στρατεύματα εισχωρούν στο Παρίσι και ο Ναπολέων εξορίζεται νικημένος. Στις 5 Νοέμβρη 1815 υπογράφηκε τελικά με τη μεγάλη συμβολή του, τότε Υπουργού Εξωτερικών της Ρωσίας, Ιωάννη Καποδίστρια η συνθήκη για τα Ιόνια νησιά (συνθήκη των Παρισίων). Τα Επτάνησα αποτέλεσαν «ενιαίο κράτος ελεύθερο και ανεξάρτητο» με την επωνυμία «Ηνωμένες Πολιτείες των Ιονίων Νήσων, υπό την προστασία της Μεγάλης Βρετανίας». Το νέο κράτος θα είχε συνταγματική κυβέρνηση, δική του σημαία και δικό του στρατό. Η εμπορική σημαία θα ήταν αναγνωρισμένη ως σημαία ανεξάρτητου και ελεύθερου κράτους, κάτι που οδηγεί στην ταχύτατη ανάπτυξη της ναυτιλίας. Η ελευθερία και η ανεξαρτησία όμως των νησιών μεταβάλλεται ουσιαστικά σε επικυριαρχία, ενώ αυξάνεται και πάλι η φορολογία και το πολίτευμα είναι ουσιαστικά στρατοκρατικό. Αρκετά χρόνια ύστερα το 1844 το πολιτικό κλίμα αλλάζει. Η οικονομική κρίση της περιόδου 1846 -1849 που έχει να κάνει με τα οικονομικά και εμπορικά προβλήματα στην Ευρώπη οδηγούν τους κατοίκους σε εξεγέρσεις τα έτη 1848 και 1849 υποκινούμενες από λόγιους Κεφαλλονίτες¹⁴. Στην Κεφαλονιά ιδρύονται πολιτικές λέσχες, εισάγονται οι ελληνικές εφημερίδες, ιδρύονται τυπογραφεία και καθιερώνεται η ελευθεροτυπία. Το 1850 γίνεται αναθεώρηση του συντάγματος του 1817. Το 1852 λειτουργούν αλληλοδιδασκτικά σχολεία στην ύπαιθρο. Οι πολιτικές λέσχες ανέπτυξαν φιλελεύθερες ιδέες και ειδικά οι λέσχες «Ομόνοια» και «Κοραής» αναπτύσσουν έντονη πατριωτική δραστηριότητα. Οι Κεφαλλονίτες λόγιοι και διδάσκαλοι, οι οποίοι έχουν δεχτεί την επίδραση του γαλλικού και ιταλικού διαφωτισμού, επιστρέφοντας στη

¹³ Ο.π. σελ 167 - 173.

¹⁴ Γεωργ. Ν. Μοσχοπούλου. Ιστορία της Κεφαλονιάς. Τόμος Δεύτερος. Εκδόσεις Κέφαλος. Αθήνα 1988. Σελ. 103

γενέτειρα, μεταφέρουν τα μηνύματα του φιλελευθερισμού και μπολιάζουν τη νεολαία με τις ιδέες της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της πολιτικής και κοινωνικής ανεξαρτησίας¹⁵. Έπειτα από διαρκείς και σκληρούς αγώνες, υπαναχωρήσεις, διαβουλεύσεις και παρασκηνιακές ενέργειες τα Επτάνησα παραδίδονται στις 2 Ιουνίου 1864 στον απεσταλμένο της ελληνικής κυβέρνησης Θρασύβουλο Ζαΐμη. Η ξένη κυριαρχία των περίπου έξι αιώνων τελειώνει¹⁶.

Νεώτερα χρόνια.

Στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα συντελείται στην Ευρώπη η βιομηχανική επανάσταση. Στην Ελλάδα από το 1864 εμφανίζονται δειλές προσπάθειες για εκβιομηχάνιση της ελληνικής οικονομίας, που θα γίνουν αφετηρία της βιομηχανικής επανάστασης. Έτσι δημιουργούνται σταδιακά οι συνθήκες που οδηγούν στη διαφοροποίηση των παραδοσιακών παραγωγικών σχέσεων. Οι λόγιοι, διανοούμενοι, αδελφότητες και εργατικοί σύνδεσμοι οργανώνονται γύρω από την επίδραση της σοσιαλιστικής ιδεολογίας. Στην Ελλάδα και ειδικότερα στην Κεφαλονιά η βασιλική «προνομία» είναι ισχυρότερη παρά ποτέ, οι κυβερνήσεις αυλικές, όπως πάντοτε και η πολιτική διαφθορά στο απόγειο. Όλες οι διοικητικές υπηρεσίες στην Κεφαλονιά πλαισιώνονται από όργανα των ελληνικών κυβερνήσεων, του κατεστημένου δηλ. του ελληνικού χώρου. Κυρίως όμως το κατεστημένο του παλαιοκομματισμού εκφράζεται στην προσπάθεια άλωσης των Δήμων και των ιδρυμάτων του νησιού¹⁷. Προβλήματα που εκφράζονται από τον πολιτικό τύπο της εποχής είναι: ο νόμος της αφομοίωσης της Επτανήσου με την Ελλάδα (Ιανουάριος 1866), το τίμημα του χαρτόσημου, η κατάργηση των δασμών για τα εισαγόμενα σιτηρά, και φυσικά προβλήματα που αντιμετωπίζει όλος ο ελλαδικός χώρος όπως η οικονομία, η εκπαίδευση, η συνεχόμενη επέμβαση της Αγγλίας στην εσωτερική πολιτική. Στις περισσότερες διεξαγωγές εκλογών σημειώνονται βίαιες συγκρούσεις και φαινόμενα νοθείας. Στο τέλος της πρώτης δεκαετίας του 20^{ου} αιώνα, όπως σ' ολόκληρη την Ελλάδα, έτσι και στον κεφαλληνιακό χώρο διαφοροποιούνται οι πολιτικές δυνάμεις και δημιουργούνται νέοι πολιτικοί σχηματισμοί και με την εμφάνιση και εκλογή του Ελευθερίου Βενιζέλου το 1910 επαναπροσδιορίζονται οι πολιτικές ισορροπίες στην κοινωνία του νησιού.

Η Κεφαλονιά προσχωρεί το 1917 στο κράτος της Θεσσαλονίκης. Αν και στη Κεφαλονιά υπάρχει οικονομικό πρόβλημα και έλλειψη τροφίμων γίνονται σοβαρές προσπάθειες για τήρηση της τάξης, όπως η συντονισμένη καταπολέμηση της αισχροκέρδειας. Στην Κεφαλονιά επικρατούν πλέον δύο πολιτικοί πόλοι: οι «βενιζελικοί» και ο Ι. Μεταξάς. Οι φοβερές επιπτώσεις της προσφυγιάς, μετά την Μικρασιατική καταστροφή, που δημιουργούν οικονομικά προβλήματα στο έθνος, επηρεάζουν ανάλογα και τον κεφαλληνιακό χώρο, όπου καταφθάνουν πρόσφυγες, ενώ πείνα μαστίζει το νησί¹⁸. Η πολιτική αστάθεια σε ολόκληρη τη χώρα οδηγεί στην οικονομική κρίση του 1929. Η επιρροή του Ι. Μεταξά το 1927 είναι τεράστια σε όλο το νησί. Στον τοπικό τύπο δεν λείπει η κατευθείαν συνηματολογία για δικτατορία¹⁹. Το 1936 ο Ι. Μεταξάς λαμβάνει τη

¹⁵ Ο.π. Σελ. 141

¹⁶ Ελένη Ε. Κούκκου, Ιστορία των Επτανήσων από το 1797 μέχρι την Αγγλοκρατία, Αθήνα 1985, σελ 211 - 223.

¹⁷ Γεωργ. Ν. Μοσχοπούλου. Ιστορία της Κεφαλονιάς. Τόμος Δεύτερος. Εκδόσεις Κέφαλος. Αθήνα 1988. Σελ. 249

¹⁸ Ο.π. Σελ. 289

¹⁹ Ο.π. Σελ. 298

συγκατάθεση του βασιλιά για εγκαθίδρυση δικτατορίας. Η αριστερά στο νησί ξεκινά να οργανώνεται και να δραστηριοποιείται με απεργίες και συλλαλητήρια, με κύρια αιτήματα την εφαρμογή του οκτώωρου, την αύξηση του μεροκάματου, την κατάργηση της νυκτερινής εργασίας και την δωρεάν περίθαλψη στο νοσοκομείο του Αργοστολίου. Την 28^η Οκτωβρίου του 1940 ο Ι. Μεταξάς δίνει την αρνητική απάντηση στην ιταλική πρόκληση.

Την περίοδο 1864 – 1940 πρέπει να σημειωθεί ότι στην Κεφαλονιά, αλλά και σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο επισημαίνεται η εισαγωγή κεφαλαίων από το εξωτερικό από τους Έλληνες επιχειρηματίες, οι οποίοι προβαίνουν σε αξιόλογες επενδύσεις σε βιομηχανικές και τραπεζικές επιχειρήσεις. Ο ρυθμός της αστικοποίησης της Κεφαλονιάς επιταχύνεται. Το εμπόριο και η ναυτιλία απορροφούν μεγάλο κομμάτι της κοινωνίας, κάτι που σηματοδοτείται έντονα με το φαινόμενο της μετανάστευσης των κεφαλλονιτών.

Από το 1940 έως το 1943 οι Ιταλοί ως σύμμαχοι των Γερμανών κατακτούν την Κεφαλονιά. Το Σεπτέμβριο του 1943 διαδραματίστηκε στη Κεφαλονιά ένα από τα συγκλονιστικότερα γεγονότα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: Η Σφαγή χιλιάδων Ιταλών στρατιωτικών της "Μεραρχία Asqui" από τους Γερμανούς κατά την Ιταλογερμανική σύρραξη (οι νεκροί ήταν περισσότεροι από 10.000). Εκείνη την περίοδο γερμανικά αεροπλάνα βομβάρδισαν το Αργοστόλι και κοντινούς οικισμούς προκαλώντας δεκάδες θύματα από τον άμαχο πληθυσμό. Μεγάλες καταστροφές έγιναν σε πολλά κτίρια και αρχαιολογικούς χώρους. Η περίοδος της Γερμανικής κατοχής, αν και πιο μικρή από την υπόλοιπη Ελλάδα, υπήρξε ιδιαίτερα επώδυνη για τους Κεφαλλονίτες, όπου δεκάδες πατριώτες αγωνιστές εκτελέστηκαν από τα ναζιστικά στρατεύματα κατοχής. Ο αδελφοκτόνος εμφύλιος πόλεμος ξέσπασε ύστερα μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 40'.

Οι σεισμοί του 1953 κυριολεκτικά ισοπέδωσαν ότι είχε αφήσει πίσω του ανέπαφο, ο 2^{ος} Παγκόσμιος Πόλεμος και ο Εμφύλιος. Τα γεγονότα εκείνης της εποχής άλλαξαν δραματικά και την ιστορία του νησιού. Τα ¾ της Κεφαλονιάς είχαν καταστραφεί ολοσχερώς, οι νεκροί ήταν δεκάδες και οι τραυματίες ακόμα περισσότεροι. Το 91% των κτισμάτων του νησιού καταστράφηκε ολοσχερώς και από τους 300 περίπου οικισμούς έμειναν μόλις 167. Η μετανάστευση και η φυγή προς τη ναυτιλία ως διέξοδος στην ανεργία τα χρόνια που ακολούθησαν τον σεισμό του 1953 έφεραν, όχι μόνο την πληθυσμιακή κατάρρευση της Κεφαλονιάς, αλλά και τον οικονομικό μαρασμό, την πολιτιστική και κοινωνική απραγμία. Η δεκαετία του '80 αποτελεί την περίοδο της αναστροφής στην ευρύτερη περιοχή του νομού. Κατά την απογραφή του 1981 ο Νομός Κεφαλληνίας έχει την θλιβερή πρωτιά σε πληθυσμιακή μείωση σε όλη την Ελλάδα. Παρ' όλα αυτά, 20 χρόνια μετά – στην απογραφή του 2001 ο Νομός Κεφαλληνίας είναι από τους πρώτους σε αύξηση πληθυσμού στην Ελλάδα. Μέχρι σήμερα συνεχίζει σταθερά τη δυναμική αναπτυξιακή του πορεία και αποτελεί μια από τις πιο δυναμικές τουριστικές περιοχές της Ελλάδας. (ΦΩΤΟ 1.4.2)

1.5 ΑΔΕΡΦΟΙ ΒΑΛΛΙΑΝΟΙ. ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Οι αδερφοί Βαλλιάνοι αποτελούν κλασσικό παράδειγμα των ευεργετών της ελληνικής διασποράς. Προερχόμενοι από φτωχή οικογένεια από το χωριό Κεραμειές, αμόρφωτοι αλλά τολμηροί, ταξιδεύουν και εγκαθίστανται σε όλες εκείνες τις περιοχές που προσφεύγουν οι Έλληνες προς την ανεύρεση καλύτερης τύχης στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. (Νότια Ρωσία, Κωνσταντινούπολη, Λονδίνο). Μέσω της εμπορικής και ναυτιλιακής δραστηριότητας καταφέρνουν να πλουτίσουν γρήγορα, να εισέλθουν στην αστική τάξη, να γίνουν «κοσμοπολίτες». Δεν επέστρεψαν ποτέ ξανά στο τόπο τους, αλλά δεν ξέχασαν ποτέ την πατρίδα τους και με διαρκείς ευεργεσίες στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στη Κεφαλονιά έμειναν στην ιστορία ως οι μεγαλύτεροι ευεργέτες του τόπου τους.

Από τις παλιότερες γνωστές οικογένειες της Κεφαλονιάς η οικογένεια Βαλλιάνου έχει από το 16^ο αιώνα αδιάλειπτη παρουσία στο νησί. Το όνομα Βαλλιάνος αναφέρεται στον σημαντικότερο κώδικα «Πρακτικά των Συνεδριάσεων του Συμβουλίου της Κοινότητας της Κεφαλονιάς, 1593» συνολικά είκοσι τέσσερις φορές. Στον κώδικα που περιγράφεται ως Libro d'oro του 1799 η οικογένεια των Βαλλιάνων αναφέρεται να συμμετέχει στο Συμβούλιο πάλι με πολλά μέλη²⁰. Ο πατέρας Αθανάσιος Βαλλιάνος γεννήθηκε στις Κεραμειές το 1775 και πέθανε στον ίδιο τόπο το 1840 ή 1841. Τα παιδιά της οικογενείας ήταν οι Μεταξάς, Σπύρος, Νικόλαος, Μαρίνος ή Μαρής, Παναγής και Ανδρέας. Αγροτική η οικογένεια, κατείχε κτήματα στην περιοχή αλλά ζούσαν ως καλλιεργητές, χωρίς ιδιαίτερη οικονομική άνεση. Στην διαθήκη του πατέρα Αθανάσιου Βαλλιάνου παρουσιάζονται σημαντικά στοιχεία όσον αφορά την οικονομική κατάσταση της οικογένειας εκείνη τη στιγμή καθώς και στοιχεία που βρίσκονται εκείνη τη χρονιά τα παιδιά. Από τις Κεραμειές φεύγει πρώτος ο Μαρής, ακολουθεί ο Ανδρέας και τελευταίος ξενιτεύεται ο Παναγής. Αυτοί οι τρεις χρησιμοποιώντας τον ενωτικό τίτλο «αδερφοί Βαλλιάνοι» κατορθώνουν να πλουτίσουν και να μείνουν στην ιστορία ως μεγάλοι ευεργέτες της Ελλάδος.

Ο Μαρής Βαλλιάνος γεννιέται το 1808 στις Κεραμειές (ΦΩΤΟ 1.5.1). Το 1825 ήδη ταξιδεύει στα Ιόνια νησιά, ενώ το 1830 εγκαθίσταται στο Ταϊγάνι²¹. Στην περιοχή είχαν ήδη οργανωθεί αγροτικοί οικισμοί, εφοπλιστικοί και εμπορικοί οίκοι στο πλαίσιο της ρωσικής πολιτικής για την ανάπτυξη της περιοχής με την ιδιαίτερη φροντίδα του Υπ. Εξωτερικών το 1815 Ιωάννη Καποδίστρια. Ο νεαρός Μαρής αφού αποκτά πείρα στις μεταφορές και στην παραγωγή της περιοχής και δημιουργώντας ένα δίκτυο γνωριμιών συστήνει την εταιρεία «Μαρίνος Α. Βαλλιάνος» για να ασχοληθεί με την εμπορία σιτηρών, του ελαίου, καθώς και με την αγορά πλοίων. Ο εμπορικός οίκος μεταφοράς σιτηρών του Μαρίνου Βαλλιάνου το 1850 μνημονεύεται ότι ήταν ο μεγαλύτερος στη

²⁰ Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Βαλλιάνος. Από τη Μυθοπλασία στη Ιστορία. Αθήνα 2008. Σελ. 19

²¹ Το Ταϊγάνι αποτέλεσε σημαντικό λιμάνι μέχρι το τέλος του 19^{ου} αιώνα, οπότε είχε πλέον εξαπλωθεί το σιδηροδρομικό δίκτυο, όπου κατά μήκος του είχαν δημιουργηθεί εμπορικά κέντρα, είχε εκβαθυνθεί ο Δούναβης, ώστε να πλέουν μεγαλύτερα πλοία. Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Βαλλιάνος. Από τη Μυθοπλασία στη Ιστορία. Αθήνα 2008. Σελ. 110

Ρωσία. Η εταιρεία του έγινε γρήγορα κολοσσός αποκτώντας περιουσία που υπολογιζόταν σε 10.000.000 χρυσές λίρες²² καθώς ο ιδρυτής της εκμεταλλεύτηκε τρεις σημαντικές ιστορικές συγκυρίες: (ΧΑΡΤΗΣ 03)

1. Πριν τον Κριμαϊκό πόλεμο (1854 – 1856), είχε πραγματοποιήσει με προνοητικότητα την αγορά σιτηρών που συσώρευσε στις σιταποθήκες, σε πόλεις και χωριά γύρω από το Ταϊγάνι, με σκοπό να τα πουλήσει στο ρώσικο στρατό ή να τα εξάγει χωρίς περιορισμούς και απαγορεύσεις, όπως και έκανε²³.
2. Μετά την συνθήκη του Παρισιού (1865) με την οποία ορίστηκε η ελεύθερη ναυσιπλοΐα στη Μαύρη Θάλασσα και η ελεύθερη πλεύση στο Δούναβη όλων των πλοίων με ξένες σημαίες, ο Μαρίνος αύξησε δυναμικά τις δραστηριότητες της εταιρείας.
3. Κατά τη διάρκεια του Γαλλοπρωσικού πολέμου (1868) ο Μαρίνος Βαλλιάνος έγινε «εργολάβος» του Γαλλικού στρατού και στόλου, έχοντας αναλάβει την τροφοδοσία του με σιτηρά.

Χαρακτηριστικά στοιχεία της εταιρείας αποτελούσαν η χρηματοδότηση συμπατριωτών για αγορά πλοίων με ανταμοιβή την πληρωμή τόκου και να μεταφέρουν μόνο δικά τους φορτία και η πώληση φορτίου κατά τον πλου ανάλογα με την αυξομειούμενη στην αγορά τιμή του εμπορεύματος. Ο Μαρίνος Βαλλιάνος ευφυέστατα προέβλεψε την οικονομία που επέφεραν τα ατμόπλοια, καθώς μειώνουν τη χρονική διάρκεια των ταξιδιών (από 3-4 μήνες σε 45 ημέρες), την εξοικονόμηση του γαιάνθρακα και την ασφάλεια των προϊόντων καθώς η σιδερένια κατασκευή τους άντεχε στους πάγους. Από το 1873 αγοράζει πολλά ατμοκίνητα πλοία²⁴. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι πρώτοι μεγάλοι πλοιοκτήτες ατμοκίνητων πλοίων κατάγονται από τη περιοχή της Λειβαθούς. Επιπλέον τα ατμοκίνητα πλοία των Βαλλιάνων είχαν εξαιρεθεί από κάθε πρόσθετη ασφάλιση των ρωσικών τελωνειακών αρχών, χωρίς να εξακριβώνεται η αιτιολογία²⁵. Το δίκτυο των συνεργατών της εταιρείας το 1887 είναι τεράστιο και απλώνεται σε όλη τη Μεσόγειο. Ο ίδιος καταδικάστηκε το 1885 επειδή δεν πλήρωνε τελωνειακούς δασμούς. Πέθανε το 1896 και η σωρός του μεταφέρθηκε στο οικογενειακό μανωλειό στο Λονδίνο. Χαρακτηρίστηκε ως Ναπολέοντας της Ελληνικής Ναυτιλίας²⁶.

Ο Ανδρέας Βαλλιάνος γεννήθηκε το 1827 στις Κεραμειές και στη μικρή ηλικία των 15 αναχώρησε προς τη νότια Ρωσία για να βρει τον αδερφό του (ΦΩΤΟ 1.5.2). Το 1849 εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη για τα συμφέροντα της εταιρείας²⁷. Σε πολύ μικρό διάστημα, το 1853 θεωρείται ο μεγαλύτερος εφοπλιστής της Κωνσταντινούπολης και διατελεί σύμβουλος σε μεγάλες ασφαλιστικές εταιρείες. Η Πόλη χάνει σταδιακά τη δυναμική της καθώς το 1876 πτωχεύει το οθωμανικό κράτος. Περί το 1870 μεταφέρεται

²² Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Βαλλιάνος. Από τη Μυθοπλασία στη Ιστορία. Αθήνα 2008. Σελ. 112

²³ Σίμων Κατακουζηνός. Το εμπόριο, η ναυτιλία και οι μεταναστεύσεις των Ελλήνων, 2^η εκδ., Αθήνα 1908, σελ. 12-14

²⁴ Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Βαλλιάνος. Από τη Μυθοπλασία στη Ιστορία. Αθήνα 2008. Σελ. 119

²⁵ Ο.π. Σελ. 120

²⁶ Σίμων Κατακουζηνός. Το εμπόριο, η ναυτιλία και οι μεταναστεύσεις των Ελλήνων, 2^η εκδ., Αθήνα 1908, σελ. 14-15

²⁷ Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Βαλλιάνος. Από τη Μυθοπλασία στη Ιστορία. Αθήνα 2008. Σελ. 137

με τη μεγάλη οικογένεια του (4 υιούς, 6 κορίτσια) στην Μασσαλία, το μεγαλύτερο τότε λιμάνι της Δυτικής Μεσογείου. Την ίδια χρονιά η δική του εταιρεία με την ονομασία «Α. Α. Βαλλιάνος» κατέχει 131 πλοία²⁸. Πεθαίνει στη Μασσαλία το 1887.

Ο Παναγής Βαλλιάνος γεννήθηκε και αυτός στις Κεραμειές το 1814 (ΦΩΤΟ 1.5.3). Μέχρι το 1858 βρίσκεται στα Ιόνια νησιά και πιθανολογείται ότι μένει στη Ζάκυνθο. Το 1858 φτάνει στο Λονδίνο, ουσιαστικά σταλμένος από τα αδέρφια του. Αυτό φαίνεται και από το όνομα της εταιρείας που συστήνει το 1858, «Vagliano Brothers Merchants» (Αδερφοί Βαλλιάνοι Έμποροι). Ήδη το 1861 διαθέτει 27 πλοία. Λόγω ναυταπατών που έκαναν κάποιοι έλληνες πλοιοκτήτες και έμποροι υπήρξε άρνηση των αγγλικών ασφαλιστικών να ασφαλίσουν τα ελληνικά πλοία με τη δικαιολογία ότι ήταν παλιά. Τότε ο Παναγής Βαλλιάνος παίρνει τη πρωτοβουλία να φορτώσει τα πλοία ανασφάλιστα με φορτία μόνο ελλήνων εμπόρων και μόνο με ελληνικό πλήρωμα με στόχο να εκτελούνται τα ταξίδια και οι παραδόσεις στο χρόνο τους. Με αυτό τον τρόπο οι ασφαλιστές άλλαξαν γρήγορα τακτική, ο Παναγής χαρακτηρίστηκε εκείνη τη στιγμή σωτήρας της ελληνικής ναυτιλίας αλλά και ίδιος χάρη στη συγκυρία αυτή κατάφερε να προσκομίσει μεγάλα κέρδη²⁹. Ο Παναγής ασχολήθηκε με το εμπόριο σιτηρών, σταφίδας, κάρβουνου, ήταν πλοιοκτήτης, έγινε έμπορο-τραπεζίτης και χρηματομεσίτης. Έπαιρνε μεγάλες προμήθειες από τις ασφαλιστικές εταιρείες του Λονδίνου (15%) για την ασφάλιση ελληνικού πλοίου. Αγόραζε χρεόγραφα σε όλα τον κόσμο. Τα Αιγυπτιακά χρεόγραφα λόγω της επανάστασης του Αράμπι και της μετέπειτα βρετανικής κυριαρχίας στην Αίγυπτο πολλαπλασίασαν τα κέρδη του³⁰. Η εταιρεία «Αδερφοί Βαλλιάνοι» άνηκε στον Παναγή, τον Μαρίνο, και τον Ανδρέα μέχρι το 1887, όπου ο Ανδρέας πεθαίνει και ο Μαρής συνταξιοδοτείται. Ο Παναγής συνεχίζει να διατηρεί έκτοτε την ίδια επωνυμία στην εταιρεία μέχρι το θάνατο του το 1902.

Ο Παναγής Βαλλιάνος σύμφωνα με τη δράση του δίκαια αναγνωρίστηκε ως ο Πατριάρχης της νεότερης Ελληνικής Εμπορικής Ναυτιλίας³¹. Υπήρξε μια ισχυρή προσωπικότητα, ένα δραστήριο εμπορικό πνεύμα, εργατικότατος μέχρι τη τελευταία μέρα της ζωής του. (ΦΩΤΟ 1.5.4)

Πέρα από το εμπορικό και ναυτιλιακό κομμάτι που διακρίθηκαν οι τετραπέρατοι «Αδερφοί Βαλλιάνοι», οι ευεργεσίες τους ιδιαίτερα στους συμπατριώτες τους στους Κεφαλλονίτες, αλλά και στην Ελλάδα, στην Αγγλία, τη Μασσαλία είναι αξιομνημόνευτες. Στις 27 Μαΐου 1884 οι «Αδερφοί Βαλλιάνοι» δωρίζουν 1.000.000 φράγκα για την ανέγερση της Εθνικής Βιβλιοθήκης. (ΦΩΤΟ 1.5.5) Την ίδια χρονιά ο Θεόφιλος Χάνσεν και ο Ερνέστος Τσίλλερ αναλαμβάνουν χωρίς πληρωμή την εκπόνηση των σχεδίων της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Το 1885 τα σχέδια εκτίθενται και το 1888 τίθεται ο θεμέλιος λίθος. Τα εγκαίνια της Βιβλιοθήκης γίνονται μερικούς μήνες μετά το θάνατο του Παναγή το 1902. Το 1884 και το 1886 τα αδέρφια χρηματοδοτούν μαζί με άλλους Κεφαλλονίτες την

²⁸ Ο.π. Σελ. 139

²⁹ Ο.π. Σελ. 71

³⁰ Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Βαλλιάνος. Από τη Μυθοπλασία στη Ιστορία. Αθήνα 2008. Σελ. 74

³¹ Ανδρέας Λαιμός, Νεοέλληνες Αειναύται, Αθήνα 1971, σελ. 73

ανέγερση νοσοκομείου και φιλανθρωπικού ιδρύματος καθώς και τον εξοπλισμό τους στο Αργοστόλι. Ο Ανδρέας Βαλλιάνος χρηματοδοτεί την ανέγερση σανατορίου στον Αίνο. Η σχέση των αδερφών Βαλλιάνων με το Γερμανό Καλλιγά, άλλοτε Αρχιεπισκόπου Αθηνών, οδήγησε στην χρηματοδότηση το 1889 για την ανοικοδόμηση του μητροπολιτικού μεγάρου, της εκκλησίας του Αγ. Ανδρέα και της Ιερατικής σχολής (η οποία δεν κτίστηκε ποτέ). Το 1897 ανοικοδομείται ο ναός του Αγίου Βασιλείου στις Κεραμειές. Το 1898 και 1898 χρηματοδοτούν εξ' ολοκλήρου την ανοικοδόμηση του σχολείου στις Κεραμειές, το οποίο χαρακτηρίζεται «λαμπρό οικοδόμημα αλληλοδιδασκτικού σχολείου». Σε περιπτώσεις επιδημιών, φυσικών καταστροφών, καταστροφής καλλιεργείων από το περονόσπορο, οι αδερφοί Βαλλιάνοι στηρίζουν το τόπο τους και ιδιαίτερα τις Κεραμειές με χρηματοδοτήσεις. Τα βοηθήματα στις Κεραμειές διανέμει στις Κεραμειές ο Χριστόφορος Βαλλιάνος, υιός του Σπύρου. Το 1896 συμβάλλουν χρηματικά στην ανέγερση δεξαμενής για την ύδρευση του Αργοστολίου. Επίσης βοηθούν νέους επιχειρηματίες στο τομέα της ναυτιλίας να αποκτήσουν ατμοκίνητα πλοία.

Στη διαθήκη του Παναγή Βαλλιάνου αναφέρεται «Κελεύω τους κηδεμόνες δια φιλανθρωπικούς σκοπούς εν τη νήσω Κεφαλληνία, τους τοιούτους σκοπούς συμπεριλαμβάνοντας την εγκατάσταση ή την βοήθεια προς εγκατάσταση ή αρωγας εκκλησιών, νοσοκομείων και σχολείων, ως επίσης και την βοήθεια από καιρού εις καιρόν απόρων και γερόντων κατοίκων ή γεννηθέντων εν τη νήσω Κεφαλληνία.» Μετά το θάνατο του συστήνεται το Βαλλιάνειο Κληροδότημα. Αρχικά, με τα χρήματα του Κληροδοτήματος αποφασίζεται η επανασύσταση και ενίσχυση της Σχολής των Απόρων Παιδών. Επίσης, η Διαχειριστική Επιτροπή του Βαλλιανείου αποφασίζει το 1903 την ανέγερση νοσοκομείου στο Αργοστόλι.

Ο Μιχάλης Σπύρου Βαλλιάνος, υπό την επίβλεψη του οποίου κτίστηκε το εν λόγω αρχοντικό, γεγονός για το οποίο συνηγορούν οι πηγές και οι μαρτυρίες, γεννιέται στις Κεραμειές το 1857. Ταξιδεύει στο Ταϊγάνι και εργάζεται με τον θείο του και πατριάρχη της ευρύτερης οικογένειας Μαρή Βαλλιάνο. Πολύ σύντομα ανεξαρτοποιείται και ξεκινά την δική του επιχείρηση. Σε νεαρή ηλικία αγορά αγόραζει ορυχεία στο Ροστόβ στη Ρωσία, όπου ιδρύει την εταιρεία «M. S. Vagliano», και εμπορεύεται τον ορυκτό πλούτο με μεγάλα κέρδη ενώ παράλληλα διαθέτει και πλοία. Στη Ρωσία αποκτά επιστημονική μόρφωση, διακρίνεται για την ευφυΐα του και για τις γνώσεις γύρω από το εμπόριο. Το 1901 κατοικεί ακόμη στη Ρωσία σύμφωνα με την διαθήκη του Παναγή Βαλλιάνου. Το 1902 αποφασίζει μαζί με τα αδέρφια του, Χριστόφορο και Αθανάσιο, να ιδρύσουν εταιρεία με όνομα «C. S. Vagliano & A. S. Vagliano» και να διαχειριστούν την κληρονομιά του Παναγή επιστρέφοντας στο Πειραιά. Η εταιρεία λόγω κακής συνεργασίας των αδερφών κλείνει οριστικά το 1907 και τα αδέρφια οδηγούνται στη Δικαιοσύνη. Το 1912 βρίσκεται ακόμη στο Πειραιά και αναλαμβάνει την διαχείριση των πλοίων των Βαλλιάνων, όσων είχαν μείνει στο όνομα του³². Τότε πιθανολογείται ότι γυρίζει στην πατρίδα του στις Κεραμειές και μένει με τη γυναίκα του στο εν λόγω αρχοντικό μέχρι το

³² Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Βαλλιάνος. Από τη Μυθοπλασία στη Ιστορία. Αθήνα 2008. Σελ. 157 - 158

θάνατο του το 1939. Ο Μιχάλης Βαλλιάνος κτίζει το αρχοντικό όπως προκύπτει από τις μαρτυρίες των κατοίκων και την έρευνα που έχει γίνει από την Π. Μοσχονά, μετά τον θάνατο του Παναγή Βαλλιάνου το 1902 μέχρι το έτος 1912 που ξαναγυρίζει για να μείνει στο αρχοντικό. Το εν λόγω διάστημα βρίσκεται μεταξύ Κεφαλονιάς και Πειραιά. Σύμφωνα με τις πηγές³³, η μεγάλη περιουσία του Μιχάλη Βαλλιάνου δεσμεύεται από τη ρωσική κυβέρνηση μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου, όπως και πολλών άλλων Ελλήνων τη περίοδο εκείνη. Η γυναίκα του σύμφωνα με ανεπίσημες μαρτυρίες εγκαταλείπει το σπίτι και μετακομίζει στην Αθήνα, ενώ το αρχοντικό καταλαμβάνεται κατά τα πρώτα χρόνια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου από τους Ιταλούς κατακτητές.

1.6 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΤΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ. ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ.

Μετά από την παραπάνω ιστορική αναδρομή αντιλαμβάνεται κανείς ότι ο κύριος παράγοντας, ο οποίος διαμόρφωσε την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική της Κεφαλονιάς υπήρξε το γεγονός ότι η Κεφαλονιά, δεν γνώρισε σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα τον ζυγό της Τουρκοκρατίας (παρά μόνο για 17 χρόνια), αλλά για μεγάλο χρονικό διάστημα, πάνω από έξι αιώνες, την επικυριαρχία ισχυρών δυτικοευρωπαϊκών κρατών. Κατά τη περίοδο αυτή διαμόρφωθηκαν ιδιαίτερες κοινωνικές διαστρωματώσεις του πληθυσμού στο νησί και υπήρξαν διαρκείς αλληλεπιδράσεις και δυνατότητα επικοινωνίας με άλλους πολιτισμούς. Ο Κωνσταντίνος Σπ. Παπαϊωάννου στο βιβλίο του «Το Ελληνικό Παραδοσιακό σπίτι»³⁴ εύστοχα σημειώνει ότι «Ο νεότερος παραδοσιακός πλούτος των Επτανήσων, που διαμορφώθηκε την ίδια περίοδο με τα χρόνια της Τούρκικης κατοχής, είναι αρκετά διαφορετικός από τον αντίστοιχο της υπόλοιπης Ελλάδος, πράγμα που φαίνεται τόσο στη παραδοσιακή αρχιτεκτονική όσο και στη θρησκευτική και στη κοσμική.» Άλλοι παράγοντες που επέδρασαν στην αρχιτεκτονική της Κεφαλονιάς είναι το φυσικό περιβάλλον του νησιού, δηλαδή η μορφολογία του εδάφους, οι κλιματολογικές συνθήκες, η διαθεσιμότητα των υλικών κατασκευής, η ύπαρξη πολλών και καταστροφικών σεισμών στο πέρασμα του χρόνου.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημανθεί επίσης ότι ένα μεγάλο πρόβλημα για την σύσταση μίας διευρυμένης και ουσιαστικής μελέτης για την αρχιτεκτονική εξέλιξη στο νησί, αποτελούν οι καταστροφικοί σεισμοί του 1953. Το ελλιπές πλέον κτιριακό απόθεμα της «προσεισμικής» Κεφαλονιάς και οι πηγές που εξαντλούνται σε φωτογραφικό υλικό (κυρίως καρτ ποστάλ), σχέδια και κείμενα που βρίσκονται στο Ιστορικό Αρχείο Νομού Κεφαλονιάς, σχέδια και χαλκογραφίες περιηγητών καθώς και οι μαρτυρίες ηλικιωμένων ανθρώπων είναι τα μόνα εργαλεία ώστε να δημιουργηθεί ένα αρχιτεκτονικό «πανόραμα» για το νησί της Κεφαλονιάς. **(ΦΩΤΟ 1.6.1)**

Με την μεταφορά της ενετικής πρωτεύουσας στο Αργοστόλι το 1757, παρατηρείται έντονη οικοδομική άνθηση στη πόλη αλλά και στην ύπαιθρο. Οι κατοικίες αλλά και τα

³³ Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Βαλλιάνος. Από τη Μυθοπλασία στη Ιστορία. Αθήνα 2008. Σελ. 105

³⁴ Κωνσταντίνος Σπ. Παπαϊωάννου. Το Ελληνικό παραδοσιακό σπίτι. Πανεπιστημιακές εκδόσεις ΕΜΠ 2003.

κοσμικά και θρησκευτικά κτίρια δεν έχουν πλέον οχυρωματικό αποκλειστικά χαρακτήρα, όπως τα προγενέστερα κτίσματα, που λίγα από αυτά σώζονται ακόμη στο εσωτερικό του Κάστρου του Αγ. Γεωργίου. (ΦΩΤΟ 1.6.2) Την περίοδο αυτή αν και ο αρχιτεκτονικός ρυθμός του μπαρόκ κυριαρχεί στην Βενετία, αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη, εφαρμόζεται στην Κεφαλονιά ως βάση, αλλά τα στοιχεία του απλοποιούνται και μεταφέρονται πιο λιτά στις προσόψεις, στις εισόδους των κτιρίων, στα καμπαναριά, στις αετωματικές στέγες. Οι ντόπιοι μάστορες αφομοιώνουν με το δικό τους τρόπο τα ξενόφερτα στοιχεία, δημιουργούν τη δική τους αισθητική και αρχίζουν να δημιουργούν ένα πιο λιτό και απλοϊκό ρυθμό. Κατά την Αγγλοκρατία μεγάλη οικοδομική άνθηση παρατηρείται στην πόλη του Αργοστολίου αλλά και στην ύπαιθρο της Κεφαλονιάς. (ΦΩΤΟ 1.6.3) Οι περισσότερες κατοικίες που σώζονται σήμερα, έστω σε μορφή ερειπίων, αποτελούν δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της περιόδου αυτής. Αργότερα ο νεοκλασικισμός αρχίζει να εξαπλώνεται στην επαρχία από την Αθήνα και εμφανίζεται στα περισσότερα δημόσια κτίρια της πόλης του Αργοστολίου. Στοιχεία του ανιχνεύονται στις εισόδους, στα πορτόνια, στα παράθυρα, που διακοσμούνται με κίονες, ημικίονες, πεσσούς και αετώματα. Η εξωτερική εμφάνιση όμως των κατοικιών συνεχίζει να είναι λιτή, ισορροπημένη και αρμονική και ελάχιστα επηρεάζεται από τα στοιχεία του αρχιτεκτονικού αυτού ρυθμού. (ΦΩΤΟ 1.6.4, ΦΩΤΟ 1.6.5)

Σε κάθε περίπτωση οι εκάστοτε κατακτητές (Βενετοί, Γάλλοι, Άγγλοι) είναι φορείς ενός πολιτισμού, στοιχεία του οποίου μεταφέρονται στο νησί μέσω των διοικητικών αρχών της εξουσίας και της άρχουσας τάξης. Κατά τους αιώνες αυτούς, ο υπόλοιπος πληθυσμός του νησιού, δηλαδή οι χαμηλότερα οικονομικά και κοινωνικά τάξεις οι οποίες επικοινωνούν με την υπόλοιπη Ελλάδα με διάφορους τρόπους (εμπόριο, μεταναστεύσεις, ναυτιλία), διαμορφώνουν έναν πολιτισμό, που δεν επηρεάζεται αποκλειστικά από τις δυτικά πρότυπα. Ένα κλασσικό παράδειγμα που τονίζει ο Διονύσης Α. Ζήβας στην έρευνα του γύρω από την αρχιτεκτονική της Ζακύνθου είναι οι εκκλησίες, «οι οποίες αν και φέρουν δυτικότερες διακοσμήσεις και ρυθμολογία, η εσωτερική διαρρύθμιση των χώρων τους απαντά σε ανατολικά πρότυπα»³⁵. Οι καμπύλες του μπαρόκ και άλλα διακοσμητικά στοιχεία όπως κουλούρες, σαλίγκαροι, επιβίωσαν μόνο στις απολήξεις των καμπαναριών και σε μερικές προσόψεις ναών, ενώ οι σαφείς κανόνες του νεοκλασικισμού παρέμειναν σε δημόσια κυρίως κτίρια, και δεν εφαρμόζονταν στο μεγαλύτερο ποσοστό των κατοικιών του νησιού. (ΦΩΤΟ 1.6.6) Ο Κ. Π. Φωκάς Κοσμετάτος στα Κεφαλληνιακά Αρχιτεκτονικά το 1962³⁶ αναφέρει : « Οι Κεφαλλήνες αρχιμαστόροι δεν πιθηκίζουν. Δεν αντιγράφουν δουλικώς πρότυπα της Δύσεως, διότι δεν έχουν παραφουσκώσει το κεφάλι τους με αποστηθισμένες, και ως επί το πολύ στείρες, θεωρητικές γνώσεις. Είχαν ευθύ και ζωντανό, ολότελα δικό τους αίσθημα πλαστικότητας, που έδιδε καλλιτεχνική οντότητα και ποιότητα αυτεπίβολη, τόσο εις το σύνολο, όσο και εις τα επιμέρους των συνθέσεων και κατασκευών τους. Ήσαν αληθινοί πλάσται, εμφορούμενοι από ελευθερία σκέψεως και εμπνεύσεως, την

³⁵ Διονύσης Ζήβας, Η αρχιτεκτονική της Ζακύνθου από τον ΙΣΤ΄ μέχρι τον ΙΘ΄ αιώνα, Αθήνα 1970, σελ 4-7.

³⁶ Κ. Π. Φωκάς Κοσμετάτος, Κεφαλληνιακά Αρχιτεκτονικά, Αθήνα 1962.

ελευθερία εκείνη, που κάνει το φορέα της να κυλά μέσα εις την ευρεία κοίτη των ρυθμών με γοητευτική ατομική πρωτοβουλία και άνεση.»

Πριν αναφερθούμε στα υλικά δομής και την μορφολογία του εδάφους που αποτελούν τον άλλο παράγοντα διαμόρφωσης του ιδιαίτερου αρχιτεκτονικού ρυθμού που συναντά κανείς στην Κεφαλονιά, δεν πρέπει να παραλειφθεί ότι οι καταστρεπτικοί σεισμοί του 1953 αποτελούν συνέχεια μιας ιστορίας καταστρεπτικών σεισμών του νησιού. Το 1636 αναφέρεται σεισμός με 540 νεκρούς, το 1658 με 320 νεκρούς, το 1767 με 253 νεκρούς και το 1867, μόλις ενώνεται η Κεφαλονιά με την υπόλοιπη Ελλάδα σεισμός με 224 νεκρούς. Στο μακρό «σεισμολόγιο» του νησιού αναφέρονται κι άλλοι όχι τόσο καταστρεπτικοί σεισμοί σε ενδιάμεσες χρονολογίες με λιγότερα θύματα και υλικές ζημιές. Η διαρκής σεισμικότητα της περιοχής σαφώς και έχει παίξει μεγάλο ρόλο στην διαμόρφωση του αρχιτεκτονικού ύφους της Κεφαλονιάς.

Η Κεφαλονιά ήταν τόπος πλούσιος σε οικοδομικά υλικά καλής ποιότητας σε μεγάλη αφθονία όπως πέτρα, πηλός, άμμος και ξυλεία (κυρίως κυπαρίσσια). Παρόλα αυτά δεν είναι λίγες οι φορές που παρατηρήθηκε εισαγωγή διάφορων άλλων υλικών, όπως ο σίδηρος, ξυλεία ανώτερης ποιότητας, κεραμίδια, ώστε να επιτευχθούν ανάγκες μιας προηγμένης και πιο ολοκληρωμένης αρχιτεκτονικής. Βασικό οικοδομικό υλικό ήταν ο κοινός ασβεστόλιθος που χρησιμοποιείται κυρίως στην τοιχοποιία, αλλά και στην παραγωγή ασβέστη στα ασβεστοκάμινα του νησιού³⁷. Συμπαγείς οπτόπλινθοι παράγονταν στα τουβλοκάμινα του νησιού, αλλά χρησιμοποιούνταν ελάχιστα στην τοιχοποιία, όπως στα ανακουφιστικά τόξα πάνω από τα ανοίγματα, τα «ρεμενάτα», στις καμινάδες, στους φούρνους. Ως συνδετικό υλικό χρησιμοποιείτο το ασβεστοκονίαμα, μείγμα ασβέστη και άμμου, στο οποίο προστίθενται ανάλογα με την ποιότητα της κατασκευής πορσελάνη, εισαγόμενη κυρίως από τη Γαλλία, γνωστή και ως «πορτσολάνα» καθώς και θραύσματα κεραμικών. Σε πολλά λατομεία του νησιού εξορύσσονταν πωρόλιθος, το «πωρί», πέτρωμα πολύ καλής ποιότητας και τεράστιας αντοχής, αλλά και με τη δυνατότητα εύκολης επεξεργασίας. Ο λαξευμένος πωρόλιθος χρησιμοποιείτο τόσο για διακοσμητικούς όσο και για κατασκευαστικούς λόγους στα σημεία ενίσχυσης των κτιρίων, δηλαδή στα ανοίγματα, στις γωνίες, στο διάζωμα, στα γείσα, στα σκαλοπάτια, στα φουρούσια. **(ΦΩΤΟ 1.6.7)** Ο πωρόλιθος αυτός έχει την ικανότητα μετά την κατεργασία και τοποθέτηση να σκληραίνει υπό την επίδραση του αέρα, της βροχής και του ήλιου κατά το πέρας των χρόνων³⁸. Επίσης να προστεθεί σε αυτό το σημείο ότι το «πελέκημα» του πωριού ήταν όχι μόνο η πιο ακριβή εργασία κατά την ανέγερση ενός κτιρίου, αλλά και η πιο χρονοβόρα. Το «πέλεκι» εκείνη την εποχή διαρκούσε χρόνο διπλάσιο από όσο η ανέγερση της όλης οικοδομής³⁹. Η τοιχοποιία πάντα είχε επίχρυσμα από αμμοκονίαμα και χρώμα κυρίως ανοικτό κίτρινο ή ανοικτό

³⁷ Ασβεστοκάμινα λειτουργούν σε όλη τη Κεφαλονιά λόγω αφθονίας ασβεστόλιθου, αλλά και καύσιμης ύλης (κλαρί πουρναριού). Στα χωριά που υπήρχε η μεγαλύτερη παραγωγή είναι τα Τρωιανάτα, τα Τραυλιάτα, τα Περατάτα, όλα χωριά του δήμου Λειβαθούς. Βλέπε Υ. Μαρκαντωνάτου / Λάμπρος Γ. Σιμάτος. Αρχιτεκτονική κατοικιών στην Κεφαλονιά. Εκδόσεις Εικόν. Αθήνα 2008.

³⁸ Κ. Π. Φωκά – Κοσμετάτου. Κεφαλληνιακά Β' Αρχιτεκτονικά. Αθήνα 1962. Σελ. 11

³⁹ Κ. Π. Φωκά – Κοσμετάτου. Κεφαλληνιακά Β' Αρχιτεκτονικά. Αθήνα 1962. Σελ. 11

γκρίζο. Τα ενδιάμεσα δάπεδα, οι εσωτερικοί τοίχοι των ορόφων και οι στέγες ήταν ξύλινες. Η ξυλεία προερχόταν κυρίως από κυπαρίσσια αλλά και από τις ελιές του νησιού. Οι στέγες καλύπτονταν ως επί το πλείστον με ντόπια κεραμίδια, αλλά και από εισαγόμενα, τα λεγόμενα «γαλλικά».

Οι κατοικίες της Κεφαλονιάς χαρακτηρίζονταν από τις λιτές γραμμές και την ισορροπία στις προσόψεις τους. Ο όγκος του κτιρίου, η συνολική επιφάνεια και η άνεση των εσωτερικών χώρων είχε να κάνει πάντοτε με την οικονομική δυνατότητα του ιδιοκτήτη. Οι περισσότερες κατοικίες ήταν διώροφες και ελάχιστες τριώροφες, είχαν κατά κανόνα ορθογωνική κάτοψη και σπάνια τετράγωνη ή κάτοψη σε σχήμα «Γ», το λεγόμενο «σέττε». (ΦΩΤΟ 1.6.8) Πέρα από τις κατοικίες των πόλεων οι περισσότερες οικογένειες διατηρούσαν και μια δεύτερη κατοικία, την αγροικία, στην ύπαιθρο. Η διάρθρωση των χώρων σε όλες τις περιπτώσεις ακολουθούσε τα πρότυπα των κατοικιών της αστικής τάξης, με τους βοηθητικούς χώρους να βρίσκονταν πάντα στο ισόγειο, στο κατώι, όπου συγκεντρώνονταν όλες οι βοηθητικές λειτουργίες, τα πλυσταριά, η αποθήκευση, οι φούρνοι. Ο όροφος, το «Πιάνο Νόμπιλε», φιλοξενούσε τις βασικές λειτουργίες της κατοικίας, τη σάλα, τη κεντρική τραπεζαρία, τα υπνοδωμάτια και αρκετές φορές αποχωρητήριο. Ανάλογα με την οικονομική ευχέρεια του εκάστοτε ιδιοκτήτη οι χώροι σχεδιάζονταν μεγαλύτεροι και πιο άνετοι. (ΦΩΤΟ 1.6.9)

Σε όλες σχεδόν τις κατοικίες του νησιού συναντά κανείς το πορτόνι που σηματοδοτούσε τη κεντρική είσοδο, την εσωτερική αυλή, τη συμμετρία των στοιχείων της όψης των ανοιγμάτων, του διαζώματος, του εξώστη, τις ανεπίχριστες ενισχύσεις του κτιρίου, τις ξύλινες δίριχτες ή τετράριχτες στέγες. Τα ανοίγματα ήταν κατά κανόνα λίγα σε αριθμό σε σχέση με την επιφάνεια των προσόψεων, του ορόφου πάντα πάνω ακριβώς από του ισογείου, με το ύψος των ανοιγμάτων του ορόφου να είναι συνήθως μεγαλύτερο από αυτών του ισογείου. Τα εξώφυλλα ήταν επί των πλείστων συμπαγή, τα οποία κατασκευάζονταν από τάβλες και σε ελάχιστες περιπτώσεις γαλλικού τύπου. (ΦΩΤΟ 1.6.10) Οι προεξοχές του διαζώματος, του γείσου καθώς και των πλαϊσίων των ανοιγμάτων του ορόφου αποτελούσαν εκλεπτύνσεις, οι οποίες επισημαίνονται παρακάτω αναλυτικά και στο εν λόγω αρχοντικό, ενώ διακρίνεται συγχρόνως μέσω αυτών ο στόχος δημιουργίας μιας ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής έκφρασης, λιτής και διακριτικής. Ο αρχιτέκτονας Πάνος Ν. Τζελέπης στο βιβλίο του « L' Architecture populaire en Grece »⁴⁰, παρατηρεί ότι « το λαϊκό σπίτι της Κεφαλονιάς, αν και ξεκίνησε από αγροτικές ανάγκες, καταστάλαξε σε μια όψη και έκφραση που μπορεί να χαρακτηριστεί «μικροαστική». Αν και θυμίζει στερεοελλαδίτικο σπίτι, στη θέση του χαγιατιού υπάρχει εξώστεγο, που θυμίζει ιταλικό portico, ενώ η εξωτερική σκάλα είναι πέτρινη και κατασκευασμένη με επιμέλεια, όλες οι όψεις είναι σοβαντισμένες, το τόξο από ημικυκλικό γίνεται καμάρα πλακωτή. Οι καμπύλες με πιο λιτές μορφές βρίσκονται στα πορτόνια, στις λότητες, στα φουρούσια, στις καμινάδες. Τα χαρακτηριστικά τους στοιχεία είναι φυσικά πιο εξελιγμένα. Η εναλλαγή της απλής καμπύλης, του κύκλου και

⁴⁰ Πάνος Ν. Τζελέπης, L' Architecture populaire en Grece, Παρίσι 1961

της γραμμής, δίνει στις λιτές συνθέσεις των σπιτιών, ιδιαίτερα στα χωριά μια αυστηρότητα σεμνή μαζί και χαριτωμένη...».

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΑΓΓΛΟΚΡΑΤΙΑΣ.

Η έρευνα, από τον γράφοντα, στο Ιστορικό Αρχείο της Κεφαλονιάς, έγινε τόσο για ιστορικούς λόγους όσον αφορά την υπόλοιπη οικογένεια των αδερφών Βαλλιάνων στις Κεραμειές, όσο και για την άντληση πληροφοριών για την διαδικασία ανέγερσης κατοικίας κατά τη περίοδο αυτή. Το κτίριο το οποίο πραγματεύεται η διπλωματική εργασία είναι μεταγενέστερο το 1864, επομένως η έρευνα αυτή δε θα μπορούσε να προσφέρει πληροφορίες για το εν λόγω κτίριο. Τα 12 τοπογραφικά σχέδια στο Ιστορικό Αρχείο της Κεφαλονιάς της περιόδου 1814 – 1864, που εμφανίζονται με το όνομα Βαλλιάνος στις Κεραμειές, θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην εκπόνηση ενός γενικού τοπογραφικού σχεδίου των Κεραμειών εκείνη τη περίοδο, αν και οι πληροφορίες είναι ελάχιστες και απαιτείται μεγαλύτερη έρευνα. (ΦΩΤΟ 1.6.11)

Η διαδικασία έκδοσης οικοδομικής άδειας για κάθε κατασκευαστική δραστηριότητα (ανέγερση κτιρίου, περίφραξη, επέκταση, κ.ο.κ.) είχε θεσμοθετηθεί στα πρώτα χρόνια εφαρμογής του συντάγματος του 1817, υπό τη βρετανική προστασία⁴¹. Πρόκειται για κατάθεση τοπογραφικών σχεδίων κατά τα χρόνια της Αγγλοκρατίας, στα οποία η γλώσσα είναι η ιταλική μέχρι το 1850 και μετά η ελληνική⁴². Τα σχέδια, τα οποία φυλάσσονται σήμερα στο Ιστορικό Αρχείο της Κεφαλονιάς και απαιτούν άμεση συντήρηση και αρχειοθέτηση, καθώς βρίσκονται σε κατάσταση εκτεταμένης φθοράς, φέρνουν την υπογραφή του εκάστοτε αρχιτέκτονα της εποχής και απεικονίζουν κυρίως κατόψεις. Τα μεγέθη καθορίζονται σε ενετικά πόδια (0,348 μ.), καθορίζονται τα ανοίγματα (πόρτες ή παράθυρα) και αν το άνοιγμα παρουσιάζει μείωση προς τα έξω, τα μπαλκόνια, η θέση της κλίμακας ανόδου, οι όμορες ιδιοκτησίες, οι δρόμοι (δημόσιοι ή ιδιωτικοί), η κλίμακα του σχεδίου και ο προσανατολισμός. Επίσης δίδονται στοιχεία για το μέγεθος και το σχήμα των οικοπέδων, την κεντρική είσοδο, την τοποθεσία της στέρνας και ορισμένες φορές τη θέση της κουζίνας και του φούρνου. Δεν παρατίθενται καθόλου στοιχεία για τα εσωτερικά χωρίσματα ή για το συνολικό ύψος του κτιρίων.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το όνομα «Βαλλιάνος» είναι αρκετά διαδεδομένο στη Κεφαλονιά καθώς και στα υπόλοιπα νησιά του Ιονίου, με αποτέλεσμα οποιαδήποτε έρευνα ταύτισης στοιχείων να είναι εξαιρετικά δύσκολη, καθώς πρέπει να τεκμηριώνεται η ταύτιση συγχρόνως και από άλλες πηγές. Το επώνυμο Βαλλιάνος γράφεται με ένα λάμδα μέχρι τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και αργότερα συναντάται και με τις δύο μορφές⁴³. Το γενεαλογικό δέντρο που παρατίθεται στο βιβλίο της Π. Μοσχονά⁴⁴

⁴¹ Υβόννη Μαρκαντωνάτου / Λάμπρος Γ. Σιμάτος. Αρχιτεκτονική κατοικιών στην Κεφαλονιά. Από το 16^ο αιώνα μέχρι τον 21^ο αιώνα. Αθήνα 2008, σελ. 121

⁴² Υβόννη Μαρκαντωνάτου / Λάμπρος Γ. Σιμάτος. Αρχιτεκτονική κατοικιών στην Κεφαλονιά. Από το 16^ο αιώνα μέχρι τον 21^ο αιώνα. Αθήνα 2008, σελ. 123

⁴³ Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Α. Βαλλιάνος. Από τη μυθοπλασία στην ιστορία. Αθήνα 2008. Σελ.19

χρησιμοποιήθηκε για την οποιαδήποτε ταύτιση ονόματων από τις οικοδομικές άδειες. (ΦΩΤΟ 1.6.12)

2. ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΒΑΛΛΙΑΝΩΝ

2.1 ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ. ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ. ΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΩΣ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ.

Το κτίριο ανήκει τυπολογικά στην κατηγορία «sette» (ανάποδο 7), τύπος που συναντά κανείς στα χωριά της Κεφαλονιάς. (ΦΩΤΟ 2.1.1) Η κάτοψη του κτιρίου είναι δηλαδή σχήματος «Γ», έχει δύο ορόφους, η μακριά πλευρά έχει μήκος 19 μ. και η μικρή 14,50 μ. Το ύψος του κτιρίου είναι 6.70 μ. στην δυτική όψη και 7,90μ. στην ανατολική όψη μέχρι την απόληξη της στέγης, καθώς το οικοπέδο έχει μια ήπια κλίση από το δρόμο προς την εσωτερική αυλή. Το ύψος του ισογείου είναι 3,46 μέτρα και το ύψος ορόφου είναι 3,68 μέτρα.

Η κάτοψη δίνει τη δυνατότητα εξυπηρέτησης πολλών λειτουργιών στη κατοικία. (ΣΧΕΔΙΟ Π01) Σχηματίζονται δύο αυλές, μία εσωστρεφή μικρή (επιφάνειας περίπου 45 τμ.) ανάμεσα στο κτίριο και το βόρειο μαντρότοιχο, από την οποία γίνεται η κεντρική είσοδος στο κτίριο και μια μεγάλη (επιφάνειας περίπου 330 τμ.) στο πίσω μέρος του οικοπέδου, προσβάσιμη από δευτερεύουσα είσοδο στη δυτική πλευρά. Η αυλή περιβάλλεται κατά μήκος όλου του περιγράμματος του οικοπέδου από μαντρότοιχο ύψους 2,00 μέτρων, τη «κουρτή» και περιλαμβάνει μικρή δεξαμενή στην ανατολική πλευρά της. Η στέγη του κτιρίου είναι ξύλινη, επικαλυπτόμενη με γαλλικά κεραμίδια, τετράριχτη στην μακρά πλευρά του κτιρίου, και δίριχτη στην μικρή πλευρά, σχηματίζοντας στην βόρεια όψη, ένα μετωπικό αέτωμα, το λεγόμενο «ατσούπι», στο οποίο υπάρχει αξονικά μικρό άνοιγμα που εξυπηρετεί τον αερισμό και φωτισμό της στέγης.(ΦΩΤΟ 2.1.2) Επίσης υπάρχουν δύο παράθυρα στην στέγη, προσανατολισμένα προς την εσωτερική αυλή, ένα στην μικρή πλευρά και ένα στην μεγάλη πλευρά του κτιρίου, τα οποία προκύπτουν από τοπικό ανασήκωμα ανάμεσα σε δύο ζευκτά και στεγάζονται με μονόκλινη στέγη (αναμινάλε).

Μέσα στην εσωστρεφή «κλειστή» αυλή, η πετρόκτιστη συμπαγής εξωτερική ευθύγραμμη σκάλα καταλήγει σε πλατύσκαλο – βεράντα, στον «Μόντζο», στηριζόμενο στη βόρεια πλευρά σε ημικυκλικό τόξο, στον «Βόλτο» και στεγασμένο με μονόκλινη στέγη, από όπου και γίνεται η κεντρική είσοδος στον όροφο της οικίας. Στην εσωτερική αυλή υπάρχουν μικροί ισόγειοι χώροι (συνολικής επιφάνειας περίπου 33 τμ.) που διατάσσονται γραμμικά απέναντι και κατά μήκος της μεγάλης πλευράς του σχήματος Γ της κάτοψης του κτιρίου, καθώς και στην βορειοανατολική γωνία του κτιρίου. Οι χώροι αυτοί στεγάζονταν με μονόκλινη ξύλινη στέγη. (ΦΩΤΟ 2.1.3)

Στις όψεις τηρούνται γενικές αρχές συμμετρίας. Η επιφάνεια των ανοιγμάτων δεν ξεπερνά το 10% της επιφάνειας της κάθε όψης. Τα ανοίγματα του ορόφου είναι πάντα

⁴⁴ Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Α. Βαλλιάνος. Από τη μυθοπλασία στην ιστορία. Αθήνα 2008. Σελ.22-24

πάνω ακριβώς αξονικά από τα ανοίγματα του ισόγειου έχοντας το ίδιο πλάτος και μεγαλύτερο ύψος (αναλογία περίπου ένα προς ενάμιση). (ΦΩΤΟ 2.1.4) Στην δυτική και κεντρική όψη του κτιρίου δεν υπάρχουν ανοίγματα στο ισόγειο, ενώ υπάρχει εξώστης στον όροφο, στον οποίο βγαίνουν οι δύο μπαλκονόπορτες της σάλας, στηριζόμενος σε τέσσερα φουρούσια, προστατευόμενος με περίτεχνο σφυρήλατο κιγκλίδωμα, απόλυτα συμμετρικά τοποθετημένος στον κεντρικό άξονα της όψης του κτιρίου. (ΦΩΤΟ 2.1.5) Σιδερένιο κιγκλίδωμα με χυτοσιδηρά διακοσμητικά στοιχεία χρησιμοποιείται επίσης στο στηθαίο της εξωτερικής σκάλας, καθώς και σε σιδεριά ανοίγματος της εσωτερικής δυτικής όψης. (ΦΩΤΟ 2.1.6) Όλες οι όψεις είναι σοβαντισμένες και χρωματισμένες με χρώμα ανοικτό κίτρινο. Τα σημεία ενίσχυσης του κτιρίου, δηλαδή οι γωνίες, τα πλαίσια των ανοιγμάτων, το διάζωμα ανάμεσα στους δύο ορόφους, η ζωφόρος και το γείσο είναι κατασκευασμένα από λαξευμένο πωρόλιθο της περιοχής και παραμένουν ανεπίχριστα στο σύνολο της κατασκευής. Τα βοηθητικά κτίσματα στην εσωτερική αυλή και στη βορειοανατολική γωνία του κτιρίου ακολουθούν τους ίδιους κανόνες δομής και συμμετρίας με το υπόλοιπο κτίριο. (ΣΧΕΔΙΟ Π12) Το πορτόνι του κτιρίου, δηλαδή η κεντρική είσοδος στην αυλή, στην δυτική όψη του κτιρίου, πρόκειται για απλό ορθογώνιο άνοιγμα με μονολιθικό υπέρθυρο, που διαφοροποιείται από τα υπόλοιπα ανοίγματα του κτιρίου λόγω κλίμακας. (ΦΩΤΟ 2.1.7) Τα σκούρα, όπου υπάρχουν είναι συμπαγή κατασκευασμένα με τάβλες, τα οποία δεν έχουν κάσα, παρά «φούμπιες», στερεωμένα δηλαδή σιδηρά δακτυλίδια στην τοιχοποιία, μέσα στα οποία στρέφονται οι άξονες των πορταδελών που βρίσκονται καρφωμένα στα φύλλα. Τα κουφώματα είναι τοποθετημένα στην εσωτερική πλευρά των λίθινων πλαισίων.

Η κεντρική δυτική όψη και συγχρόνως η μοναδική ελεύθερη όψη του κτιρίου βλέπει στην κεντρική πλατεία του οικισμού των Κεραμειών. Η σημερινή διαμόρφωση της πλατείας ολοκληρώθηκε μετά τους σεισμούς του 1953, καθώς τμήμα της πλατείας κάλυπτε το σχολαρχείο, το οποίο καταστράφηκε ολοσχερώς. (ΦΩΤΟ 2.1.8) Το κτίριο γειτονεύει βόρεια με μικρή ισόγεια οικία, πρόχειρης κατασκευής και νότια με διώροφη κατοικία, επίσης πρόχειρη αφού ο όροφος της παραμένει ασοβάντιστος. (ΦΩΤΟ 2.1.9) Στην πλατεία υπάρχουν επίσης απέναντι από το εν λόγω αρχοντικό η κατοικία των κληρονόμων του Χριστόφορου Βαλλιάνου, το όνομα του οποίου έχει δοθεί και στην πλατεία, και το γνωστό ως «κόκκινο σπίτι». (ΦΩΤΟ 2.1.10) Το κόκκινο σπίτι είναι κτισμένο αποκλειστικά με συμπαγείς οπτόπλινθους και ξύλινα στοιχεία, κτίριο τετράγωνης κάτοψης, διώροφο, έχει την όψη περιπτέρου και έχει κτιστεί με αντισεισμική πρόβλεψη από Δανό αρχιτέκτονα το 1912, ο οποίος είχε ολοκληρώσει τις σπουδές του στην Ιαπωνία. Το 1953 όταν συνέβησαν οι καταστρεπτικοί σεισμοί, το σπίτι παρέμεινε άθικτο. Σήμερα είναι διατηρητέο νεώτερο μνημείο και ανήκει στους κληρονόμους του Χρ. Βαλλιάνου. Βορειότερα του αρχοντικού σε οικόπεδο μεγάλης επιφάνειας εκτείνεται το παλαιό και νέο σχολείο Κεραμειών, που αποτελεί σήμερα το πιο ζωντανό τμήμα του χωριού, φιλοξενώντας καθημερινά πάνω από 300 μαθητές. Στη βόρεια άκρη της πλατείας υπάρχει ο Ναός του Αγ. Βασιλείου και το καμπαναριό του. (ΦΩΤΟ 2.1.11) Η εκκλησία είναι μεγάλη σε ύψος, χωρίς ιδιαίτερο διάκοσμο. Ανεπίσημες μαρτυρίες λένε ότι το πρώτο κτίσμα είναι του 1222, ο ναός ήταν κτητορικός και το 1602 έγινε ενοριακός. Αλλά μάλλον παραμένει κτητορικός μέχρι και το 17^ο αιώνα.

Το 1867 καταστρέφεται ολοσχερώς από τον δυνατό σεισμό, και ξανακτίζεται υπό την επίβλεψη του Μιχάλη Βαλλιάνου την ίδια περίοδο που κτίζεται και το αρχοντικό. Οι σεισμοί του 1953 καταστρέφουν το καμπαναριό, το οποίο ανεγείρεται μερικά χρόνια μετά από τον Σπύρο Ματιάτο, απόγονο της οικογένειας των Βαλλιάνων. Στην είσοδο του χωριού στέκονται ανακατασκευασμένες πλέον οι παλαιές οικίες των καθηγητών του σχολείου, οι οποίες λειτουργούσαν ως διοικητικά κτίρια του άλλοτε δήμου Λειβαθούς. Η εκκλησία, το παλαιό σχολείο και οι παλαιές κατοικίες των καθηγητών είναι όλα ευεργετήματα της οικογένειας των Βαλλιάνων. Πίσω από την μεγάλη αυλή του αρχοντικού και ανατολικά εκτείνονται μεγάλες εκτάσεις οι οποίες ανήκουν σήμερα σε κληρονόμους των Βαλλιάνων, διατηρώντας σε μέτρια κατάσταση το ελαιοτριβείο, το υποστατικό, τα πατητήρια, τους στάβλους, κτίρια αποθήκευσης, αλώνια, όλα αναπόσπαστα τμήματα μιας μεγάλης αγροικίας που κάποτε ανήκε σε μία εύπορη οικογένεια. (ΦΩΤΟ 2.1.12, ΦΩΤΟ 2.1.13)

Το αρχοντικό, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, κτίστηκε τη πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, υπό τις οδηγίες του Μιχάλη Βαλλιάνου, υιού του Σπύρου Βαλλιάνου. Ο ίδιος κατοίκησε το σπίτι μέχρι το 1939, ημερομηνία του θανάτου του. Η γυναίκα του σύμφωνα με μαρτυρίες ηλικιωμένων κατοίκων του χωριού, έφυγε την ίδια χρονιά για την Αθήνα. Τα πρώτα χρόνια του Β' Παγκόσμιου πολέμου το σπίτι καταλαμβάνεται, όπως και το γειτονικό αρχοντικό («το κόκκινο σπίτι») από ιταλούς στρατιώτες. Το 1953 δεν καταστρέφεται ολοσχερώς από τους δυνατούς σεισμούς. Ο Σπύρος Ματιάτος, απόγονος των αδερφών Βαλλιάνων, με δικά του έξοδα, σύμφωνα με τις μαρτυρίες της κόρης του, Σοφίας Κωστομένη, κάνει επισκευές στην οικία λίγα χρόνια μετά το σεισμό (Β' κατασκευαστική φάση). Μετά από αυτή τη φάση δεν είναι γνωστό εάν κατοικείται πλέον το σπίτι. Οι κληρονόμοι μέχρι πριν από ένα χρόνο ήσαν 12⁴⁵ συμπεριλαμβανομένου και του δήμου Λειβαθούς. Στην συνέχεια οι κληρονόμοι δώρισαν το μερίδιο τους στο δήμο, ώστε στον εν λόγω κτίριο να στεγαστεί η δημοτική βιβλιοθήκη. Στις 14.09.2010 το κτίριο χαρακτηρίστηκε ως διατηρητέο μνημείο (ΦΕΚ 420/ΑΑΠ/6-10-2010), καθώς αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα αρχοντικού σε αγροτική περιοχή του νησιού, σημαντικού για την μελέτη εξέλιξης της αρχιτεκτονικής στην Κεφαλονιά, ως ένα από τα ελάχιστα δείγματα κτιρίων, που διασώθηκαν από τους σεισμούς του 1953, με ιδιαίτερο κοινωνικό ενδιαφέρον.

2.2 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ.

Όπως σημειώθηκε πρωτίτερα η κάτοψη του κτιρίου είναι σχήματος «Γ», το λεγόμενο στην Κεφαλονιά «σέττε». Τα πλεονεκτήματα του εν λόγω σχήματος είναι ότι δημιουργείται μια εσωστρεφής και εσωτερική αυλή ενώ οι χώροι - λειτουργίες εκτείνονται γύρω από αυτή, χωρίς να δημιουργούνται διάδρομοι με μεγάλο μήκος.

⁴⁵ Οι κληρονόμοι είναι η Μαρία Ροκανά, Στεφανία Karageorgis, D. G. C. Demerbes, K. Zographos, Γεωργίος Μυτζάλης, Κερασιά Ματιάτου, Μάρθα Μυτζάλη, Μαρίνα Ματιάτου, Ελένη Rascheff, Σοφία Κωστομένη, Ειρήνη Φακόν, G.E. Zographos.

Η είσοδος στο κτίριο γίνεται από το κεντρικό πορτόνι της δυτικού μαντρότοιχου, **(ΣΧΕΔΙΟ Π01)** διαμέσου της εσωτερικής αυλής και από μια βοηθητική είσοδο επίσης του δυτικού μαντρότοιχου οδηγώντας κατά μήκος του νότιου μαντρότοιχου στη πίσω μεγάλη αυλή. Η εσωτερική αυλή (χώρος Α.04) περιβάλλεται από τους βοηθητικούς ισόγειους χώρους της κατοικίας (χώροι Α.05, Α06, Α07) και τον υψηλό μαντρότοιχο της δυτικής όψης. Οι βοηθητικοί χώροι ήταν σκεπασμένοι με μονόκλινη ξύλινη στέγη με κλίση προς το εσωτερικό της αυλής, επικαλυπτόμενη με γαλλικά κεραμίδια. Οι βοηθητικοί χώροι μπορεί να έχουν κατασκευαστεί μεταγενέστερα. Η τοιχοποιία και τα ανοίγματα των βοηθητικών κτισμάτων είναι όμοιας κατασκευής με του κτιρίου. Ευθύγραμμη συμπαγής εξωτερική σκάλα (ΣΚ .01) πλάτους 1.35 μ. με σφυρήλατο κιγκλίδωμα εκτείνεται παράλληλα με την εσωτερική βόρεια όψη και οδηγεί σε πλατύσκαλο – βεράντα, το «Μότζο», από όπου γίνεται η είσοδος στον όροφο του κτιρίου. **(ΦΩΤΟ 2.2.1)** Στη Β' κατασκευαστική φάση κατασκευάζεται βοηθητική σκάλα, η οποία οδηγεί και αυτή στον εξώστη του ορόφου (ΣΚ .02). **(ΦΩΤΟ 2.2.2)** Η είσοδος στο εσωτερικό του κτιρίου γίνεται διαμέσου ενός ημιυπαίθριου τμήματος της εσωτερικής αυλής που περιλαμβάνει την καμάρα, από θύρα στην εσωτερική δυτική όψη (ΘΥ Α.04) στη κουζίνα του ισογείου (χώρος Α.01), και από θύρα στην εσωτερική βόρεια όψη (ΘΥ Α.05) στο βασικό αποθηκευτικό χώρο του κτιρίου, το κατώι (χώρος Α. 03). Στην βορειοανατολική γωνία της κουζίνας υπάρχουν δείγματα του παλαιού φούρνου και στον δυτικό τοίχο υπολείμματα – ενδείξεις της παλαιάς ξύλινης εσωτερικής σκάλας που οδηγούσε εσωτερικά στον όροφο. **(ΦΩΤΟ 2.2.3)** Ο χώρος αυτός λειτουργούσε ως ο κύριος χώρος παρασκευής φαγητού και ψωμιού. Το κατώι, βρίσκεται περίπου 60 εκ. κάτω από το επίπεδο της αυλής και λειτουργούσε κυρίως για αποθήκευση των βασικών προϊόντων της οικίας, όπως λάδι, ξυλεία, σιτηρά. **(ΦΩΤΟ 2.2.4)** Ένας τρίτος χώρος (χώρος Α. 02) που είναι και αυτός υποβαθμισμένος κατά 60 εκ. από την αυλή και την κουζίνα συμπληρώνει το νοτιοανατολικό τμήμα της κάτοψης του κτιρίου, λειτουργούσε ως βοηθητικός χώρος της κουζίνας και πιθανόν ως γραφείο του ιδιοκτήτη της κατοικίας. Νότια της κουζίνας υπάρχει θύρα (ΘΥ Α.01) η οποία οδηγεί μέσω πλατύσκαλου, και τριών αναβαθμών στην πίσω αυλή. Η αυλή περικλείεται από μαντρότοιχο ύψους δύο μέτρων , έχει στην ανατολική πλευρά στέρνα και πηγάδι όπου μαζεύονταν τα όμβρια ύδατα.

Ανεβαίνοντας στον όροφο από την κεντρική σκάλα του κτιρίου (ΣΚ .01) φτάνει κανείς στον διευρυμένο πλέον εξώστη (χώρος Β.12). **(ΣΧΕΔΙΟ Π02)** Στην δυτική εσωτερική όψη γίνεται η είσοδος μέσω θύρας (ΘΥ Β.01) στο βοηθητικό χώρο – Χωλ εισόδου (χώρος Β.01), και από την βόρεια εσωτερική όψη μέσω θύρας (ΘΥ Β.02) στο διάδρομο της οικίας (χώρος Β.06). Πάνω από την κουζίνα του ισογείου βρίσκονται οι μεταγενέστεροι χώροι μιας βοηθητικής κουζίνας (χώρος Β.02), ένας χώρος εισόδου με ξύλινη απότομη κλίσης σκάλα που οδηγεί στην σοφίτα (χώρος Β.01) και ένας ευρύχωρος χώρος φαγητού – τραπεζαρία (χώρος Β.03). Στην μακρά πλευρά του κτιρίου εκτείνονται κατά μήκος του διαδρόμου τα τρία υπνοδωμάτια (χώροι Β. 07,08,09), το αποχωρητήριο (χώρος Β.04) και η σάλα στη δυτική πλευρά της κατοικίας (χώρος Β.10), όπου γίνονταν προφανώς οι συγκεντρώσεις των επισκεπτών.

2.3 ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ (ΥΛΙΚΑ ΔΟΜΗΣ, ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ)

Το κτίριο είναι λιθόκτιστο, διώροφο, με πάχος λιθοδομής 73 εκ. στο ισόγειο και 63 εκ. στον όροφο. Το υψηλότερο σημείο της τοιχοποιίας είναι στην νοτιοανατολική γωνία 8,20 μέτρα. Η τοιχοποιία είναι κτισμένη με ασβεστολιθικούς λίθους μεσαίου και μικρού μεγέθους ακατέργαστης μορφής. Ανάμεσα παρεμβάλλεται ισχυρό ασβεστοκονίαμα. **(ΦΩΤΟ 2.3.1)** Όλοι οι τοίχοι επιχρίονται εξωτερικά και εσωτερικά με ισχυρό ασβεστοκονίαμα όμοιας σύστασης με το κονίαμα δομής. Αν και το κτίσιμο της τοιχοποιίας δεν δείχνει ιδιαίτερη επιμέλεια, τα σημεία ενίσχυσης του κτιρίου έχουν κατασκευαστεί με μεγάλη επιμέλεια. Στα σημεία αυτά, δηλαδή στις γωνίες, στο διάζωμα, στα πλαίσια των ανοιγμάτων, στο γείσο, χρησιμοποιείται τοπικός σκληρός λαξευμένος πωρόλιθος, το «πωρί», ο οποίος εξορύσσεται στα λατομεία των Μεταξάτων. Ο εξώστης είναι κατασκευασμένος από 3 λίθινες πλάκες και 4 φουρούσια από πωρόλιθο, τα οποία εισέρχονται σε όλο το πάχος της τοιχοποιίας. Πάνω από όλα τα ανοίγματα στην εξωτερική πλευρά των τοίχων ενσωματώνονται στην τοιχοποιία ανακουφιστικά τόξα από συμπαγείς οπτόπλινθους. **(ΦΩΤΟ 2.3.2)** Δεν υπάρχουν πουθενά ενδείξεις ξυλοδεσιών στο εσωτερικό της τοιχοποιίας. Το βάθος των θεμελίων δεν είναι γνωστό, αλλά το σύνηθες στη περιοχή είναι από 0,80 εκ μέχρι 1,00 μέτρο. Η λίθινη εξωτερική κεντρική κλίμακα είναι συμπαγής και τα πατήματα της είναι επίσης κατασκευασμένα από «πωρί».

Κατά τη Β' κατασκευαστική φάση αντικαταστάθηκε το ξύλινο δάπεδο ανάμεσα από το ισόγειο και τον όροφο στη μικρή πλευρά της κάτοψης «Γ» με πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα πάχους 10 εκ. η οποία στηρίζεται σε δοκάρια (3) από οπλισμένο σκυρόδεμα και στους δύο ενδιάμεσους εσωτερικούς λίθινους τοίχους του ισόγειου. **(ΦΩΤΟ 2.3.3)** Η πλάκα αυτή έχει κατασκευαστεί με πρόχειρο τρόπο και με αραιούς οπλισμούς χωρίς ραβδώσεις, οι οποίοι κατά διαστήματα εισέρχονται σε άγνωστο βάθος στο πάχος της τοιχοποιίας. Η υπόλοιπη επιφάνεια καλύπτεται με δάπεδο ξύλινης κατασκευής, το οποίο αποτελείται από τρία ξύλινα υποστυλώματα που υποστηρίζουν την κύρια δοκό που ονομάζεται «μαϊστρα», δευτερεύουσες δοκούς, τα «πάτερα» και ξύλινο δάπεδο καρφωτό αποτελούμενο από τάβλες. **(ΦΩΤΟ 2.3.4)**

Στον όροφο όλοι οι εσωτερικοί τοίχοι είναι ξύλινες κατασκευές αποτελούμενες από κατακόρυφες τάβλες, πήςες καρφωμένες και στις δύο πλευρές και σοβαντισμένες με ασβεστοκονίαμα. Το ταβάνι του ορόφου είναι κατασκευασμένο με δοκούς («πάτερα»), **(ΣΧΕΔΙΑ Α03,Α04)** όμοιες με του πατώματος του ισόγειου οι οποίοι εισέρχονται στην τοιχοποιία στο ύψος του γείσου και συνδέονται με υλώσεις με ξύλινους στρωτήρες οι οποίοι διατρέχουν όλο το περίγραμμα του κτιρίου. Στην κάτω πλευρά των «πατερών» καρφώνονται μπαγδατόπηχες και σοβαντίζονται, ενώ από την πάνω πλευρά, υπάρχει ξύλινο δάπεδο από τάβλες, το δάπεδο της σοφίτας. Η στέγη είναι κατασκευασμένη από ξύλινους τριγωνικούς φορείς **(ΦΩΤΟ 2.3.5)** οι οποίοι τοποθετούνται όχι αξονικά με τα «πάτερα» του ταβανιού και δένουν με εντορμία μεταξύ τους και ακουμπούν στους στρωτήρες που διατρέχουν το περίγραμμα του κτιρίου. Πάνω από τους φορείς καρφώνεται πέτσωμα από ξύλινες τάβλες και καλύπτεται με γαλλικά κεραμίδια. Τα

κεραμίδια σταθεροποιούνται με σύρματα και μικρές ξύλινες πήχες καρφωμένες στο πέτωμα.

Γίνεται αντιληπτό ότι εσωτερικά του κτιρίου, υπάρχουν δύο διαφράγματα : ένα στο ύψος του δαπέδου του ορόφου, που αποτελείται από πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος και ξύλινο δάπεδο, και ένα στο ύψος της απόληξης της τοιχοποιίας που αποτελείται αποκλειστικά από ξύλινα στοιχεία. Η στέγη πατάει ουσιαστικά στο τελευταίο αυτό διάφραγμα. Το κτίσιμο της τοιχοποιίας, το ισχυρό ασβεστοκονίαμα και η χρήση λαξευμένου πωρόλιθου στα σημεία ενίσχυσης, αν και το κτίριο έχει κάτοψη σχήματος «Γ», σχήμα δηλαδή ευπαθές στο σεισμό, είναι τα στοιχεία τα οποία σε συνδυασμό με τα διαφράγματα απορρόφησαν τις δυνάμεις του σεισμών του 1953, χωρίς ιδιαίτερες φθορές. Φυσικά η χρόνια εγκατάλειψη του κτιρίου έχει οδηγήσει σε εκτεταμένες φθορές με αποτέλεσμα την μη διαφραγματική λειτουργία των πατωμάτων, όπως και την αποδυνάμωση της φέρουσας ικανότητας της τοιχοποιίας.

2.4 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ (ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΑ, ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ, ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ)

Ξεκινώντας με την τοιχοποιία, αναφέρθηκε προηγουμένως ότι τα σημεία ενίσχυσης του κτιρίου μορφώνονται από λαξευμένους πωρόλιθους, οι οποίοι δεν επιχρίονται εξωτερικά. Στις πέντε εξωτερικές γωνίες του κτιρίου συμβαίνει το εξής: μέχρι το ύψος του ορόφου οι λαξευμένοι γωνιόλιθοι κτίζονται σε συνέχεια και στο ίδιο επίπεδο με τον υπόλοιπο τοίχο. Αφού ο τοίχος επιχριστεί, το επίχρισμα προεξέχει των γωνιόλιθων κατά 2 εκ. Ανάμεσα στους δύο ορόφους παρεμβάλλεται το διάζωμα, το οποίο αποτελείται από λαξευτούς επίσης πωρόλιθους, και προεξέχει της επιχρισμένης επιφάνειας του ισογείου κατά 1 εκ. και από την επιφάνεια της επιχρισμένης επιφάνειας του ορόφου, λόγω της μείωσης του πάχους της τοιχοποιίας, κατά 5 εκ. Το διάζωμα τοποθετείται ακριβώς στην στάθμη του δαπέδου σηματοδοτώντας στην εξωτερική όψη τη στάθμη του δαπέδου και έχει ύψος 16 εκ. Οι γωνιόλιθοι του ορόφου κατασκευάζονται έτσι ώστε να προεξέχουν αυτοί της επιχρισμένης επιφάνειας κατά 2 εκ. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τη ταυτόχρονη μείωση του πάχους της τοιχοποιίας στον όροφο οδηγεί στο γεγονός ότι η εξωτερική πλευρά των γωνιόλιθων του ισογείου και του ορόφου βρίσκονται ακριβώς στην ίδια κατακόρυφο.

Όσον αφορά την κατασκευή των ανοιγμάτων, ακολουθώντας τον παραπάνω κανόνα, τα πλαίσια των ανοιγμάτων στο ισόγειο είναι κατά 2 εκ. πιο μέσα από την προεξέχουσα επιχρισμένη επιφάνεια, ενώ στον όροφο τα πλαίσια των ανοιγμάτων προεξέχουν της επιχρισμένης επιφάνειας κατά 2 εκ. Σε συνδυασμό και πάλι με την μείωση του πάχους της τοιχοποιίας, η εξωτερική επιφάνεια των πλαισίων των ανοιγμάτων του ισογείου βρίσκονται στην ίδια κατακόρυφο με την εξωτερική επιφάνεια των πλαισίων των ανοιγμάτων του ορόφου. Το πρέκι και το υπέρθυρο των ανοιγμάτων είναι μονολιθικά, ύψους 15 – 30 εκ. ανάλογα το μέγεθος του ανοίγματος, και το βάθος του πλαισίου είναι 16 εκ. και στους δύο ορόφους. Τα κουφώματα έχουν τετράξυλο πλαίσιο και τοποθετούνται στην εσωτερική πλευρά του πλαισίου ενώ τα σκούρα, τα οποία υπάρχουν μόνο στον όροφο κλείνουν σε εξωτερική σκοτία 2x2 εκ. που υπάρχει στα

πλαίσια των ανοιγμάτων του ορόφου, έτσι ώστε η εξωτερική επιφάνεια τους, όταν αυτά είναι κλειστά, να συμπίπτει με την εξωτερική επιφάνεια των πλασιών.

Η ζωφόρος και το γείσο μορφώνονται επίσης από λαξευμένο πωρόλιθο σε όλο το περίγραμμα της τοιχοποιίας, ακόμη και στο σημείο όπου υπάρχει το «ατσούπι» το αέτωμα δηλαδή που προκύπτει από τη δίριχτη στέγη. Η ζωφόρος προεξέχει κατά 3 εκ. από την επιχρισμένη επιφάνεια του ορόφου, ενώ έχει ύψος 30 εκ. Το γείσο, το οποίο έχει κυματοειδής μορφή, προεξέχει στην άνω του πλευρά 20 εκ. από την επιχρισμένη επιφάνεια του ορόφου, τοποθετείται ακριβώς πάνω στη ζωφόρο και έχει συνολικό ύψος 25 εκ.

Η καμάρα του «Μόντζου» κατασκευάζεται επίσης από λαξευμένο πωρόλιθο και σε αντίθεση με όλα τα άλλα σημεία ενίσχυσης της τοιχοποιίας επιχρίεται. Ο εξώστης της δυτικής όψης κατασκευάζεται από τρεις λίθινες πλάκες ακριβώς στο ύψος του διαζώματος, οι οποίες πατούν σε τέσσερα φουρούσια επίσης από λαξευμένο πωρόλιθο, τα οποία εισέρχονται σε όλο το πάχος του τοίχου του ισογείου.

Η κουπαστή της εξωτερικής λίθινης σκάλας, το κιγκλίδωμα του εξώστη, και η σιδεριά του παραθύρου (ΠΑ Α.08) που προβάλλει πρώτο κατά την είσοδο στην εσωτερική αυλή είναι μορφοποιημένα από σφυρήλατο σίδηρο σε συνδυασμό με χυτοσιδηρά προκατασκευασμένα στοιχεία, προσδίδοντας μια πολυτέλεια στο κτίριο. Τα χρώματα των στοιχείων αυτών είναι δύσκολο να ανιχνευτούν.

Όλα τα ταβάνια του ορόφου είναι διακοσμημένα με διάφορα ευφάνταστα ζωγραφικά θέματα ζωηρών αποχρώσεων. (ΣΧΕΔΙΟ Α18) Επίσης τέτοια θέματα κοσμούν και τα ανώτερα τμήματα των εσωτερικών τοίχων των δωματίων του ορόφου. Τα θέματα είναι ζωγραφισμένα με προκατασκευασμένες μάσκες καθώς τελειώνουν απότομα στις γωνίες των δωματίων.

Πρόκειται για μορφολογικά στοιχεία και εκλεπτύνσεις που αποσκοπούν σε μια λιτή και διακριτική σύνθεση στοιχείων ως προς την διαμόρφωση των όψεων και του εσωτερικού, σηματοδοτώντας την κύρια χρήση της κατοικίας στον όροφο ενώ παράλληλα στοχεύουν στην άριστη λειτουργία της κατασκευής. Η επιμέλεια της κατασκευής φανερώνεται επίσης στο γεγονός ότι οι χώροι δεν είναι παράγωγοι, γεγονός που τεκμηριώνεται πλήρως από την αποτύπωση του κτιρίου.

2.5 ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ. (ΦΩΤΟ 2.5.1)

Το κτίριο, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, κτίστηκε την πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, υπό την επίβλεψη του Μιχάλη Βαλλιάνου. Τα προσκτίσματα, δηλαδή οι βοηθητικοί χώροι (χώροι Α.05, 06, 07, 08) που πλαισιώνουν το κτίριο είτε στην εσωτερική αυλή είτε στην βορειανατολική γωνία του κτιρίου, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι έχουν κτιστεί σε άλλη χρονική στιγμή. Η τοιχοποιία και τα ανοίγματα των κτισμάτων αυτών είναι όμοιας κατασκευής με την τοιχοποιία και τα ανοίγματα του κτιρίου αν και οι

τοίχοι των εν λόγω κτισμάτων δεν πλέκονται ούτε αποτελούν συνέχεια των τοίχων του κτιρίου. Τα κτίσματα αυτά κτίστηκαν στο ίδιο χρονικό διάστημα με το αρχοντικό, για να καλύψουν ανάγκες αποθήκευσης και βοηθητικών λειτουργιών.

Μετά τους καταστρεπτικούς σεισμούς το 1953 στην Κεφαλονιά, ο Σπύρος Ματιάτος, μακρινός απόγονος της οικογενείας των Βαλλιάνων, παράλληλα με τις επισκευές που κάνει στη δική του οικία στο απέναντι αρχοντικό και την ανέγερση του καμπαναριού του Αγ. Βασιλείου από οπλισμένο σκυρόδεμα, κάνει επισκευές και στο εν λόγω αρχοντικό. Δεν είναι γνωστό εάν κατά το έτος των σεισμών το αρχοντικό κατοικείται ή εάν το αρχοντικό κατοικείται μετέπειτα και από ποιον. Το γεγονός ότι ο Σπύρος Ματιάτος κάνει επισκευές εκείνη τη περίοδο στο αρχοντικό, τεκμηριώνεται μόνο από προφορικές μαρτυρίες συγγενικών του προσώπων και όχι από άλλες τεκμηριωμένες πηγές.

Κατά την Β' κατασκευαστική φάση γίνονται στο αρχοντικό οι εξής εργασίες :

1. Αντικατάσταση του ξύλινου δαπέδου στην μικρή πλευρά της κάτοψης σχήματος «Γ» (πάνω από τους χώρους Α.01 και Α.02) με πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα πάχους 10 εκ. Η πλάκα αυτή στερεώνεται στην εσωτερική πλευρά της τοιχοποιίας όπου αγκυρώνονται ανά διαστήματα οπλισμοί στους τοίχους, στους δύο ισόγειους λίθινους τοίχους και σε τρία δοκάρια επίσης κατασκευασμένα από οπλισμένο σκυρόδεμα, πλάτους 20 εκ. και κρέμασης 40 εκ. **(ΦΩΤΟ 2.5.2)**
2. Παράλληλα καταργείται η εσωτερική ξύλινη κλίμακα που προϋπήρχε στην βορειοδυτική γωνία του χώρου της κουζίνας του ισόγειου και οδηγούσε στον όροφο. Τμήματα της σκάλας βρίσκονται κατεστραμμένα στο κατώι και επιτρέπουν την όχι λεπτομερή αναπαράσταση της. **(ΦΩΤΟ 2.5.3)**
3. Καταργούνται οι παλαιοί εσωτερικοί τοίχοι του ορόφου και κατασκευάζονται νέοι με την ίδια τεχνοτροπία διαχωρίζοντας τους βοηθητικούς χώρους του ορόφου (χώροι Β. 01, 02, 03) . Οι νέοι τοίχοι διαφοροποιούνται ακόμη και σήμερα μέσω της απόχρωσης τους και μέσω των ζωγραφικών μοτίβων. Η θέση των παλαιών εσωτερικών τοίχων δεν είναι γνωστή.
4. Προέκταση της επιφάνειας του πλατύσκαλου – βεράντας, δηλαδή του «Μόντζου» στον όροφο σε όλο το μήκος της εσωτερικής δυτικής πρόσοψης με πλάτος 2.50 μέτρα, με πλάκα επίσης από οπλισμένο σκυρόδεμα η οποία αγκυρώνεται στην τοιχοποιία και πατάει στην καμάρα της «λότζας», στον εσωτερικό τοίχο των βοηθητικών κτισμάτων της εσωτερικής αυλής και σε δοκάρι από οπλισμένο σκυρόδεμα το οποίο πατάει στους δύο προαναφερθέντες τοίχους. Το αποτέλεσμα είναι ένα ενιαίο, μεγάλο σε επιφάνεια μπαλκόνι, το οποίο πλακοστρώνεται με λίθινες πλάκες. Το στηθαίο του Μόντζου συνεχίζεται σε όλο το μήκος του εξώστη με την ίδια ακριβώς μορφή. **(ΦΩΤΟ 2.5.4)**
5. Κατασκευάζεται δευτερεύουσα κλίμακα (ΣΚ. 02) από οπλισμένο σκυρόδεμα στο εσωτερικό των βοηθητικών κτισμάτων η οποία οδηγεί απευθείας στην βορειοδυτική άκρη του εξώστη.
6. Το παράθυρο που βρίσκεται στην εσωτερική δυτική πρόσοψη του κτιρίου μετατρέπεται σε θύρα (ΘΥ Β.01) για την είσοδο από τον εξώστη στο εσωτερικό της οικείας στους βοηθητικούς χώρους του ορόφου. Αυτό γίνεται αντιληπτό εφόσον τα νέα

τμήματα του πλαισίου του ανοίγματος δεν έχουν τη σκωτία που έχουν τα παράθυρα του ορόφου για τα σκούρα. (ΦΩΤΟ 2.5.5)

7. Τοποθετείται τσιμεντοκονία στο δάπεδο του μικρού αποθηκευτικού χώρου του ισογείου (χώρος Α.02).

8. Γίνονται επισκευές στη στέγη, όπως μερική ανακεράμωση και τοποθέτηση ξύλινων στοιχείων (τάβλες, σφήνες, λατάκια) που βοηθούν στη στήριξη των προϋπαρχόντων φορέων της στέγης. Στη στέγη δεν μπορεί να γίνει μια ακριβή περιγραφή της επισκευής, καθώς γίνεται αντιληπτό ότι στη στέγη έχουν γίνει με το πέρασμα του χρόνου πολλές μικροεπισκευές.

9. Κατασκευάζεται δευτερεύων μικρός φούρνος σε βοηθητικό δωμάτιο του ορόφου (χώρος Β.02), που εξυπηρετεί άμεσα την τραπεζαρία του ορόφου.

Η Β' κατασκευαστική φάση έχει το χαρακτήρα σωστικής επισκευής του κτιρίου και δεν αλλοιώνει σε μεγάλο ποσοστό την αρχική σύνθεση του αρχοντικού. Οι μέθοδοι που ακολουθούνται, εκτός της χρήσης του οπλισμένου σκυροδέματος, που εκείνη την εποχή χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον στη Κεφαλονιά (σπίτια της Αρωγής), είναι παραδοσιακές όπως οι νέοι εσωτερικοί τοίχοι, το σοβάντισμα εσωτερικά της τοιχοποιίας και ο ζωγραφικός διάκοσμος που συμπληρώνεται στο άνω μέρος των νέων τοίχων του ορόφου. Η προέκταση του εξώστη γίνεται διατηρώντας το ίδιο πλάτος του «Μόντζου» και παράλληλα η επιμήκυνση του στηθαίου και η τοποθέτηση λίθινων πλακών στο δάπεδο είναι επεμβάσεις που ακολουθούν τις μορφές της αρχικής σύνθεσης και αποτελούν στο σύνολο τους μια διακριτική παρέμβαση στο εξωτερικό του κτιρίου που συνάδει με την λιτότητα που διέπει την αρχική σύνθεση. Με τον τρόπο αυτό βέβαια χάνεται η άμεση δυνατότητα αντίληψης της αρχικής σύνθεσης που παραπέμπει τυπολογικά στο λεγόμενο «σέττε» που αναλύθηκε παραπάνω.

3. ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το κτίριο οφείλονται στις εξής αιτίες :

1. Οι ισχυροί σεισμοί του 1953.
2. Εγκατάλειψη και μη συντήρηση του κτιρίου τα τελευταία 50 χρόνια.
3. Γήρανση και φυσική φθορά των υλικών δομής.
4. Επίδραση των συνεχών βροχοπτώσεων. Μέσω οπών στην στέγη τα όμβρια ύδατα εισχωρούν στο εσωτερικό του κτιρίου προκαλώντας έντονες φθορές ιδιαίτερα στις ξύλινες κατασκευές.
5. Ανερχόμενη και κατερχόμενη υγρασία.
6. Περιβαλλοντολογικές δράσεις. Συνεχείς βροχοπτώσεις, άνεμοι, μικροσεισμοί.

3.1 ΔΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.

Το γενικό σχήμα της κάτοψης του κτιρίου («Γ» ή «σέττε») είναι παραδεκτό ότι έχει πρόβλημα στο σεισμό, λόγω της ασυμμετρίας της κατασκευής και λόγω αυτού της ύπαρξης ευπαθέστερων τμημάτων της κατασκευής κατά τη σεισμική δόνηση. Στο κτίριο

παρατηρείται άλλωστε ότι στην εσωτερική γωνία όπως και στην εξωτερική του σχήματος «Γ» έχουμε πιο έντονες ρηγματώσεις οι οποίες διαπερνούν και τα σημεία ενίσχυσης, τα κομμάτια δηλαδή από λαξευμένο πωρόλιθο. Στα σημεία αυτά δεν παρατηρείται όμως κατάρρευση μεγάλων τμημάτων της τοιχοποιίας ή απόκλιση των τοίχων από τη κατακόρυφο. Συνεπώς η δύναμη της σεισμικής δόνησης απορροφήθηκε από όλο τον όγκο της τοιχοποιίας η οποία λόγω δομής(μικρού και μεσαίου μεγέθους ακατέργαστοι ασβεστόλιθοι με ισχυρό συνδετικό ασβεστοκονίαμα) παρουσιάζει ρηγματώσεις σε όλη την επιφάνεια της.

Όσον αφορά την τοιχοποιία καθεαυτή, αν και παρουσιάζει ρηγματώσεις εξωτερικά και εσωτερικά σε όλη την επιφάνεια της ακόμη και σε σημεία ενίσχυσης (υπέρθυρα, γωνιόλιθοι) και επίσης έντονη απώλεια σοβά και συνδετικού κονιάματος λόγω της υγρασίας σε μεγάλα τμήματα της επιφάνειας της, δεν έχει υποστεί σε κάποιο σημείο έντονη κατάρρευση. Επίσης δεν παρατηρούνται σημάδια καθίζησης ούτε αποκλίσεις από την κατακόρυφο έτσι πιθανολογείται ότι η θεμελίωση είναι σε καλή κατάσταση.

Η φθορά των ξύλινων στοιχείων είναι πολύ μεγάλη. Σε όλα τα ανοίγματα η υγρασία έχει φθίρει τα ξύλινα στοιχεία που αποτελούν τη συνέχεια των υπέρθυρων εσωτερικά της τοιχοποιίας. Όσον αφορά το ξύλινο δάπεδο στο κατώι, τα περισσότερα δοκάρια (τα «πάτερα») έχουν σαπίσει και έχουν κοπεί, ενώ οι συνδέσεις όσων έχουν μείνει με τη τοιχοποιία είναι σε μέτρια κατάσταση, καθώς η έντονη υγρασία εισχωρεί στα σημεία σύνδεσης. Η υπόλοιπη επιφάνεια του δαπέδου, η οποία αποτελείται από πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα πρόχειρης κατασκευής, έχει υποστεί και αυτή έντονη φθορά λόγω κακής κατασκευής, υγρασίας αλλά και πιθανής πυρκαγιάς στο χώρο της κουζίνας. Η ακαμψία του οπλισμένου σκυροδέματος και η ευκαμψία της ξύλινης κατασκευής σε συνδυασμό με την έντονη φθορά των δύο αυτών στοιχείων προκαλούν την έλλειψη διαφραγματικής λειτουργίας στη στάθμη αυτή. Η πλάκα του οπλισμένου σκυροδέματος είναι πιθανό να λειτουργήσει ως «κρυός» στην τοιχοποιία σε ενδεχόμενη σεισμική δόνηση καθώς αποτελεί έναν άκαμπτο δίσκο. Επίσης μεγάλος αριθμός των πατερών του ταβανιού έχουν σαπίσει από εισχώρηση των όμβριων υδάτων μέσω οπών της στέγης. Έτσι τα σημεία σύνδεσης των πατερών με τη τοιχοποιία σε αυτή τη στάθμη είναι σε κακή κατάσταση. Συνεπώς, είναι αντιληπτό ότι η απώλεια διαφραγματικής λειτουργίας αποτελεί το πιο σημαντικό δομικό πρόβλημα του κτιρίου.

Στη στέγη παρατηρούνται επίσης δομικά προβλήματα. Οι «μαχιάδες» της στέγης στην μακριά πλευρά του κτιρίου, εκεί που η στέγη είναι τετράριχη έχουν σπρώξει κατά τη σεισμική δόνηση τα λαξευμένα κομμάτια που αποτελούσαν το γείσο στα σημεία αυτά, κυρίως δηλαδή στις άνω εξωτερικές γωνίες του κτιρίου, προκαλώντας καταρρεύσεις στην ίδια την τοιχοποιία καθώς και έντονη φθορά στα ξύλινα στοιχεία της στέγης. Στα σημεία αυτά οι στρωτήρες είτε έχουν κοπεί είτε έχουν σαπίσει, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει καμία σύνδεση με τα διαγώνια ξύλα της στέγης. Επίσης οι τριγωνικοί φορείς δεν έχουν μεταξύ τους στοιχεία που να παίζουν το ρόλο αποστατών, παρά μόνο το πέτωμα της στέγης, με αποτέλεσμα να αποκλίνουν της κατακόρυφου, λόγω φθοράς του πετώματος και να προκαλούνται συνεχώς τοπικές καταρρεύσεις. Οι φορείς αυτοί

επίσης δεν έχουν στοιχείο ελκυστήρα, οπότε όλο το βάρος της στέγης διοχετεύεται στους αμείβοντες και εν συνεχεία στους στρωτήρες, με αποτέλεσμα την συνεχή κύλωση των στοιχείων και σε κάποιες περιπτώσεις την κατάρρευση. Τα ξύλινα στοιχεία της στέγης βρίσκονται σε μεγάλο ποσοστό σε καλή κατάσταση σε αντίθεση με τα ξύλινα στοιχεία των πατωμάτων.

3.2 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ξεκινώντας με την τοιχοποιία τα οικοδομικά προβλήματα είναι πολλά και εμφανίζονται σε όλη την επιφάνεια της εσωτερικά και εξωτερικά :

1. Έντονες ρηγματώσεις προερχόμενες από σεισμικές δονήσεις. Οι ρωγμές ξεκινούν συνήθως από αρμούς των λαξευτών πωρόλιθων που βρίσκονται στα σημεία ενίσχυσης της τοιχοποιίας (γωνίες, διάζωμα, ανοίγματα, γείσο). Είναι πολλές οι περιπτώσεις που οι ρωγμές παρουσιάζονται και στα σημεία ενίσχυσης, σε υπέρθυρα, πρέκια, γωνιόλιθους.
2. Απώλεια επιχρίσματος σε μεγάλα τμήματα επιφανειών κυρίως από την επίδραση της κατερχόμενης και ανερχόμενης υγρασίας. Το κλίμα είναι ιδιαίτερα υγρό, και σε συνδυασμό με την εγκατάλειψη και την εισροή των όμβριων υδάτων μέσω οπών της στέγης, το ασβεστοκονίαμα ξεπλένεται και υποχωρεί από την επιφάνεια της τοιχοποιίας. Επίσης φυτρώνουν σε σημεία όπου υπάρχουν προεξοχές και συνεπώς συγκράτηση υγρασίας ποώδη φυτά, τα οποία μέσω των ριζωμάτων τους, προκαλούν περαιτέρω αποκόλληση των επιχρισμάτων.
3. Απώλεια μάζας σε τμήματα της τοιχοποιίας, είτε προερχόμενη από σεισμική δόνηση, κυρίως στα άνω σημεία των τοίχων, είτε από μερική κατάρρευση ιδιαίτερα σε σημεία συνδέσεως με ξύλινα στοιχεία, τα οποία έχουν σαπίσει.

Τα σημαντικότερα οικοδομικά προβλήματα εμφανίζονται στις ξύλινες κατασκευές καθώς η εισχώρηση του νερού, η έντονη υγρασία σε συνδυασμό με την πλήρη εγκατάλειψη, έχουν ως αποτέλεσμα την σήψη μεγάλου ποσοστού των ξύλινων στοιχείων. Οι ξύλινες κατασκευές (στέγη, δάπεδα) βρίσκονται σε κακή κατάσταση, καθώς πολλά τμήματα τους έχουν καταρρεύσει, άλλα έχουν σαπίσει και άλλα βρίσκονται υπό την συνεχή προσβολή ξυλοφάγων εντόμων. Η καταστροφή επίσης των κουφωμάτων είναι τεράστια, κυρίως των σκούρων. Οι εσωτερικοί τοίχοι του ορόφου καθώς και τα ζωγραφιστά ταβάνια, στοιχεία τα οποία είναι κατασκευασμένα από ξύλινες πήχες, έχουν υποστεί έντονη κατάρρευση, με αποτέλεσμα να εξαφανίζονται με το πέρασ του χρόνου όλα τα ζωγραφικά θέματα του εσωτερικού του αρχοντικού.

Οικοδομικά προβλήματα παρατηρούνται επίσης στα σημεία σύνδεσης μεταλλικών στοιχείων και της τοιχοποιίας ή άλλων λίθινων στοιχείων. Στον κεντρικό εξώστη τα εισχωρούμενα τμήματα του κιγκλιδώματος στις λίθινες πλάκες του εξώστη, λόγω έντονης οξείδωσης, έχουν ρηγματώσει πλήρως την μία πλάκα. Επίσης η σιδηριές στα ανοίγματα του ισογείου έχουν προκαλέσει έντονες φθορές στα πώρινα πλαίσια των ανοιγμάτων.

Τέλος, η πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα που έχει τοποθετηθεί στη στάθμη του ορόφου έχει υποστεί έντονη φθορά που οφείλεται στην πρόχειρη κατασκευή της, δηλαδή στην κακή ανάμειξη των προϊόντων σύνθεσης της, και λόγω της έντονης υγρασίας και πιθανής πυρκαγιάς στο χώρο του ισογείου στην έντονη φθορά και απώλεια μάζας στην κάτω επιφάνεια της με αποτέλεσμα την εμφάνιση των οπλισμών της σε όλη την επιφάνεια της και την επιδείνωση της φθοράς λόγω οξείδωσης των οπλισμών. Η πλάκα αν και προστάτεψε εν μέρει τους χώρους που καλύπτει από την εισροή των όμβριων υδάτων παίζει το ρόλο ενός άκαμπτου δίσκου ανάμεσα στους τοίχους του κτιρίου και σε ένα ενδεχόμενο σεισμό μπορεί να προκαλέσει έντονα δομικά προβλήματα στο κτίριο.

Τα οικοδομικά προβλήματα είναι αυτά τα οποία συμβάλλουν στην επιδείνωση των δομικών προβλημάτων του κτιρίου, γι' αυτό και η αντιμετώπιση τους παίζει καθοριστικό ρόλο στη διάσωση του κτιρίου.

3.3 . ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Το αρχοντικό έχει εγκαταλειφθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα, με συνέπεια την έντονη βλάστηση στους χώρους εισόδου κυρίως στην εσωτερική αυλή, και επίσης την ύπαρξη αναρριχητικών φυτών στις προσόψεις του κτιρίου με συνέπεια την μη διευκόλυνση παρατήρησης από τον επισκέπτη και την περαιτέρω έρευνα από τον μελετητή. Επίσης ένα λειτουργικό πρόβλημα αποτελεί το γεγονός ότι κατά τη Β' κατασκευαστική φάση καταστράφηκε και δεν αντικαταστάθηκε ποτέ η εσωτερική ξύλινη κλίμακα που συνδέει τους δύο ορόφους του αρχοντικού, με αποτέλεσμα η σύνδεση των ορόφων να γίνεται μόνο εξωτερικά.

Η επέκταση του εξώστη έγινε με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην μπορεί ο επισκέπτης να αντιληφθεί άμεσα την αρχική μορφή της κατοικίας από την εσωτερική αυλή.

Το τμήμα της στέγης πάνω από την μικρή ξύλινη σκάλα στον όροφο, η οποία οδηγεί στην σοφίτα, έχει καταρρεύσει. Σε συνδυασμό με την κακή κατάσταση των ξύλινων κατασκευών του κτιρίου, η είσοδος στο εσωτερικό της στέγης είναι απαγορευτική για περαιτέρω μελέτη. Η φθορά των ξύλινων κατασκευών εξάλλου καθιστά την κίνηση στους χώρους του κτιρίου εξαιρετικά επικίνδυνη.

3.4 ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.

Τα αισθητικά προβλήματα που παρουσιάζονται στο μνημείο είναι απόρροια των δομικών και οικοδομικών προβλημάτων του κτιρίου, σε συνδυασμό με την εγκατάλειψη του. Οι εκτεταμένες ρηγματώσεις, οι μερικές καταρρεύσεις, η διαρκής αλλοίωση των ζωγραφικών θεμάτων των ταβανίων του ορόφου, η ύπαρξη αναρριχητικών φυτών σε μεγάλη επιφάνεια των όψεων, η τμηματική κατάρρευση της στέγης έχουν καταστήσει το αρχοντικό ένα γοητευτικό ερειπιώνα που δεν προβάλλει τις αισθητικές αξίες του κτιρίου .

3.5 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ.

Το σύνολο των παραπάνω προβλημάτων έχουν ως συνέπεια την μειωμένη «αναγνωσιμότητα» του κτιρίου και την αναγνώριση της αξίας του, τόσο ως μεμονωμένο δείγμα αρχοντικού της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της Κεφαλονιάς, όσο και στο σύνολο του ευρύτερου αρχιτεκτονικού ύφους του οικισμού. Το άμεσο περιβάλλον του μνημείου δεν βοηθά επίσης στην ανάδειξη του κτιρίου, εφόσον πρόκειται για δύο πρόχειρες κατασκευές κατοικίας εκατέρωθεν. Ενώ στον οικισμό των Κεραμειών υπάρχει πλήθος κτιρίων με παραδοσιακό ύφος, μία κηλίδα θα έλεγε κανείς παραδοσιακής αρχιτεκτονικής αν συμπεριλάβουμε το ναό του Αγ. Βασιλείου, το παλαιό σχολείο, το ελαιοτριβείο, το υποστατικό, τους στάβλους, τα αλώνια, δεν έχουν γίνει καθόλου ενέργειες ως προς την ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς αυτής. Από τα ερείπια και μόνο αντιλαμβάνεται ο επισκέπτης τις αξίες της αρχιτεκτονικής εκείνης της εποχής και κάποια στοιχεία για τη ζωή των ανθρώπων στην ύπαιθρο 100 χρόνια πριν.

3.6 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑ ΔΟΜΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ.

3.6.1 Θεμέλια.

Τα θεμέλια του κτιρίου και επομένως η κατάσταση τους δεν ήταν δυνατό να διερευνηθούν. Η βιβλιογραφία που αφορά τις κατασκευές κατοικιών και γενικά κτιρίων της εποχής εκείνης μας πληροφορεί ότι το βάθος των θεμελίων δεν ξεπερνά το 1,00 μέτρο. Το σύστημα θεμελίωσης εξάλλου φαίνεται εκ πρώτης όψεως αποτελεσματικό, αφού δεν διακρίνονται στην ανωδομή ρωγμές που οφείλονται σε διαφορικές καθιζήσεις. Επίσης δεν διακρίνεται πουθενά απόκλιση της τοιχοποιίας από την κατακόρυφο ή άλλου τύπου παραμορφώσεις, που να οφείλονται στην θεμελίωση. Το έδαφος θεμελίωσης επίσης είναι ισχυρό, αν αναλογιστεί κανείς ότι πολλά από τα κτίρια στην ίδια περιοχή με ανάλογη δομή, κατέρρευσαν στους σεισμούς του 1953.

3.6.2 Τοιχοποιία. (ΦΩΤΟ 3.6.2.1)

Περιγραφή : Η τοιχοποιία αποτελείται από λίθους ασβεστολιθικής σύστασης, μικρού και μεσαίου μεγέθους, ακατέργαστους και έχει πάχος 73 εκ. στο ισόγειο και 63 εκ. στον όροφο. Το υψηλότερο σημείο της τοιχοποιίας είναι στην νοτιοανατολική γωνία 8,20 μέτρα. Ανάμεσα στους λίθους ανιχνεύεται ισχυρό ασβεστοκονίαμα. Από το μέγεθος των λίθων πιθανολογείται ότι η λιθοδομή είναι τρίστρωτη και ότι δεν υπάρχουν διάτονοι λίθοι. Η επιφάνεια της τοιχοποιίας είναι στο μεγαλύτερο τμήμα της εσωτερικά και εξωτερικά σοβαντισμένη, εκτός των σημείων ενίσχυσης. Στα σημεία ενίσχυσης τα οποία αποτελούνται από τοπικό σκληρό λαξευμένο πωρόλιθο, η επιφάνεια παραμένει ανεπίχριστη. Ανάμεσα από τα κομμάτια από πωρόλιθο δεν παρεμβάλλεται συνδετικό κονίαμα. Τμήματα πωρόλιθου που περίσσεψαν κατά την κατασκευή του κτιρίου έχουν ενσωματωθεί στην λιθοδομή σε τυχαία συνήθως σημεία. (ΦΩΤΟ 3.6.2.2)

Πάνω από κάθε άνοιγμα στην εξωτερική πλευρά της τοιχοποιίας ενσωματώνεται ανακουφιστικό τόξο από μια σειρά συμπαγών οπτόπλινθων. Συμπαγείς οπτόπλινθοι

έχουν χρησιμοποιηθεί επίσης στην κατασκευή των εσωτερικών πλαισίων των ανοιγμάτων, καθώς και στην κατασκευή του φούρνου και των δύο καμινάδων που ενσωματώνονται στην τοιχοποιία στην βορειοανατολική γωνία του κτιρίου. Δεν υπάρχουν ενδείξεις ξυλοδεσιών στο εσωτερικό της τοιχοποιίας.

Παθολογία : Σε όλη την επιφάνεια της τοιχοποιίας εσωτερικά και εξωτερικά εμφανίζονται τριχοειδής ρωγμές οι οποίες οφείλονται κατά μεγάλο ποσοστό σε σεισμική δόνηση. **(ΦΩΤΟ 3.6.2.3)** Οι ρωγμές αυτές έχουν τη γένεση τους στους αρμούς των κομματιών λαξευτού πωρόλιθου, στα σημεία ενίσχυσης. Είναι πολλές οι περιπτώσεις που τα τμήματα ενίσχυσης έχουν ρηγματωθεί, όπως π.χ. μερικά υπέρθυρα, πρέκια, γωνιόλιθοι. Δεν υπάρχουν ρωγμές τέτοιας κλίμακας που να θεωρηθούν διαμπερείς σε όλο το πάχος της τοιχοποιίας. Επίσης υπάρχουν μετατοπίσεις λίθινων τμημάτων κυρίως της ζωφόρου και του γείσου και προς τις δύο διευθύνσεις. **(ΦΩΤΟ 3.6.2.4)** Σε μερικές περιπτώσεις, κυρίως στις εξωτερικές γωνίες του κτιρίου παρατηρούνται και καταρρεύσεις τμημάτων της λιθοδομής. Η ανερχόμενη και κατερχόμενη υγρασία οφείλεται κυρίως για την αποσάθρωση των κονιαμάτων και την κατάρρευση μεγάλων τμημάτων επιχρισμάτων εσωτερικά και εξωτερικά της τοιχοποιίας. Στα σημεία αυτά παρατηρείται και έντονη αποδιοργάνωση του ασβεστοκονιάματος δομής. **(ΦΩΤΟ 3.6.2.5)** Βιολογικές επικαθίσεις μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι βρίσκονται στο μεγαλύτερο κομμάτι της επιφάνειας της τοιχοποιίας, γι' αυτό δεν υπάρχει λόγος να επισημανθούν και στα σχέδια της υπάρχουσας κατάστασης. Στα σημεία σύνδεσης της τοιχοποιίας με ξύλινα ή σιδηρά στοιχεία, παρατηρείται έντονη φθορά είτε λόγω σαπίσματος των ξύλινων στοιχείων είτε λόγω οξείδωσης του σιδήρου. Ωστόσο, δεν υπάρχουν σε κάποιο σημείο της τοιχοποιίας καταρρεύσεις μεγάλων τμημάτων της επιφάνειας της.

3.6.3 Δάπεδα

Περιγραφή : Τα δάπεδα των ισόγειων χώρων αποτελούνται στην εσωτερική αυλή , στην κουζίνα και σε έναν από τους βοηθητικούς ισόγειους χώρους (χώροι Α.01, 04, 07) από ορθογώνιες λίθινες πλάκες πάχους περίπου 6 εκ. οι οποίες είναι στρωμένες σε πατημένο χώμα. Ανάμεσα στους αρμούς τους δεν υπάρχει συνδετικό κονίαμα. Στο μεγάλο αποθηκευτικό χώρο του ισόγειου, στο κατώι (χώρος Α. 03) το δάπεδο αποτελείται από καλά πατημένο χώμα και κροκάλες. Τα ξύλινα υποστυλώματα που υποβαστάζουν το ξύλινο δάπεδο του ορόφου εδράζονται σε κατάλληλα διαμορφωμένους πωρόλιθους οι οποίοι είναι ενσωματωμένοι στο έδαφος. Ο βοηθητικός χώρος που καλύπτει την νοτιοανατολική γωνία του κτιρίου (χώρος Α.02) είναι στρωμένος με τσιμεντοκονία κατά την Β' κατασκευαστική φάση και πιθανολογείται ότι κάτω από αυτό το στρώμα υπάρχει επίσης πατημένο χώμα με κροκάλες. Η πίσω μεγάλη αυλή καθώς και οι υπόλοιποι αποθηκευτικοί χώροι του κτιρίου (χώροι Α. 05, 06, 08) αποτελούνται από πατημένο χώμα.

Στον όροφο τα δάπεδα στην μικρή πλευρά του κτιρίου πάνω από τον χώρο της κουζίνας (χώρος Α.01) και του μικρού αποθηκευτικού χώρου (Α.02), και η προέκταση του εξώστη – πλατύσκαλου, δηλαδή του «Μόντζου», έχουν κατασκευαστεί ,αντικαθιστώντας προφανώς ξύλινες κατασκευές, με πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα. Το σύνολο της επιφάνειας της πλάκας είναι περίπου 70 τμ. εσωτερικά του κτιρίου και 14 τμ. εξωτερικά. Το πάχος της πλάκας είναι περίπου 10εκ. Η πλάκα που αποτελεί τον εξώστη έχει στρωθεί με λίθινες πλάκες, ενώ η υπόλοιπη είναι στρωμένη με τσιμεντοκονία και στο χώρο του αποχωρητηρίου με πλακίδια 20Χ20 εκ. Η πλάκα στηρίζεται στους ισόγειους λίθινους τοίχους του κτιρίου, στο περίγραμμα της τοιχοποιίας με άγνωστο το βάθος εισχώρησης στο πάχος της λιθοδομής και σε δοκάρια επίσης από οπλισμένο σκυρόδεμα πλάτους 20 εκ. και κρέμασης 40 εκ. Τα δοκάρια εισέρχονται επίσης στην λιθοδομή σε άγνωστο βάθος, σε «φωλιές» που πιθανολογείται ότι προέκυψαν από την αποκαθήλωση του ξύλινου δαπέδου. Πάνω από το κατώι (χώρος Α.03) η κατασκευή του δαπέδου είναι ξύλινη. Αποτελείται από τρία ξύλινα υποστυλώματα διατομής 20Χ18 εκ. τα οποία στηρίζουν κεντρική δοκό, τη «μαϊστρα» που αποτελείται από τρία κομμάτια διατομής 18Χ18 εκ. **(ΦΩΤΟ 3.6.3.1)** Ανάμεσα στα υποστυλώματα και τη κεντρική δοκό παρεμβάλλεται ξύλινο στοιχείο διατομής επίσης 18Χ18 εκ. Τα δευτερεύοντα δοκάρια, τα «πάτερα», τοποθετούνται στην άλλη διεύθυνση, πυκνά, με απόσταση μικρότερη των 45 εκ. και είναι διατομής 18Χ15 εκ. Η ξυλεία προέρχεται από κυπαρίσσια. Πάνω στα πάτερα έχει καρφωθεί δάπεδο από τάβλες πλάτους 18,5 εκ. και πάχους 2 εκ. το οποίο αποτελεί και τη τελική στρώση του δαπέδου.

Στο ύψος του ταβανιού διαμορφώνεται δάπεδο για τη σοφίτα που αποτελείται από «πάτερα» διατομής 12Χ16 εκ. τα οποία τοποθετούνται με απόσταση μεταξύ τους μικρότερη των 55 εκ. Στα ξύλα αυτά ,τα οποία είναι επίσης από κυπαρίσσι, καρφώνονται στην κάτω πλευρά ξύλινες πήχες οι οποίες σοβαντίζονται ώστε να ζωγραφιστούν τα θέματα των ταβανιών. Στην πάνω πλευρά καρφώνεται ξύλινο δάπεδο από τάβλες πάχους 2 εκ. πλάτους 10 εκ. **(ΦΩΤΟ 3.6.3.2)**

Παθολογία : Στο ισόγειο στα δάπεδα όπου είναι στρωμένα με πλάκες, πολλές από αυτές έχουν ρηγματωθεί και επίσης αποδιοργανωθεί. Ειδικά στη κουζίνα κοντά στη περιοχή του φούρνου οι περισσότερες από τις πλάκες είναι σπασμένες, λόγω πιθανής πυρκαγιάς. Η τσιμεντοκονία στο δάπεδο του αποθηκευτικού χώρου στου ισογείου (χώρος Α.02) έχει τμήματα, τα οποία έχουν αποσαθρωθεί.

Όσον αφορά την πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα, αυτή βρίσκεται σε κακή κατάσταση. Από την κάτω πλευρά της πλάκας παρατηρείται έντονη φθορά και απώλεια μάζας μέχρι το επίπεδο των οπλισμών. Οι οπλισμοί, οι οποίοι είναι όλοι αράβδωτοι, έχουν οξειδωθεί και αποδιοργανωθεί. Το ίδιο συμβαίνει και με τα δοκάρια από οπλισμένο σκυρόδεμα. Το ξύλινο δάπεδο είναι επίσης σε κακή κατάσταση. Τα περισσότερα δευτερεύοντα δοκάρια έχουν σαπίσει και πολλά από αυτά έχουν καταρρεύσει δημιουργώντας οπές στο ξύλινο δάπεδο, ενώ αυτά που παραμένουν στη θέση τους αντιμετωπίζουν προβλήματα από την συνεχή προσβολή τους στα ξυλοφάγα έντομα, και επίσης λόγω της έντονης υγρασίας αποσαθρώνονται μερικώς. Τα σημεία στα οποία αυτά εισέρχονται

στην τοιχοποιία πρέπει να μελετηθούν και τη διάρκεια των εργασιών αποκατάστασης. Τα ξύλινα υποστυλώματα και η κύρια δοκός, η «μαϊστρα», βρίσκονται σε καλή κατάσταση.

Στο ύψος του δαπέδου της στέγης τα «πάτερα» αντιμετωπίζουν ακριβώς τα ίδια προβλήματα με τα παραπάνω του δαπέδου του ορόφου. Σε πολλά σημεία παρουσιάζεται έντονη διάβρωση και μερική κατάρρευση, λόγω κυρίως της εισροής όμβριων υδάτων από οπές της στέγης.

Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η πλήρης απουσία της διαφραγματικής λειτουργίας από το κτίριο.

3.6.4 Στέγη.

Περιγραφή : Η στέγη του κτιρίου είναι ξύλινη, δίρριχτη στη μικρή πλευρά του κτιρίου, και τετράριχτη στη μεγάλη. Η δίρριχτη στέγη δημιουργεί στη βόρεια όψη αέτωμα, το λεγόμενο «ατσούπι» στο οποίο υπάρχει παράθυρο, ίδιας κατασκευής με τα υπόλοιπα του κτιρίου αλλά μικρότερων διαστάσεων. Ο κορφιάς σε όλη την επιφάνεια της στέγης είναι στο ίδιο ύψος. Με αυτό το δεδομένο και με δεδομένο ότι η δίρριχτη στέγη γεφυρώνει άνοιγμα 5,98 μέτρα και η τετράριχτη στέγη άνοιγμα 4,96 μέτρα, η κλίση της στέγης διαφοροποιείται. Η δίρριχτη στέγη έχει κλίση περίπου 32% και η τετράριχτη περίπου 37%. **(ΦΩΤΟ 3.6.4.1)** Οι φορείς της στέγης αποτελούνται από αμείβοντες που συνδέονται μεταξύ τους με εντορμιά. Η απόσταση μεταξύ τους είναι 0,80 με 1,00 μέτρο. Η κατασκευή αυτή επιτρέπει την αξιοποίηση όλου του εσωτερικού χώρου της στέγης. **(ΦΩΤΟ 3.6.4.2, ΦΩΤΟ 3.6.4.3)** Οι αμείβοντες είναι ξύλινοι από κυπαρίσσι διατομής 12X18 εκ. Σε όλο το περίγραμμα του κτιρίου στο ύψος του γείσου εσωτερικά της τοιχοποιίας, έχουν τοποθετηθεί ξύλινοι στρωτήρες διατομής 16X18 εκ. Σε αυτούς πατούν οι φορείς σε διαφορετικούς άξονες από αυτούς των «πατερών» του ταβανιού. Μικρά ξύλινα στοιχεία, τάβλες, λατάκια, έχουν τοποθετηθεί σε διάφορα σημεία ώστε να ενισχύσουν τη κατασκευή κυρίως κατά τη Β' κατασκευαστική φάση. Πάνω από τους φορείς υπάρχει πέτσωμα με πλατιές τάβλες πάχους 1.5 εκ. Η στέγη έχει επικαλυφθεί με γαλλικά κεραμίδια, και πιθανόν να έχει γίνει τμηματική ανακεράμωση κατά τη Β' κατασκευαστική φάση, καθώς ανιχνεύονται κεραμίδια εισαγόμενα από τη Μασσαλία αλλά και νεώτερα από το Πειραιά. Τα κεραμίδια πιάνονται με σύρμα και καρφώνονται στις τάβλες του πετρώματος και σε μικρές ξύλινες πήχες. Σε δύο σημεία, ένα στην μικρή πλευρά του κτιρίου και ένα στη μεγάλη, κατασκευάζονται ανοίγματα στην εσωτερική πλευρά της στέγης, για φυσικό αερισμό της σοφίτας. Κατασκευάζονται με τοπικό ανασήκωμα μέσω δοκών που τοποθετούνται σε δύο συνεχόμενους φορείς, στη επάνω επιφάνεια τους, περίπου στο μέσο του μήκους τους. Γεφυρώνονται με πέτσωμα και επικαλύπτονται με γαλλικά κεραμίδια.

Παθολογία : Το βόρειο τμήμα της στέγης έχει καταρρεύσει. Επίσης στην εσωτερική γωνία του κτιρίου έχει καταρρεύσει μεγάλο τμήμα της στέγης. Στα σημεία απόληξης των «μαχιάδων», των διαγώνιων ξύλων της στέγης, λόγω της σεισμικής δόνησης, οι στρωτήρες και τμήμα της τοιχοποιίας έχει καταρρεύσει προς τα έξω, με αποτέλεσμα η στέγη να μην πατάει πουθενά σε αυτά τα σημεία στην τοιχοποιία και να μην υπάρχουν

ενδείξεις των συνδέσεων των ξύλων αυτών με τους στρωτήρες. Σε πολλά σημεία το πέτωμα έχει σαπίσει με αποτέλεσμα την εισροή όμβριων υδάτων μέσω οπών στο εσωτερικό του κτιρίου. Μεταξύ των φορέων δεν υπάρχουν αποστάτες παρά μόνο το πέτωμα. Έτσι οι φορείς αποκλίνουν με το χρόνο από το κατακόρυφο επίπεδο, δημιουργώντας καμπυλώσεις και κυλώσεις στο ύψος του κορφιά. Επίσης λόγω της απουσίας ελκυστήρα οι αμείβοντες του φορέα ανοίγουν προς τα έξω, σπρώχνοντας το στρωτήρα και εν συνεχεία το άνω τμήμα της τοιχοποιίας, δημιουργώντας επίσης διαφορές τοπικά στο ύψος του κορφιά. Στα σημεία των παραθύρων της στέγης υπάρχουν επίσης καταρρεύσεις που επιτρέπουν την είσοδο των νερών της βροχής στο εσωτερικό και τα σύρματα που κρατούσαν τα κεραμίδια έχουν σκουριάσει και κοπεί με αποτέλεσμα τη συνεχή κατάρευση των κεραμιδιών.

3.6.5 Ανοίγματα. (ΦΩΤΟ 3.6.5.1)

Περιγραφή : Τα ανοίγματα αποτελούν περίπου το 10 με 15% της επιφάνειας των όψεων. Τα ανοίγματα του ορόφου βρίσκονται πάντα πάνω από τα ανοίγματα του ισογείου, διατηρώντας το ίδιο πλάτος με μεγαλύτερο ύψος με αναλογία περίπου 1/1.5. Τα ανοίγματα μορφώνονται με πλαίσιο από τοπικούς λαξευμένους πωρόλιθους. Τα πλαίσια έχουν πάχος 16 εκ. Τα υπέρθυρα και τα πρέκια είναι σε όλες τις περιπτώσεις μονολιθικά, έχουν ύψος 15 – 30 εκ. ανάλογα το μέγεθος του ανοίγματος. Πάνω από όλα τα ανοίγματα εξωτερικά κατασκευάζεται στην εξωτερική πλευρά της τοιχοποιίας ανακουφιστικό τόξο από συμπαγείς οπτόπλινθους. Το υπέρθυρο εσωτερικά είναι κατασκευασμένο από απλάνιστα ξύλα, στα οποία καρφώνονται ξύλινες πήχες που σοβαντίζονται.

Στα περισσότερα παράθυρα του ισογείου κατασκευάζεται σιδεριά που αποτελείται από 5 συμπαγείς κατακόρυφους σωλήνες από σίδηρο διατομής 2 εκ. Στα παράθυρα του ισογείου δεν υπάρχουν εξώφυλλα. (ΦΩΤΟ 3.6.5.2) Τα κουφώματα τοποθετούνται σε όλα τα ανοίγματα εσωτερικά του λίθινου πλαισίου. Τα σκούρα τοποθετούνται εξωτερικά στον όροφο, χωρίς κάσωμα, ενώ τα πλαίσια έχουν εξωτερικά μια εγκοπή 2Χ2 εκ. ώστε το σκούρο, όταν κλείνει, να μην προεξέχει από την εξωτερική επιφάνεια του πλαισίου. Η κατασκευή των ανοιγμάτων όσον αφορά την τοιχοποιία είναι επιμελής, εφόσον τοποθετούνται λαξευμένοι πωρόλιθοι και συμπαγείς οπτόπλινθοι κατά τη διεύθυνση του πάχους των ανοιγμάτων. Σε δύο θύρες του ισογείου (ΘΥ Α. 04, 05) το υπέρθυρο είναι ξύλινο, πιθανόν από ξύλο ελιάς.

Παθολογία : Είναι αρκετές οι περιπτώσεις που τα πλαίσια των ανοιγμάτων έχουν διαμπερείς ρωγμές λόγω του σεισμού του 1953. Αντίθετα η φθορά τους από φυσικά αίτια είναι ελάχιστη. Εσωτερικά στα υπέρθυρα των ανοιγμάτων παρατηρείται έντονη φθορά στα ξύλινα στοιχεία, λόγω της διαρκούς έκθεσης τους στα φυσικά φαινόμενα, με αποτέλεσμα την αποδιοργάνωση των περισσότερων ανοιγμάτων στο σημείο αυτό. Στα περισσότερα ανοίγματα λείπουν τα κουφώματα. Τα σιδηρά στοιχεία λόγω οξείδωσης έχουν δημιουργήσει τοπικές ρηγματώσεις στα πλαίσια των ανοιγμάτων.

3.6.6 Κουφώματα. (ΦΩΤΟ 3.6.6.1, ΦΩΤΟ 3.6.6.2)

Περιγραφή : Οι κάσες των κουφωμάτων τοποθετούνται εσωτερικά των λίθινων πλαισίων των ανοιγμάτων. Αποτελούνται από τετράξυλο πλαίσιο, ενώ τα τζαμιλίκια είναι απλά, με καΐτια που τα χωρίζουν σε τρία τμήματα καθ' ύψος. Όσον αφορά τα πατζούρια, τα οποία υπάρχουν μόνο στον όροφο, δεν έχουν κάσα, και επομένως στο λίθινο πλαίσιο στερεώνονται οι «φούμπιες» (σιδερένια δαχτυλίδια) μέσα στις οποίες στρέφονται οι άξονες των πορταδέλων που βρίσκονται στα φύλλα. Τα φύλλα αναδιπλώνονται και εφάπτονται στον τοίχο εκατέρωθεν του παραθύρου. Στερεώνονται με ανεξάρτητα στηρίγματα στερεωμένα στην τοιχοποιία στην κάτω πλευρά του ανοιγόμενου φύλλου. Η εσωτερική επιφάνεια των σκούρων είναι συμπαγής, κατασκευασμένη από τάβλες τοποθετημένες κατακόρυφα, ενώ η εξωτερική από οριζόντιες τάβλες οι οποίες θηλυκώνουν μεταξύ τους. Στην εξωτερική πλευρά υπάρχουν δύο οριζόντιες λάμες που αποτελούν επέκταση των πορταδελών στήριξης του φύλλου και «δένουν» εξωτερικά τις τάβλες. Η συναρμογή όλων των ξύλινων στοιχείων είναι καρφωτή. Με όμοιο κατασκευαστικό τρόπο είναι κατασκευασμένες και οι θύρες εκτός από τη θύρα της κεντρικής εισόδου, που είναι κατασκευασμένη από σιδερένια στοιχεία (ΘΥ Α. 08). Οι πόρτες εσωτερικά, για μεγαλύτερη ασφάλεια, εκτός από το κλειδί, κλείνουν με το «φουνταδόρο» (χοντρό σιδερένιο λοστό), ο οποίος στηρίζεται σε σιδερένια θηλιά στο τοίχο και, όταν κλείνει η πόρτα, ασφαλίζει σε δεύτερη σιδερένια θηλιά, εφαρμοσμένη στην εσωτερική πλευρά της πόρτας καθώς και τον «καδινάτσο» (σιδερένιο λοστό) εφαρμοσμένο πάνω στην εσωτερική πλευρά του ενός φύλλου της πόρτας, ο οποίος σύρεται και εισχωρεί σε θηλιά εφαρμοσμένη στο άλλο φύλλο της δίφυλλης πόρτας.

Παθολογία : Τα περισσότερα εκ των κουφωμάτων λείπουν ή έχουν καταρρεύσει τελείως. Όσα υπάρχουν ακόμη στη θέση τους είναι σε κακή κατάσταση λόγω της διαρκούς έκθεσης τους σε φυσικά φαινόμενα και κρίνεται απαραίτητη η ανακατασκευή τους.

3.6.7 Καμάρα. (ΦΩΤΟ 3.6.7.1)

Περιγραφή και παθολογία : Στο κτίριο υπάρχει μόνο μια καμάρα η οποία μορφώνεται από τοπικό λαξευμένο πωρόλιθο, όπως όλα τα σημεία ενίσχυσης αλλά είναι επιχρισμένη. Είναι ημικυκλική, γεφυρώνει άνοιγμα 1,90 μέτρων και έχει πάχος 54 εκ. Στηρίζει την βόρεια πλευρά του «Μόντζου», του πλατύσκαλου του ορόφου. Βρίσκεται σε καλή κατάσταση.

3.6.8 Κλίμακες.

Περιγραφή : Η κεντρική σκάλα του κτιρίου, που οδηγεί στο πλατύσκαλο - βεράντα του ορόφου είναι συμπαγής με μονοκόμματα λίθινα σκαλοπάτια, τα οποία έχουν λαξευτεί

με επιμέλεια στην εξωτερική πλευρά τους σχηματίζοντας κυμάτια. Η σκάλα είναι πλάτους 1,40 μέτρων και έχει 18 πατήματα ύψους περίπου 16,20 εκ. και πάτημα 32,5 εκ. Στην ελεύθερη πλευρά της σκάλας τοποθετείται σιδερένιο κιγκλίδωμα, που λειτουργεί ως στηθαίο ύψους περίπου 1,00 μέτρου. (ΣΚ .01) **(ΦΩΤΟ 3.6.8.1)**

Η δευτερεύουσα σκάλα προς τον όροφο έχει κατασκευαστεί κατά τη Β' κατασκευαστική φάση αποκλειστικά από οπλισμένο σκυρόδεμα. Στην σκάλα αυτή εισέρχεται κανείς από την εσωτερική αυλή και καταλήγει στην βορειοδυτική γωνία του εξώστη, που επίσης έχει κατασκευαστεί κατά τη δεύτερη κατασκευαστική φάση. Η σκάλα αυτή έχει πλάτος 93 εκ., έχει 13 ύψη, με πάτημα 28 εκ. και ύψη περίπου 23,5 εκ. (ΣΚ .02)

Η τρίτη εσωτερική κλίμακα που βρίσκεται σε βοηθητικό χώρο του ορόφου (χώρος Β. 01), εξασφαλίζει την πρόσβαση στη σοφίτα και είναι ξύλινης κατασκευής. Έχει πλάτος 90 εκ., έχει 11 πατήματα, τα ύψη της είναι περίπου 33 εκ. και το "καθαρό" πάτημα 17 εκ., γεγονός που την καθιστά εξαιρετικά απότομη. (ΣΚ. 03) **(ΦΩΤΟ 3.6.8.2)**

Η ξύλινη σκάλα, η οποία έχει αφαιρεθεί κατά τη δεύτερη κατασκευαστική φάση, τμήματα της οποίας βρίσκονται ακόμη στο κατώι, η οποία ένωνε το ισόγειο με τον όροφο δεν είναι δυνατό να αναπαρασταθεί με μεγάλη ακρίβεια. Ήταν σχήματος "Γ" , τοποθετημένη στην βορειοδυτική γωνία της κουζίνας του ισογείου, είχε 15 πατήματα και πλάτος περίπου 1,20 μ. Τα σκαλοπάτια στηρίζονταν σε δύο πλευρικούς ξύλινους βαθμιδοφόρους οι οποίοι ξεκινούσαν από το δάπεδο και ακολουθούσαν το ευθύγραμμο κομμάτι της κλίμακας. Τα ξύλινα κομμάτια που έχουν μείνει στο κατώι είναι σε κακή κατάσταση, και δεν επιτρέπουν τη διεξαγωγή κάποιας περαιτέρω πληροφορίας για την μορφή της σκάλας.

Παθολογία : Η κεντρική σκάλα του κτιρίου είναι σε καλή κατάσταση, εκτός κάποιων σημείων των σκαλοπατιών που έχουν σπάσει. Η δευτερεύουσα σκάλα είναι σε μέτρια κατάσταση καθώς το οπλισμένο σκυρόδεμα έχει αποσθραφωθεί από φυσικά αίτια και οι οπλισμοί έχουν οξειδωθεί. Η σκάλα που οδηγεί στην σοφίτα είναι επίσης σε μέτρια κατάσταση, καθώς το τμήμα της στέγης που βρίσκεται ακριβώς από πάνω έχει καταρρεύσει και τα νερά της βροχής τη διαβρέχουν συνεχώς, με αποτέλεσμα τη σήψη των ξύλινων στοιχείων της.

3.6.9 Σιδερένια στοιχεία. **(ΦΩΤΟ 3.6.9.1, ΦΩΤΟ 3.6.9.2)**

Περιγραφή : Σιδερένια στοιχεία υπάρχουν στο κιγκλίδωμα του εξώστη, στο στηθαίο της σκάλας και σε μια σιδεριά ενός παραθύρου του ισογείου (ΠΑ Α. 08). Τα κιγκλιδώματα αποτελούν επανάληψη απλού σχετικά σχεδίου, με κατακόρυφα ευθύγραμμα στοιχεία σε απόσταση τάξης 10 εκ. συνδεόμενα μεταξύ τους με διαφόρων μορφών καράβολα πλήρεις κύκλοι, μαϊάνδροι και άλλα εισαγόμενα στοιχεία από χυτοσίδηρο. Είναι κατασκευασμένα στο καμίνι, με σφυρηλάτηση.

Παθολογία : Το κιγκλίδωμα του εξώστη έχει τραυματιστεί από κατάρρευση τμήματος του γείσου από το άνω τμήμα της τοιχοποιίας και επίσης έχει δημιουργήσει λόγω οξείδωσης ρωγμές στην λίθινη πλάκα του μπαλκονιού. Το στηθαίο και η σιδεριά του

ανοίγματος είναι σε μέτρια κατάσταση. Το χρώμα των στοιχείων αυτών δεν μπορεί να ανιχνευτεί.

3.6.10 Εξώστες.

Περιγραφή : Στην δυτική όψη είναι τοποθετημένος συμμετρικά στον κεντρικό άξονα της όψης ο κεντρικός εξώστης του κτιρίου. Έχει πλάτος περίπου 0,85 εκ. και μήκος περίπου 5,15 εκ. Είναι κατασκευασμένος από τρεις λίθινες πλάκες πάχους 10 εκ., οι οποίες στηρίζονται σε τέσσερα φουρούσια από λαξευμένο πωρόλιθο, τα οποία εισέρχονται με ακατέργαστη μορφή σε όλο το πάχος της τοιχοποιίας. Τα φουρούσια ή αλλιώς στη Κεφαλονιά, τα "μπογδόνια" είναι λιτά διακοσμημένα. Λειτουργούν με την αρχή του αντίβαρου. Είναι μονολιθικά, και το μεγαλύτερο τμήμα τους βρίσκεται μέσα στο τοίχο, αποτελώντας το αντίβαρο, το οποίο αντισταθμίζει το βάρος του προεξέχοντος τμήματος, το βάρος των πλακών του μπαλκονιού και τα φορτία των ανθρώπων.

Στην εσωτερική γωνία του κτιρίου, η εξωτερική σκάλα καταλήγει στο «Μότζο», δηλαδή σε ένα πλατύσκαλο - βεράντα, στεγασμένο με μονόκλινη ξύλινη στέγη. Ο «Μότζος» έχει διαστάσεις περίπου 2.50X2.10. Είναι κατασκευασμένος με μεγάλους κορμούς ελιάς, ισχυρό ασβεστοκονίαμα, λιθοσώματα μικρού μεγέθους και λίθινες πλάκες ως τελική επίστρωση. Έχει συμπαγές στηθαίο. Η βόρεια πλευρά γεφυρώνεται με καμάρα στο ισόγειο. Το σύμπλεγμα αυτό ονομάζεται "λότζα".

Κατά τη Β' κατασκευαστική φάση ο «Μότζος» προεκτάθηκε προς τη βόρεια πλευρά διατηρώντας το πλάτος του πλατύσκαλου. Η προέκταση αποτελείται από πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα πάχους 10 εκ. στην οποία επίσης στρώνονται λίθινες πλάκες. Η συνολική επιφάνεια του εξώστη είναι πλέον περίπου 18τμ.

Παθολογία : Στο κεντρικό εξώστη τμήματα του κιγκλιδώματος που εισέρχονται στο δάπεδο έχουν οξειδωθεί σπάζοντας τη μία εκ των τριών λίθινων πλακών. Τα φουρούσια βρίσκονται σε καλή κατάσταση.

Ο «Μότζος» βρίσκεται σε κακή κατάσταση, καθώς δύο από τα δοκάρια από ελιά έχουν καταρρεύσει και έχουν δημιουργήσει μεγάλη οπή στο σημείο της ανόδου από τη σκάλα. Η πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα είναι επίσης σε κακή κατάσταση, καθώς η διαρκής έκθεση στα φυσικά φαινόμενα και η πρόχειρη κατασκευή της, έχουν οδηγήσει στην οξείδωση των οπλισμών και στην αποσάθρωση μεγάλων τμημάτων της επιφάνειας της.

3.6.11 Εσωτερικοί τοίχοι. Ταβάνια με ζωγραφιστές οροφές. (ΦΩΤΟ 3.6.11.1)

Περιγραφή : Οι εσωτερικοί τοίχοι του ορόφου, είναι ξύλινης κατασκευής και ονομάζονται "μοροφίντα". Για την κατασκευή τους χρησιμοποιούνται στενά σανίδια - πήχες, τα λεγόμενα "καρδινέλια", τα οποία καρφώνονται οριζόντια σε κατακόρυφα δοκάρια και από τις δύο πλευρές. Με αυτόν το τρόπο επιτυγχάνεται η δημιουργία διπλού σκελετού. Το κενό ανάμεσα στα σανίδια καλύπτεται κυρίως από πριονίδι, για να επιτευχθεί καλή μόνωση. Κατόπιν η ξύλινη κατασκευή επικαλύπτεται με σοβά και ζωγραφίζεται. Το τελικό πάχος των τοίχων είναι περίπου 10εκ. Ο συγκεκριμένος τρόπος

κατασκευής επιλέγεται διότι επιτρέπει να γίνονται ελαφρύτεροι οι τοίχοι και κατά συνέπεια να μην επιβαρύνουν στατικά την οικοδομή. Στον όροφο ανάμεσα στη τραπεζαρία και το αποχωρητήριο υπάρχει εσωτερικός τοίχος πάχους 20 εκ. διότι μέσα σε αυτόν υπάρχουν ξύλινα υποστυλώματα διατομής 16X16 εκ. τα οποία υποβασάζουν οριζόντια ξύλινη δοκό διατομής 16X16 εκ. στην οποία πατούν τα πάτερα του δαπέδου της σοφίτας.

Σε όλη την επιφάνεια των ταβανιών του ορόφου καρφώνονται επίσης μικρές ξύλινες πήχες στα πάτερα της οροφής και σοβαντίζονται. Οι οροφές διακοσμούνται με διάφορα ευφάνταστα ζωγραφικά θέματα, ζωηρών αποχρώσεων. Ζωγραφικά θέματα - ταινίες κοσμούν επίσης τις άνω πλευρές των εσωτερικών τοίχων.

Παθολογία : Οι εσωτερικοί τοίχοι και τα ταβάνια βρίσκονται σε κακή κατάσταση. Παρουσιάζουν σε όλη την επιφάνεια τους ρηγματώσεις, προφανώς λόγω των σεισμών, και επίσης τμηματικές καταρρεύσεις σοβά καθώς είναι συνεχώς εκτεθειμένα στα φυσικά φαινόμενα. Μεγάλο ποσοστό των ζωγραφικών θεμάτων έχει εξαφανιστεί.

3.6.12 Φούρνοι. Καμινάδες. (ΦΩΤΟ 3.6.12.1)

Περιγραφή : Στο ισόγειο, στο χώρο της κουζίνας, στη βορειοανατολική γωνία του κτιρίου έχει κατασκευαστεί ο κεντρικός φούρνος του αρχοντικού. Είναι φούρνος μεγάλης χωρητικότητας κάτι που συμπίπτει με ανεπίσημες μαρτυρίες των κατοίκων, ότι στο σπίτι αυτό, ετοιμαζόταν ψωμί για πολλούς από τους κατοίκους του χωριού. Ο φούρνος και η καμινάδα έχουν κατασκευαστεί από συμπαγείς οπτόπλινθους.

Στον όροφο, στην ίδια γωνία του κτιρίου, έχει κατασκευαστεί μικρότερος φούρνος κατά τη Β' κατασκευαστική φάση, επίσης από συμπαγείς οπτόπλινθους. Ίχνη των δύο καμινάδων προεξέχουν στην βορειοανατολική γωνία του κτιρίου.

Παθολογία : Οι φούρνοι είναι σε κακή κατάσταση, αφού διατηρούν σε όλη την επιφάνεια τους επικαθίσεις αιθάλης από τη διαρκή χρήση τους και παρουσιάζουν αποσάθρωση και αποδιοργάνωση των οπτόπλινθων. Οι απολήξεις των καμινάδων έχουν καταρρεύσει με αποτέλεσμα να μην μπορεί να τεκμηριωθεί το τελικό τους ύψος και η μορφή τους.

3.6.13 Επιχρίσματα

Το ασβεστοκονίαμα δομής στην τοιχοποιία φαίνεται να είναι ίδιας σύστασης με το ασβεστοκονίαμα που χρησιμοποιείται στο τελικό επίχρισμα του κτιρίου. Αποτελείται από ασβέστη, άμμο και νερό και ίσως εισαγόμενη πορσελάνη ή «πορτσολάνα». Στα εσωτερικά χωρίσματα του ορόφου και στα επιχρίσματα των ταβανιών φαίνεται τα επιχρίσματα να έχουν γίνει σε δύο φάσεις με κονίαμα διαφορετικής αναλογίας αλλά ίδιας σύστασης. Το τελικό χρώμα της τοιχοποιίας είναι υποκίτρινο. Τα σημεία ενίσχυσης δεν επιχρίονται. Το χρώμα στα σκούρα και στα σιδερένια στοιχεία δεν ανιχνεύεται, λόγω

οξειδωσης και έντονης φθοράς. Στα περισσότερα σπίτια της εποχής εκείνης τα σκούρα είχαν σκούρα χρώματα όπως βαθύ κόκκινο, γκρίζο ή πράσινο.

4. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ.

4.1 Ιστορική αξία. Αξία μνήμης.

Το κτίριο αν και κτίστηκε υπό την επίβλεψη του Μιχάλη Βαλλιάνου την περίοδο 1902 – 1912, έχει καθιερωθεί στην μνήμη των κατοίκων του νησιού ως το «αρχοντικό Βαλλιάνων» ή «αρχοντικό Παναγή Βαλλιάνου». Το γεγονός αυτό δεν είναι τυχαίο, καθώς πιθανολογείται ότι κτίστηκε στη θέση της παλαιότερης κατοικίας των Βαλλιάνων, εκεί δηλαδή που γεννήθηκαν και τα ξακουστά αδέρφια των Βαλλιάνων τα οποία διέπρεψαν ανά τον κόσμο και θεωρούνται σήμερα μεγάλοι ευεργέτες της Ελλάδος.

Αξιοσημείωτο είναι ότι ακόμη και σε εκδόσεις του 2010 το κτίριο αναφέρεται ως «αρχοντικό Παναγή Βαλλιάνου». Επίσης το λογότυπο που θέλει να δώσει η δημοτική αρχή στο κτίριο είναι :«Δημοτική Βιβλιοθήκη. Παναγής Βαλλιάνος». Είναι γεγονός ότι ο Παναγής, ο Μαρής και ο Ανδρέας Βαλλιάνος δεν έζησαν ποτέ σε αυτό το σπίτι. Το γεγονός αυτό ωστόσο δεν «μειώνει» την ιστορική αξία του μνημείου. Οι παλαιότεροι άλλωστε στις Κεραμειές γνωρίζουν ότι στο σπίτι αυτό έζησε ο Μιχάλης Βαλλιάνος, υιός του Σπύρου, ενός εκ των αδερφών των ευεργετών, που δεν άφησε ποτέ το νησί. Με την αποκατάσταση του κτιρίου επιβάλλεται και η ανάδειξη της ιστορικής αξίας του κτιρίου, μέσω της πληροφόρησης για τα ιστορικά γεγονότα, τα οποία αφορούν την κατασκευή, τη χρήση και την ιδιοκτησία του κτιρίου. Η συνεχιζόμενη έρευνα στο Ιστορικό αρχείο της Κεφαλονιάς, στα αρχεία της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος αλλά και σε αρχεία του εξωτερικού από τους μελετητές θα συμβάλλουν στην συνολική τεκμηρίωση των ιστορικών γεγονότων που αφορούν τη ζωή και τη δράση των Βαλλιάνων και μετέπειτα θα συμπληρώσουν τις μέχρι σήμερα έρευνες που έχουν γίνει και το εν λόγω αρχοντικό.

4.2 Αρχιτεκτονική αξία.

Το κτίριο έχει αρχιτεκτονική αξία αποτελώντας χαρακτηριστικό δείγμα αρχοντικού της «προσεισμικής» περιόδου στην ύπαιθρο της Κεφαλονιάς. Το κτίριο διατηρεί όλα τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την αρχιτεκτονική της περιόδου, διατηρώντας την αρχική του σύνθεση που αντιστοιχεί στον τύπο «σέττε», τις αναλογίες και τα στοιχεία των προσόψεων που προσδίδουν την λιτότητα της αρχικής σύνθεσης ,την διάρθρωση των εσωτερικών χώρων, τις εκλεπτύνσεις, τη στιβαρή δομή του. Οι επισκευές που έχουν γίνει στο αρχοντικό μετά το σεισμό του 1953 δεν αλλοιώνουν σε μεγάλο βαθμό την αρχική υπόσταση του κτιρίου, την κλίμακα του και την σχέση του με το άμεσο περιβάλλον του. Η ερείπωση του κτιρίου και οι συνεχείς φθορές είναι οι παράγοντες που αλλοιώνουν την αρχιτεκτονική του αξία.

4.3 Χρηστική αξία.

Το κτίριο αν και έχει υποστεί εκτεταμένες φθορές κυρίως στα δάπεδα και στη στέγη του, διατηρείται σε καλό βαθμό χωρίς σημαντικές καταρρεύσεις τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά. Η επαναλειτουργία του ως δημοτική βιβλιοθήκη ορίζει τις απαιτήσεις που θέτει η νέα χρήση, τόσο λειτουργικές όσο και στατικές. Οι ενισχύσεις που θα εξασφαλίσουν την ομαλή και ασφαλή λειτουργία της νέας χρήσης, πρέπει να είναι διακριτές και να μην αλλοιώνουν το χαρακτήρα του μνημείου. Όσον αφορά την χωρητικότητα του κτιρίου (περίπου 130 τ.μ. ανά όροφο), θεωρείται κατάλληλη για να υποδεχθεί τη νέα χρήση, χωρίς μάλιστα να χρειάζονται επεκτάσεις και προσθήκες. Το κτίριο μπορεί να φιλοξενήσει τη νέα χρήση χωρίς να μεταβληθεί η εσωτερική διάρθρωση των χώρων, η αρχιτεκτονική φυσιογνωμία του κτιρίου και οι εσωτερικές διακοσμήσεις. Η θέση του κτιρίου επίσης, δηλαδή στην κεντρική πλατεία των Κεραμειών, ενδείκνυται για την τοποθέτηση μιας τέτοιας λειτουργίας, καθώς στην ίδια πλατεία υπάρχει το σχολείο, η εκκλησία και τα διοικητικά κτίρια του άλλοτε δήμου Λειβαθούς.

4.4 Καλλιτεχνική αξία.

Η καλλιτεχνική αξία του μνημείου συμπληρώνει και είναι αλληλένδετη με την αρχιτεκτονική αξία του κτιρίου. Δεν περιορίζεται μόνο στις ζωγραφιστές οροφές, στα σιδερένια διακοσμητικά στοιχεία, στα λιτά λαξευμένα μέλη του κτιρίου, όσο στο σύνολο της κατασκευής, το οποίο αποτελεί μια αρμονική αρχιτεκτονική σύνθεση.

4.5 Αξία Τοποσήμου.

Το κτίριο βρίσκεται στην κεντρική πλατεία του οικισμού των Κεραμειών. Η πλατεία έχει ονομαστεί «πλατεία Χριστόφορου Βαλλιάνου», καθώς ο ίδιος βοήθησε σημαντικά στην ανάκαμψη του οικισμού, αλλά και άλλων χωριών της Κεφαλονιάς τη δύσκολη περίοδο των σεισμών του 1953. Ο ναός του Αγ. Βασιλείου, το σχολείο, και τα διοικητήρια του άλλοτε δήμου Λειβαθούς έχουν προκύψει από ευεργεσίες της οικογένειας των Βαλλιάνων. Το «κόκκινο σπίτι» του Χριστόφορου Βαλλιάνου, επίσης τοπόσημο για την περιοχή, στέκεται ακριβώς απέναντι από το αρχοντικό σε καλή κατάσταση. Το κτίριο γνωστό σε όλους τους κατοίκους ως αρχοντικό των Βαλλιάνων, είναι το μοναδικό κτίριο με τόσες αξίες, ιστορικές, αρχιτεκτονικές, συμβολικές που βρίσκεται σε ερειπιώδη μορφή στο σημερινό πυρήνα του οικισμού, αποτελώντας τοπόσημο για τους νεώτερους δυστυχώς με την ιδιότητα αυτή.

4.6 Διδακτική Αξία.

Η διδακτική αξία του μνημείου αφορά όλες τις παραπάνω αξίες του μνημείου. Πρώτα την ιστορική αξία του κτιρίου, το οποίο ως τεκμήριο της ιστορίας, μας δίνει σημαντικές πληροφορίες για την ιστορία μιας σημαντικής για την Ελλάδα οικογένειας. Η διδακτική

αξία του κτιρίου ενισχύεται, όχι μόνο για τις ιδιαίτερες αρχιτεκτονικές αρετές του και τον «παραδοσιακό» τρόπο κατασκευής, αλλά από το γεγονός ότι το κτίριο βρίσκεται στην Κεφαλονιά, όπου το 91% των κτισμάτων της «προσεισμικής» περιόδου καταστράφηκε ολοσχερώς. Αποτελεί ένα από το ελάχιστο εναπομείναντα κτίρια της αρχιτεκτονικής αυτής της περιόδου που σώζεται σε ικανοποιητική κατάσταση. Είναι αναγκαίο να διατηρηθεί ως τεκμήριο ιστορίας, αρχιτεκτονικής και έκφρασης μιας εποχής που «έσβησε» όσον αφορά το κτιριακό πλούτο απότομα το 1953.

Επίσης πίσω από το αρχοντικό βρίσκονται σε σειρά το υποστατικό, οι στάβλοι με άμαξες, βοηθητικά κτίσματα, πατητήρια, το ελαιοτριβείο, αλώνια, κτίρια και στοιχεία που αποτελούν αξιόλογα δείγματα της ζωής μιας αγροικίας που άνηκε σε μια εύπορη οικογένεια κατά την περίοδο της «προσεισμικής» Κεφαλονιάς. Πρόκειται για μια «κηλίδα» πολιτισμού, που κατά την περιήγηση του ο επισκέπτης μπορεί μέσω ενός γοητευτικού ερειπίου να αντιληφθεί την καθημερινότητα ενός τρόπου ζωής στην ύπαιθρο που τείνει να εξαφανιστεί. Η αποκατάσταση του αρχοντικού πρέπει να αποτελέσει ίσως την «συμβολική» αφετηρία μιας συνολικής πρότασης συντήρησης και ανάδειξης της περιοχής, που να περιλαμβάνει τα παραπάνω κτίρια.

5. ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

5.1 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ.

Η κεντρική ιδέα της πρότασης αποκατάστασης του αρχοντικού αφορά αφενός την αποκατάσταση του μνημείου σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις που διέπουν την προστασία των μνημείων (Χάρτης της Βενετίας, Σύμβαση Γρανάδας κ.α.), με σκοπό την ανάδειξη των αξιών του κτιρίου και αφετέρου την επαναλειτουργία του κτιρίου ως δημοτική βιβλιοθήκη, με σκοπό η χρήση αυτή να καλύψει τις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού για δια βίου μάθηση. Η νέα χρήση καθαυτή, αν και δημιουργεί πιο σύνθετες απαιτήσεις όσον αφορά την λειτουργία και την κατασκευή του κτιρίου δεν αντιτίθεται σε καμία περίπτωση στις διεθνείς συμβάσεις που αφορούν τη προστασία των μνημείων, παρά βρίσκεται στην ορθή κατεύθυνση επανάχρησης των μνημείων για κοινωφελείς σκοπούς. Η διπλή ιδιότητα του μνημείου ως πολιτιστικός φορέας και ως ζωντανός οργανισμός, παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαδικασία της αποκατάστασης, που έχει ως στόχο να διατηρήσει και να αποκαλύψει τις αισθητικές, αρχιτεκτονικές και ιστορικές αξίες του κτιρίου, βασιζόμενη στην αρχική του υπόσταση και τα αυθεντικά του στοιχεία και να προσφέρει παράλληλα ένα σύγχρονο χώρο βιβλιοθήκης στην τοπική κοινωνία. Στα σημεία όπου η διαφύλαξη των αυθεντικών στοιχείων της κατασκευής βρίσκεται αντιμέτωπη με την προσπάθεια επιμήκυνσης της ζωής του κτιρίου, ο στόχος είναι οι αλλοιώσεις που θα προκληθούν να είναι όσο το δυνατό λιγότερες.

Το κτίριο μπορεί να φιλοξενήσει την νέα αυτή κοινωφελή λειτουργία, χωρίς την αλλοίωση της μορφής του κτιρίου διατηρώντας και αναδεικνύοντας τις αξίες του κτιρίου, χωρίς την κατασκευή νέων προσθηκών ώστε να μεταβληθεί η κλίμακα του

κτιρίου και η σχέση του με το άμεσο περιβάλλον του και χωρίς την αλλοίωση της διάρθρωσης των χώρων στο εσωτερικό του κτιρίου και της εσωτερικής διακόσμησης του, καθώς το κτίριο ανταποκρίνεται στις χωρικές απαιτήσεις μιας σύγχρονης δημοτικής βιβλιοθήκης. Οι χώροι της υποδοχής, οι χώροι ανάγνωσης και έρευνας, οι βοηθητικοί χώροι μπορούν να ενταχθούν στο εσωτερικό του κτιρίου με τρόπο τέτοιο ώστε να διατηρηθεί και να αναδειχθεί η αρχική τυπολογική διάρθρωση των χώρων και παράλληλα να απαντούν στις σύγχρονες απαιτήσεις που θέτει η νέα χρήση.

Αρχές της επέμβασης είναι :

1. Με την επαναλειτουργία του κτιρίου ως δημοτική βιβλιοθήκη εξασφαλίζεται η συνεχής προστασία και συντήρηση στο μνημείο, μέσω της αδιάλειπτης χρήσης του.
2. Οι προσθήκες που διατηρούνται ακόμη (παράσπιτα, επέκταση εξώστη) δεν προσβάλλουν την ενότητα της αρχικής σύνθεσης του αρχοντικού και αποτελούν ιστορικές φάσεις του κτιρίου. Κατά την αποκατάσταση του μνημείου θεμιτό είναι να διατηρηθούν οι μορφές των επεμβάσεων αυτών με τέτοιο τρόπο ώστε να διαφοροποιούνται διακριτικά από την αρχική σύνθεση του αρχοντικού, αναδεικνύοντας την αρχική αρχιτεκτονική μορφή της κατοικίας και παράλληλα την ιστορική πορεία των κατασκευαστικών φάσεων αυτών. Τα παράσπιτα ήταν χώροι βοηθητικοί, μικρής χωρητικότητας και μη διαμπερείς. Σήμερα η μονόκλινη στέγη που τα κάλυπτε έχει καταρρεύσει πλήρως. Τα παράσπιτα αυτά μπορούν να διατηρηθούν ως υπαίθριοι χώροι, συμπληρωματικοί της εσωστρεφούς εσωτερικής αυλής, διπλασιάζοντας την επιφάνεια της αυλής και φιλοξενώντας λειτουργίες που έχουν σχέση με υπαίθριο δραστηριότητες. Η επέκταση του εξώστη ανακατασκευάζεται με σύγχρονα υλικά, ώστε να διακρίνεται η αρχική σύνθεση του αρχοντικού, να διατηρηθεί η μορφή που προέκυψε ιστορικά από την επέμβαση αυτή και παράλληλα να διατηρηθεί η απαιτούμενη επιφάνεια υπαίθριου χώρου εκτόνωσης του ορόφου.
3. Η νέα χρήση υπαγορεύει σαφείς κανονισμούς που αφορούν την ομαλή και ασφαλή λειτουργία του κτιρίου ως βιβλιοθήκη. Το κτίριο θα αποτελεί χώρο συνάθροισης κοινού, γεγονός που εισάγει νέα δεδομένα στις λειτουργικές και στατικές απαιτήσεις του κτιρίου. Οι ενισχύσεις και επεμβάσεις που θα προκύψουν από τις απαιτήσεις αυτές οφείλουν να είναι διακριτές από τα αυθεντικά δομικά στοιχεία του κτιρίου, ενώ παράλληλα να ενσωματώνονται αρμονικά στο σύνολο. Οι σύγχρονες επεμβάσεις πρέπει να σέβονται την παραδοσιακή κατασκευή, να μην αλλοιώνουν τη φυσιογνωμία του κτιρίου και την ισορροπία της αρχικής σύνθεσης. Τα νέα φορτία που θα προκύψουν από την ύπαρξη σταθερών ή κινητών βιβλιοστασιών, αρχείου και επίπλων αποθήκευσης έντυπου υλικού τοποθετούνται στους χώρους του ισόγειου, ενώ οι λειτουργίες που έχουν να κάνουν με τα ψηφιακά μέσα αναζήτησης, ανάκτησης και επεξεργασίας πληροφοριών τοποθετούνται στον όροφο, ώστε να μην αυξηθούν τα μόνιμα φορτία της κατασκευής στον όροφο.
4. Η διατήρηση της αυθεντικότητας του μνημείου σε υψηλό ποσοστό. Αυτό αφορά την διάρθρωση των χώρων, τα μορφολογικά του στοιχεία, την διατήρηση και αποκατάσταση όσων στοιχείων του δομικού συστήματος του κτιρίου (ξύλα στέγης,

πατώματος, τμήματα τοιχοποιίας) μπορούν να συντηρηθούν και στην αντικατάσταση όσων παρουσιάζουν έντονη φθορά. Οι ξύλινες κατασκευές έχουν υποστεί έντονη φθορά και απαιτούν αντικατάσταση σε μεγάλο ποσοστό. Σε σημεία όπου η φθορά δεν είναι τόσο έντονη τα ξύλινα στοιχεία συντηρούνται και επανατοποθετούνται στην αρχική τους θέση.

5. Τα διακοσμητικά στοιχεία δηλαδή τα ζωγραφικά θέματα στις οροφές και οι ταινίες στα άνω σημεία των τοίχων του ορόφου καθώς είναι στοιχεία αναπόσπαστα δεμένα με το μνημείο πρέπει να αποκατασταθούν και να μην διαχωριστούν από το κτίριο. Η έντονη φθορά που παρουσιάζουν, καθιστά δύσκολη την συντήρηση τους και οδηγεί στην ολική αναπαραγωγή τους βάση των σχεδίων αποτύπωσης.

6. Στο κτίριο θα υπάρχουν προβλέψεις για την επίσκεψη και χρήση από άτομα με ειδικές ανάγκες, οι οποίοι θα πρέπει να μπορούν να κινηθούν σε όλους τους χώρους του μνημείου. Οι χώροι του ισογείου που ήταν χαμηλότερα (50 - 60 εκ.) από την αυλή και την κουζίνα αποκτούν το ίδιο επίπεδο πρόσβασης. Κατασκευάζεται νέα εσωτερική κλίμακα με ανελκυστήρα – θέση ανόδου για την προσέγγιση των χώρων του ορόφου.

7. Τέλος πρέπει να υπογραμμίσουμε την έντονη σεισμικότητα της περιοχής και το γεγονός ότι το κτίριο έχει υποστεί τους καταστροφικούς σεισμούς του 1953. Επίσης το κτίριο έχει κάτοψη σχήματος «Γ», σχήμα ευπαθές στο σεισμό. Αυτό σε συνδυασμό με την νέα χρήση του κτιρίου καθιστά ως προτεραιότητα την ασφάλεια των χρηστών και οδηγεί στις κατάλληλες ενέργειες για την εξασφάλιση της στατικής επάρκειας του κτιρίου. Η ενίσχυση της τοιχοποιίας και η αποκατάσταση και περαιτέρω ενίσχυση της διαφραγματικής λειτουργίας του κτιρίου αποτελούν κύριο στόχο της επέμβασης.

5.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ ΩΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΤΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ.

Η αποκατάσταση και επαναλειτουργία του αρχοντικού ως δημοτική βιβλιοθήκη αποτελεί το όραμα μιας ομάδας ενεργών πολιτών της Κεφαλονιάς, οι οποίοι με συλλογικές δράσεις ώθησαν τους κληρονόμους του κτιρίου στην εκχώρηση των κληρονομικών δικαιωμάτων τους στον άλλοτε Δήμο Λειβαθούς. Με τη γενναία δωρεά του αρχοντικού από τους κληρονόμους του και την αποδοχή της από το Δήμαρχο κ. Θεόφιλο Μιχαλάτο, η δωρεά πέρασε στα χέρια του Δήμου Λειβαθούς το 2010, με σκοπό το κτίριο να κριθεί διατηρητέο και να λειτουργήσει σαν δημοτική βιβλιοθήκη. Βάσει καταστατικού ιδρύθηκε το Διοικητικό Συμβούλιο και ξεκίνησαν οι διαδικασίες για την πραγματοποίηση του στόχου αυτού. Με απόφαση του Συμβουλίου και την επιθυμία των δωρητών η νέα βιβλιοθήκη θα ονομάζεται με ειδικό λογότυπο « Δημοτική Βιβλιοθήκη Δήμου Λειβαθούς "ΠΑΝΑΓΗΣ ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ" ».

Επιπλέον η αποκατάσταση του αρχοντικού αποκτά με τη νέα χρήση συμβολικό χαρακτήρα τόσο για την περιοχή καθώς το επί χρόνια ερειπωμένο αρχοντικό των Βαλλιάνων στη κεντρική πλατεία των Κεραμειών μετατρέπεται σε ένα χώρο βιβλιοθήκης που αφορά το σύνολο της τοπικής κοινωνίας και την δια βίου μάθηση των μελών της, όσο και για το ίδιο το ευεργετικό έργο των αδερφών Βαλλιάνων οι οποίοι χρηματοδότησαν, εκτός άλλων, εξ ολοκλήρου την ανέγερση της Εθνικής Βιβλιοθήκης και

άλλους χώρους εκπαίδευσης όπως την Αγροτική σχολή στο Ληξούρι και σχολεία στη Κεφαλονιά.

Είναι αποδεκτό ότι οι δημοτικές βιβλιοθήκες αποτελούν το αποτελεσματικότερο μέσο με ευρύτερη διεισδυτικότητα για την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας και για το λόγο αυτό πρέπει να αναπτύξουν μια ισχυρή παρουσία στις τοπικές κοινωνίες με νέες και σύγχρονες υπηρεσίες. Οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να αποσκοπούν στη συνεχή χρήση των χώρων αυτών από τους χρήστες της τοπικής κοινωνίας, με στόχο να συμβάλλουν στην ανάπτυξη υποδομών και δεξιοτήτων για ευρύτερη πρόσβαση σε οργανωμένο και αξιολογημένο περιεχόμενο, το οποίο θα καλύπτει τις ανάγκες των χρηστών. Οι δημοτικές βιβλιοθήκες θα πρέπει να αποτελέσουν στο μέλλον ένα πολύτιμο και αναπόσπαστο τμήμα ενός εθνικού δικτύου πληροφόρησης, να είναι αρμόδιες για την οργάνωση και διάθεση της πληροφορίας, που σχετίζεται με τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και συγχρόνως να φροντίζουν για την εξοικείωση των χρηστών με τις μεθόδους αναζήτησης, ανάκτησης, οργάνωσης και αξιοποίησης της πληροφορίας. Ο βαθμός επίδρασης των δημόσιων και δημοτικών βιβλιοθηκών, τόσο στη καθημερινή ζωή των χρηστών τους όσο και στο σύνολο των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στις τοπικές κοινωνίες, καθορίζει την ανάπτυξη και την πρόοδο τους. Είναι δεδομένο ότι τα παιδιά πρέπει να αποτελούν τους βασικούς χρήστες μιας δημοτικής βιβλιοθήκης και στην προκειμένη περίπτωση η θέση του σχολείου καθώς και το πρόγραμμα «Νέο Σχολείο»⁴⁶ στο οποίο έχει ενταχθεί το δημοτικό σχολείο της περιοχής, βοηθούν στη κατεύθυνση αυτή.

Η ταχεία ανάπτυξη της τεχνολογίας, η ευρύτερη χρήση του Διαδικτύου και η ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις των χρηστών όσον αφορά τη πρόσβαση στη πληροφορία οδηγούν στην ίδρυση βιβλιοθηκών που πρέπει να προσφέρουν όλες εκείνες τις

⁴⁶ Στο πλαίσιο υλοποίησης των Πράξεων «Νέο Σχολείο» (Σχολείο 21ου αιώνα), που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους, στη Δ/νση Α/βάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Κεφαλληνίας & Ιθάκης εντάχθηκαν το 1ο Δημοτικό Σχολείο Ληξουρίου και το Δημοτικό Σχολείο Κεραμειών. Η ένταξη αυτή είναι ένα αρχικό-μεταβατικό- στάδιο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του Νέου Σχολείου (Σχολείο 21ου αιώνα) ώστε να εφαρμοστούν σταδιακά οι βασικές αρχές στα υφιστάμενα Δημοτικά Σχολεία είτε με αναμόρφωση και εμπλουτισμό του προγράμματός τους είτε με οριζόντιες παρεμβάσεις σε όλα τα Δημοτικά Σχολεία, όσον αφορά στην ένταξη όλων των μαθητών.

Κεντρικοί άξονες της διαδικασίας μετάβασης και αντικείμενο των Πράξεων είναι:

1) Η αξιοποίηση του πολιτισμού στην εκπαίδευση, όχι μόνο εξοικειώνοντας τα παιδιά με τις τέχνες αλλά και χρησιμοποιώντας τις τέχνες ως διδακτικό εργαλείο:

α) με ανάπτυξη της θεατρικής παιδείας και αξιοποίηση του θεατρικού παιχνιδιού,

β) με διδασκαλία της μουσικής για την ανάπτυξη μουσικών δεξιοτήτων των μαθητών αλλά και για την καλύτερη γνώση της μουσικής στο μεγαλύτερο δυνατό εύρος και

γ) με ανάδειξη της δυναμικής των εικαστικών για την καλλιέργεια της προσωπικότητας των μαθητών αλλά και για τη γνωστική διαδικασία.

Για την εφαρμογή και λειτουργία του προγράμματος Αισθητικής Αγωγής (Εικαστικά, Μουσικής, Θεατρική Αγωγή) και για την οργάνωση πολιτιστικών ομίλων δραστηριοτήτων για το σχολικό έτος 2010-2011 πραγματοποιήθηκε ο εμπλουτισμός του εκπαιδευτικού δυναμικού στα Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία και ιδιαίτερα στα Δημοτικά Σχολεία με ενιαίο αναμορφωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

υπηρεσίες που σχετίζονται με την ψηφιακή τεχνολογία. Έτσι οι βιβλιοθήκες μετατρέπονται σε χώρους που δεν είναι απλά «αποθήκες» έντυπου υλικού, αλλά χώροι που ο χρήστης έχει ελεύθερη πρόσβαση στο Διαδίκτυο, χώροι που οργανώνουν και αξιολογούν την πληροφορία που διατίθεται στο χρήστη, παρέχουν εκπαίδευση στην πλοήγηση, ανάκτηση, αναζήτηση, και αξιολόγηση των πληροφοριών. Είναι δεδομένο ότι πρέπει να διαθέτουν τα μέσα, δηλαδή υπολογιστές, δίκτυο με βάσεις δεδομένων άλλων βιβλιοθηκών τοπικών ή διεθνών, οπτικοακουστικά μέσα, ώστε να μπορούν να διαχειριστούν και να προβάλλουν το ψηφιακό υλικό και να προσφέρουν υπηρεσίες υψηλού επιπέδου στους χρήστες.

Η βιβλιοθήκη θα λειτουργεί ως δανειστική για όλους τους χρήστες με έντυπο υλικό που θα ξεπερνά τα 5.000 βιβλία. Πρόθεση της δημοτικής αρχής είναι να φιλοξενήσει και θα συγκεντρώσει τις συλλογές περιοδικών που έχουν εκδοθεί στο νησί, οι οποίες είναι διάσπαρτες σήμερα στις υπόλοιπες βιβλιοθήκες του νησιού, ώστε να απορροφήσει τους ερευνητές οι οποίοι θα ασχοληθούν με την ηλεκτρονική καταλογογράφηση, την ψηφιοποίηση και την ανάδειξη του υλικού αυτού. Στον όροφο του κτιρίου θα φιλοξενοούνται ψηφιακές συλλογές που θα έχουν σχέση με εγκυκλοπαίδειες, ντοκιμαντέρ, μουσική, κινηματογράφο, ψηφιακά παιχνίδια, ζωγραφική, θέατρο, κ.α. και όλα τα οπτικοακουστικά μέσα για την εκμετάλλευση του υλικού αυτού από τους χρήστες και ιδιαίτερα από τα παιδιά του σχολείου καθώς τα παραπάνω εντάσσονται στο πρόγραμμα διδασκαλίας τους. Έτσι θα λειτουργεί τις πρωινές ώρες και ως σχολική βιβλιοθήκη, χώρος παιχνιδιού και δραστηριοτήτων για τα παιδιά του σχολείου των Κεραμειών.

Είναι δεδομένο ότι το προσωπικό πρέπει να είναι εξειδικευμένο ώστε να παρέχει τις σύγχρονες υπηρεσίες που πρέπει να παρέχει μια σύγχρονη δημοτική βιβλιοθήκη. Τέλος, η νέα βιβλιοθήκη θα πρέπει να αποτελεί κόμβο ενός δικτύου βιβλιοθηκών του νησιού και ίσως αργότερα ολόκληρου του Ιόνιου χώρου, κάτι το οποίο αυτή τη στιγμή δείχνει φιλόδοξο, αλλά πρέπει να αποτελέσει πρωταρχικό στόχο.

Στην Κεφαλονιά λειτουργούν δύο κεντρικές βιβλιοθήκες, η Κοργιαλένειας Βιβλιοθήκη στο Αργοστόλι και η Ιακωβάτειος στο Ληξούρι, ενώ υπάρχουν κι άλλες διάσπαρτες στις πόλεις και σε οικισμούς. Είναι φυσιολογικό ότι οι μεγαλύτερες βιβλιοθήκες του νησιού βρίσκονται στο Αργοστόλι και στο Ληξούρι, όπου διαμένει και το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού του νησιού. Ακόμη όμως και αυτές δεν μπορούν να ακολουθήσουν τους ρυθμούς της ανάπτυξης της τεχνολογίας, διατηρώντας μεν ένα αξιосέβαστο έντυπο υλικό στους χώρους τους, χωρίς να μπορούν όμως να παρέχουν σύγχρονες υπηρεσίες στους χρήστες της τοπικής κοινωνίας. Η επισκεψιμότητα στους χώρους αυτούς είναι μειωμένη και ειδικά από μαθητές. Επίσης καμία από τις παραπάνω βιβλιοθήκες δεν διαθέτει «online» ολοκληρωμένο ηλεκτρονικό κατάλογο, οπότε η επαφή με το περιεχόμενο της βιβλιοθήκης μπορεί να γίνει μόνο με την επίσκεψη στο χώρο και δεν είναι εφικτή επίσης μια λειτουργία δικτύου ανάμεσα στις βιβλιοθήκες του νησιού. Στο παράρτημα που ακολουθεί μπορεί να κανείς να ενημερωθεί για τον αριθμό των βιβλιοθηκών, το περιεχόμενο και τις υπηρεσίες που προσφέρουν.

5.3 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ.ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ.ΚΙΝΗΣΗ.

Η είσοδος στο αρχοντικό γίνεται από την κεντρική είσοδο στην δυτική όψη στην εσωτερική αυλή. Η εσωστρεφής εσωτερική αυλή διατηρείται ως χώρος άμεσης εκτόνωσης των χώρων που την περιβάλλουν. Διατηρείται ο τοίχος της πρόσοψης των παράσπιτων, απομακρύνονται οι εσωτερικοί τοίχοι και ο ενιαίος πλέον χώρος παραμένει υπαίθριος με σκοπό την «επέκταση» της αυλής στο εσωτερικό των παράσπιτων, χώρος που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για υπαίθριες δραστηριότητες για τα παιδιά, όπως παιχνίδια, θέατρο, ζωγραφική κ.ο.κ. Με τον τρόπο αυτό διατηρείται η θέση και η μορφή των βοηθητικών κτισμάτων και η άλλοτε σχέση τους με το αρχοντικό. Παράλληλα διπλασιάζεται η επιφάνεια της αυλής που αποτελεί οργανικό χώρο του κτιρίου φιλοξενώντας υπαίθριες λειτουργίες.

Οι κύριοι χώροι της βιβλιοθήκης τοποθετούνται στο ισόγειο. Περνώντας από τον ημιυπαίθριο χώρο που σχηματίζεται από την επέκταση του εξώστη ανάμεσα από τον τοίχο – πρόσοψη των παράσπιτων και την κεντρική σκάλα του κτιρίου εισέρχεται κανείς στο χώρο της υποδοχής. Στο χώρο αυτό τοποθετείται πάγκος εξυπηρέτησης του κοινού και η εσωτερική σκάλα ανόδου στον όροφο στην βορειοανατολική γωνία του χώρου. Κατά την υποδοχή θα μπορούν οι χρήστες να ενημερωθούν από το προσωπικό για την λειτουργία και τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης.

Στο κατώι, τον άλλοτε μεγάλο χώρο αποθήκευσης της κατοικίας, θα λειτουργεί ο κεντρικός χώρος της βιβλιοθήκης. Εκεί θα υπάρχουν τα βιβλιοστάσια, κινητά και σταθερά, στα οποία θα φυλάσσεται όλο το έντυπο υλικό της βιβλιοθήκης, καθώς και χώροι ανάγνωσης. Τα βιβλιοστάσια τοποθετούνται περιμετρικά του μακρόστενου αυτού χώρου καθώς διατηρούνται τα ξύλινα υποστυλώματα στο κεντρικό άξονα του χώρου, όπου θα γίνεται και η κίνηση των χρηστών. Με την υπερύψωση του χώρου κατά περίπου 60 εκ. λόγω της υποχρεωτικής ομαλής πρόσβασης των Α.Μ.Ε.Α. σε όλους τους χώρους του κτιρίου, τα παράθυρα αποκτούν χαμηλότερη ποδιά και έτσι επιτρέπεται η άμεση οπτική επαφή των χρηστών με τους εξωτερικούς χώρους. Ο χώρος που βρίσκεται στην νοτιοανατολική γωνία του κτιρίου, θα λειτουργεί ως χώρος υγιεινής. Το γραφείο του βιβλιοθηκονόμου τοποθετείται δυτικά του χώρου υποδοχής, σε έναν από τους άλλοτε βοηθητικούς χώρους.

Ανεβαίνοντας τη νέα κλίμακα από το χώρο υποδοχής καταλήγει κανείς στον όροφο και εισέρχεται αρχικά σε ένα μικρό χώρο που αποτελείται από μόνιμο πάγκο με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και την ψηφιακή βιβλιοθήκη. Εκεί μπορούν οι χρήστες να έχουν πρόσβαση σε ένα τμήμα του ψηφιακού υλικού της βιβλιοθήκης (DVD και CD με μουσική, ντοκιμαντέρ, ταινίες, παιχνίδια κ.ο.κ.). Ακολουθεί ένας μεγάλος χώρος παιχνιδιού για παιδιά κυρίως μικρής ηλικίας, διαμορφωμένος στην άλλοτε τραπεζαρία του αρχοντικού. Τα αναγνωστήρια, τα οποία είναι διαμορφωμένα με τραπέζια ή με καθιστικά και το αποχωρητήριο του ορόφου εκτείνονται στην μακριά πλευρά του κτιρίου. Στον όροφο διατηρούνται στις ίδιες θέσεις οι εσωτερικοί τοίχοι, οι

ζωγραφιστές οροφές σε κάθε χώρο, αποσκοπώντας στην διατήρηση της διάρθρωσης του εσωτερικού του κτιρίου και της αισθητικής της εποχής για διδακτικούς κυρίως λόγους.

Ο διευρυμένος εξώστης ανακατασκευάζεται με τέτοιο τρόπο ώστε να διακρίνεται η επέκταση του από την αρχική επιφάνεια του πλατύσκαλου – εξώστη, του «Μόντζου». Η κεντρική εξωτερική κλίμακα του κτιρίου λειτουργεί πλέον ως κλίμακα σύνδεσης των εξωτερικών χώρων του κτιρίου και άμεσης πρόσβασης του ορόφου από την αυλή του ισογείου.

Η πίσω αυλή δέχεται μια ήπια διαμόρφωση ώστε να μπορεί να φιλοξενήσει υπαίθριες εκδηλώσεις των τοπικών φορέων.

5.4 ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ. ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ. ΠΟΡΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ. (ΦΩΤΟ 5.4.1)

Η πρόταση αποκατάστασης μπορεί να χωριστεί σε επεμβάσεις που αφορούν :

1. Την αποκατάσταση και ενίσχυση της τοιχοποιίας.
2. Την αποκατάσταση και ενίσχυση της διαφραγματικής λειτουργίας του κτιρίου.
3. Την αποκατάσταση και ενίσχυση της ξύλινης στέγης του κτιρίου.
4. Την ανακατασκευή στοιχείων που αφορούν την ανάδειξη των αξιών του κτιρίου και παράλληλα την ομαλή λειτουργία του ως βιβλιοθήκη. Αυτό αφορά την ανακατασκευή των κουφωμάτων, των εσωτερικών τοίχων και των ζωγραφιστών οροφών.
5. Την κατασκευή νέας κλίμακας ανόδου εσωτερικά του κτιρίου καθώς και νέες κατασκευές που αφορούν τη νέα χρήση.

Όσον αφορά την τοιχοποιία ο στόχος είναι να αποκατασταθούν οι πολλαπλές φθορές που έχουν προκληθεί από τους σεισμούς και την χρόνια ερείπωση του κτιρίου, καθώς και η περαιτέρω ενίσχυση της. Οι εργασίες αποκατάστασης είναι οι εξής :

- Την εφαρμογή τομών για την διερεύνηση της κατάστασης των θεμελίων.
- Απομάκρυνση των τμημάτων που αποτελούνται από συμπαγείς οπτόπλινθους που αποτελούν τις καμινάδες των φούρνων. Αποκατάσταση και πλήρωση της τοιχοποιίας στα σημεία αυτά.
- Αποκατάσταση των ρωγμών που έχουν προκληθεί από το σεισμό.
- Αντικατάσταση τμημάτων λαξευμένου πωρόλιθου σε σημεία ενίσχυσης του κτιρίου που εμφανίζουν διαμπερείς ρωγμές.
- Αντικατάσταση των ξύλινων στοιχείων στα υπέρθυρα όλων των ανοιγμάτων.
- Αποκατάσταση των τμημάτων της τοιχοποιίας που έχουν καταρρεύσει τοπικά.
- Κατασκευή περιμετρικού διαζώματος (σενάζ) από οπλισμένο σκυρόδεμα στο άνω τμήμα της τοιχοποιίας του κτιρίου στη στάθμη του γείσου εσωτερικά. Κατασκευή περιμετρικού διαζώματος από οπλισμένο σκυρόδεμα μικρότερου ύψους στους εναπομείναντες τοίχους των βοηθητικών κτισμάτων και στους μαντρότοιχους που περιβάλλουν το οικόπεδο.

- Την απομάκρυνση των παλαιών επιχρισμάτων εσωτερικά και εξωτερικά της τοιχοποιίας και την εφαρμογή νέων. Αποκατάσταση των επιφανειών της τοιχοποιίας όπου έχει ξεπλυθεί το συνδετικό κονίαμα με εφαρμογή νέου.
- Την εφαρμογή βαθέως αρμολογήματος στο σύνολο της τοιχοποιίας με ισχυρό ασβεστοκονίαμα που θα προκύψει από εργαστηριακούς ελέγχους του υπάρχοντος και επί τόπου δοκιμές.
- Την εφαρμογή ενεμάτων στο σύνολο της τοιχοποιίας του κτιρίου. Η σύσταση του ενέματος θα προκύψει επίσης από εργαστηριακούς ελέγχους και επί τόπου δοκιμές.
- Ανακατασκευή του μετωπικού αετώματος (του «ατσουπιού») στην άνω πλευρά της βόρειας πρόσοψης.

Όσον αφορά την αποκατάσταση της διαφραγματικής λειτουργίας του κτιρίου και των δαπέδων του ισογείου οι εργασίες αποκατάστασης είναι οι εξής :

- Αποκατάσταση των δαπέδων του ισογείου που αποτελούνται από λίθινες πλάκες.
- Κατασκευή νέων δαπέδων με τελική επιστρωση από χυτό βιομηχανικό δάπεδο στους υπόλοιπους χώρους του ισογείου.
- Απομάκρυνση των πλακών από οπλισμένο σκυρόδεμα εσωτερικά και εξωτερικά του κτιρίου.
- Κατασκευή νέου δαπέδου μεταλλικής και ξύλινης κατασκευής στο δάπεδο του ορόφου εσωτερικά και εξωτερικά του κτιρίου στην επιφάνεια όπου απομακρύνονται οι πλάκες του οπλισμένου σκυροδέματος, το οποίο αγκυρώνεται περιμετρικά στην τοιχοποιία.
- Αποκατάσταση και ενίσχυση του ξύλινου δαπέδου πάνω από το κατώι, το οποίο επίσης αγκυρώνεται περιμετρικά στην τοιχοποιία.
- Αποκατάσταση και ενίσχυση του ξύλινου δαπέδου της σοφίτας, το οποίο θα στηριχτεί στο περιμετρικό διάζωμα από οπλισμένο σκυρόδεμα που κατασκευάζεται περιμετρικά της τοιχοποιίας.

Όσον αφορά την αποκατάσταση και ενίσχυση της ξύλινης στέγης του κτιρίου οι εργασίες είναι οι εξής :

- Απομάκρυνση όλων των σαθρών ξύλινων στοιχείων που αποτελούν τη στέγη.
- Διατήρηση και συντήρηση όλων των ξύλινων στοιχείων που διατηρούνται σε καλή κατάσταση, όπως κάποιοι ξύλινοι φορείς της στέγης.
- Τοποθέτηση ξύλινων στρωτήρων πάνω από την τελική επιφάνεια του διαζώματος από οπλισμένο σκυρόδεμα, περιμετρικά του κτιρίου.
- Κατασκευή νέων φορέων στήριξης της στέγης και επανατοποθέτηση των συντηρημένων στην παλαιά τους θέση, σύνδεση μεταξύ τους με ειδικούς μεταλλικούς αποστάτες και σύνδεση με τους νέους ξύλινους στρωτήρες με μεταλλικά κατάλληλα διαμορφωμένα ελάσματα. Κατασκευή μεταλλικών ελκυστήρων στο σύνολο των φορέων.
- Κατασκευή των δύο ανοιγμάτων που προϋπήρχαν στην εσωτερική πλευρά της στέγης.

- Τελική επικάλυψη με πέτσωμα από φύλλα κόντρα πλακέ θαλάσσης και γαλλικά κεραμίδια.

Όσον αφορά τις νέες κατασκευές που προκύπτουν από την νέα λειτουργία που θα φιλοξενήσει το κτίριο, και την προσπάθεια διατήρησης της εσωτερικής διάρθρωσης του κτιρίου στον όροφο, οι εργασίες είναι οι εξής :

- Κατασκευή νέας μεταλλικής κλίμακας ανόδου με πρόβλεψη για ανελκυστήρα – θέση για Α.Μ.Ε.Α. στο νέο χώρο υποδοχής.
- Ανακατασκευή των εσωτερικών τοίχων στο χώρο του ορόφου.
- Ανακατασκευή των ταβανιών στους χώρους του ορόφου.
- Ζωγραφική αποκατάσταση όλων των θεμάτων που υπήρχαν στους εσωτερικούς τοίχους και στις οροφές του κτιρίου.
- Ανακατασκευή όλων των κουφωμάτων του κτιρίου.
- Συντήρηση και επανατοποθέτηση των μεταλλικών στοιχείων που διατηρούνται στο κτίριο (στηθαίο εξώστη, στηθαίο κλίμακας, σιδεριά παραθύρου).
- Κατασκευή όλου του μόνιμου εξοπλισμού που αφορά τη νέα χρήση που θα υποδεχτεί το κτίριο (Κινητά και σταθερά βιβλιοστάσια, νέα χωρίσματα).

5.5 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΝΑ ΔΟΜΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ.

5.5.1 Θεμέλια.

Επιβάλλεται η εφαρμογή τομών εσωτερικά και εξωτερικά του κτιρίου για την διερεύνηση του ακριβούς βάθους των θεμελίων της τοιχοποιίας και της κατάστασης τους. Η τοιχοποιία δεν εμφανίζει ενδείξεις παραμόρφωσης από καθίζηση ή απόκλιση από την κατακόρυφο. Η έρευνα θα υποδείξει αν θα χρειαστούν επεμβάσεις αποκατάστασης και στερέωσης τμημάτων των θεμελίων και επιπλέον αν θα γίνουν επεμβάσεις που αφορούν την προστασία των θεμελίων από την ανερχόμενη υγρασία και την απορροή των όμβριων υδάτων.

5.5.2 Τοιχοποιία.

Προβλέπεται καθαίρεση των αρμολογημάτων και των επιχρισμάτων σε όλη την επιφάνεια της τοιχοποιίας του κτιρίου με τη μέθοδο της αεροβολής και ενίοτε της υδροβολής. Από την διαδικασία αυτή θα προκύψει δειγματοληψία και εργαστηριακός έλεγχος των κονιαμάτων και των επιχρισμάτων, ώστε να κατασκευαστούν νέα.

Οι ρωγμές στην τοιχοποιία θα αποκαλυφθούν, θα καθαιρεθεί το κονίαμα εκατέρωθεν των χειλών των ρωγμών σε ικανοποιητικό βάθος, θα εφαρμοστεί πλυσίμο και καθαρισμός των ρωγμών με αεροβολή και θα εφαρμοστεί λιθοσυρραφή με εμπλοκή των λίθων, σε σημεία που έχουν διαρρηχτεί τα λιθοσώματα και χρειάζονται αντικατάσταση.

Θα αντικατασταθούν τα ξύλινα στοιχεία των υπερθύρων των ανοιγμάτων με νέα ξύλινα στοιχεία πριστής ξυλείας. Οι μικροί λίθοι που τυχόν θα καταρρεύσουν κατά την αντικατάσταση των στοιχείων αυτών θα επανατοποθετηθούν ή θα αντικατασταθούν με όμοιας σύστασης λίθων. Στα ξύλινα στοιχεία αυτά θα καρφωθούν ξύλινες πήχες κατά

την διεύθυνση των ανοιγμάτων ώστε να επιχριστούν στην συνέχεια κατά τον παραδοσιακό τρόπο. Όλα τα ξύλινα στοιχεία θα πληρούν τις απαραίτητες προδιαγραφές πυροπροστασίας, προστασίας από τους μύκητες και τα ξυλοφάγα έντομα, έχοντας εμβαπτιστεί σε ειδικά διαλύματα, που καλύπτουν διεθνείς προδιαγραφές.

Οι καμινάδες, οι οποίες είναι κατασκευασμένες από συμπαγείς οπτόπλινθους, οι οποίοι παρουσιάζουν έντονη φθορά από επικαθίσεις αιθάλης, απομακρύνονται από το εσωτερικό της τοιχοποιίας. Τα κατακόρυφα τμήματα που προκύπτουν κτίζονται με λίθους ίδιας σύστασης με αυτούς της τοιχοποιίας και συνδετικό κονίαμα που θα προκύψει από τον εργαστηριακό έλεγχο των υπαρχόντων κονιαμάτων. Η νέα λιθοδομή στα τμήματα αυτά πρέπει όσο το δυνατό να εμπλέκεται με την υπάρχουσα, ώστε η τοιχοποιία να αποκτήσει συνέχεια στα σημεία αυτά.

Αντικατάσταση των μελών από λαξευμένο πωρόλιθο, τα οποία παρουσιάζουν διαμπερείς ρωγμές. Αυτό αφορά όλα τα σημεία ενίσχυσης του κτιρίου, δηλαδή τους γωνιόλιθους, τα πλαίσια των ανοιγμάτων, το διάζωμα, τη ζωφόρο, το γείσο, τα φουρούσια. Ανάλογα με το μέλος αντικατάστασης θα ληφθούν αποφάσεις για το αν θα χρειαστούν τοπικές αντιστηρίξεις. Τα μέλη από πωρόλιθο θα αντικατασταθούν με νέα από τοπικό λαξευμένο πωρόλιθο από την περιοχή των Μεταξάτων. Σε σημεία όπου οι ρωγμές στα σημεία ενίσχυσης δεν είναι διαμπερείς, προτείνεται η πλήρωση της οπής με συνδετικό κονίαμα που θα χρησιμοποιηθεί και κατά το βαθύ αρμολόγημα.

Στο άνω σημείο της τοιχοποιίας εσωτερικά στη στάθμη του γείσου θα κατασκευαστεί διάζωμα (σενάζ) ύψους περίπου 55 εκ. από οπλισμένο σκυρόδεμα κατάλληλης σύστασης περιμετρικά του κτιρίου. Έτσι θα καθαριθεί ο όγκος της τοιχοποιίας σε αυτό το σημείο, θα πλυθεί και θα καθαριστεί η επιφάνεια, ώστε να υποδεχτεί το διάζωμα. Η επιφάνεια της τοιχοποιίας και των πώρινων λίθων του γείσου και της ζωφόρου πρέπει να είναι αδρές για την καλύτερη πρόσφυση του οπλισμένου σκυροδέματος.

Το σύνολο της τοιχοποιίας θα ενισχυθεί με την εφαρμογή βαθέως αρμολογήματος και υδραυλικών ενεμάτων μεγάλης διεισδυτικότητας. Η ακριβής σύσταση του αρμολογήματος και η ακριβής σύνθεση του ενέματος (υλικά, αναλογία) θα καθοριστεί ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της λιθοδομής και του συνδετικού κονιάματος (φυσικές, μηχανικές, χημικές ιδιότητες), δηλαδή θα είναι συμβατό με τα υπάρχοντα υλικά δόμησης της τοιχοποιίας. Αυτό σημαίνει π.χ. ότι το μέτρο ελαστικότητας του ενέματος που κρίνεται κατάλληλο για το κτίριο, δεν πρέπει να έχει πολύ υψηλές τιμές για να μη δημιουργούνται άκαμπτες ζώνες, με μορφή λεπτών διαφραγμάτων στη υπάρχουσα τοιχοποιία. Έτσι, θα πρέπει το στατικό μέτρο ελαστικότητας του ενέματος να μη υπερβαίνει το τριπλάσιο ως τετραπλάσιο της τιμής του στατικού μέτρου ελαστικότητας του λίθου ή της τοιχοποιίας. Η σύνθεση του ενέματος θα αποτελείται από τσιμέντο χαμηλής περιεκτικότητας σε αλκάλια και θειικά, φυσικό λεπτόκοκκο ποζολανικό υλικό (θηραϊκή γη), πιθανόν μικρή ποσότητα ρευστοποιητή⁴⁷ και πόσιμο νερό⁴⁸. Η εφαρμογή των ενεμάτων θα γίνει από εξειδικευμένο συνεργείο και η τελική, ακριβής σύνθεση του

⁴⁷ Έχει αποδειχθεί ότι τα πρόσμικτα αυτού του είδους δίνουν καλύτερα αποτελέσματα στα ενέματα που συνδυάζουν τσιμέντο με λεπτόκοκκα υλικά και δεν έχουν επιπτώσεις στον χρόνο πήξεως και στην συστολή ξηράσεως.

⁴⁸ Θα απαιτηθεί έλεγχος της καταλληλότητας του τοπικού τρεχούμενου νερού.

ενέματος θα επιλεγεί κατόπιν επί τόπου δοκιμών και θα καθορισθεί ανάλογα με το είδος της λιθοδομής και του συνδετικού κονιάματος έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη συνεκτικότητα με την λιθοδομή και η ασφαλέστερη πλήρωση των κενών.

Όσον αφορά τους μαντρότοιχους και τον τοίχο των βοηθητικών κτισμάτων που παραμένει στην εσωτερική αυλή θα γίνουν οι εξής επεμβάσεις : Θα γίνει επιτόπου διάνοιξη των ρωγμών, καθαρισμός και συμπλήρωση με ισχυρό συνδετικό ασβεστοκονίαμα που θα περιέχει στη σύσταση του χρώμα ανάλογο με το υπάρχον, θα γίνει καθαρισμός των βιολογικών επικαθίσεων που έχουν προκληθεί από την ανερχόμενη και κατερχόμενη υγρασία, χρωματισμός της τοιχοποιίας και κατασκευή διαζώματος από ανεπίχριστο οπλισμένο σκυρόδεμα ύψους 15 εκ. στην ανώτερη στάθμη των τοίχων, το οποίο θα περιέχει βλήτρα, τα οποία θα εισέρχονται κατακόρυφα στην τοιχοποιία. Στο σημείο που αποκαθλώνεται η παλιά βοηθητική σκάλα ανόδου από οπλισμένο σκυρόδεμα, το τμήμα του τοίχου συμπληρώνεται με λιθοδομή, τα υλικά της οποίας προέρχονται από την αποκαθήλωση των εσωτερικών τοίχων των βοηθητικών κτισμάτων. Η επιφάνεια που προκύπτει επιχρίεται με ασβεστοκονίαμα εσωτερικά και εξωτερικά, και προτείνεται η εφαρμογή σκωτιών βάθους 1 εκ. και πλάτους 2 εκ. σε όλο το ύψος του τοίχου ώστε να σηματοδοτηθεί το νέο τμήμα του τοίχου.

Απομακρύνεται το μετωπικό αέτωμα στη βόρεια όψη του κτιρίου. Αφού ολοκληρωθούν οι εργασίες κατασκευής διαζώματος από οπλισμένο σκυρόδεμα στη στάθμη του γείσου και η εφαρμογή των ενεμάτων στο σύνολο της τοιχοποιίας το αέτωμα κτίζεται με αργούς λίθους και ισχυρό συνδετικό ασβεστοκονίαμα. Επανατοποθετούνται τα μέλη από λαξευμένο πωρόλιθο για την κατασκευή του λίθινου πλαισίου του μικρού παραθύρου στο αέτωμα. Στην ανώτερη στάθμη του αετώματος κατασκευάζεται διάζωμα από οπλισμένο σκυρόδεμα το οποίο συνδέεται με αυτό στην στάθμη του γείσου, ώστε να συγκρατείται το νέο τμήμα αυτό. Το αέτωμα επιχρίεται εσωτερικά και εξωτερικά.

5.5.3 Δάπεδα.

Στα δάπεδα του **ισογείου** οι επεμβάσεις έχουν ως εξής : Στο χώρο της αυλής ,στο χώρο της υποδοχής και το γραφείο του βιβλιοθηκονόμου η τελική επίστρωση θα γίνει με τις ίδιες πώρινες πλάκες που προϋπάρχουν. Οι πλάκες αυτές έχουν ορθογώνιο κυρίως σχήμα και πάχος 5 – 7 εκ. Οι περιμετρικές και κάτω επιφάνειες των πλακών παραμένουν αλάξευτες και αδρές. Οι πλάκες θα αριθμηθούν και θα αποτυπωθούν στο σημείο που βρίσκονται, θα απομακρυνθούν και θα καθαριστούν, ώστε θα διαμορφωθεί κατάλληλα το υπόβαθρο. Στην αυλή θα στρωθεί ένα ελαφρά οπλισμένο σκυρόδεμα πάχους περίπου 10 εκ. θα ακολουθήσει στρώση 3 εκ. συνδετικού κονιάματος, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί και για την πλήρωση των αρμών των πλακών. Στους εσωτερικούς χώρους κάτω από το σκυρόδεμα θα τοποθετηθεί με τη σειρά, γεωύφασμα, στεγανοποιητική μεμβράνη και θερμομόνωση πάχους 5 εκ.

Στους υπόλοιπους χώρους του ισογείου, δηλαδή στον υπαίθριο χώρο που βρίσκονταν τα βοηθητικά κτίσματα και σήμερα αποτελεί νέο χώρο της αυλής, στο κύριο χώρο της βιβλιοθήκης και στον βοηθητικό χώρο όπου τοποθετούνται οι χώροι υγιεινής, η τελική επίστρωση θα αποτελείται από χυτό βιομηχανικό δάπεδο, το οποίο θα αποτελείται από

τσιμέντο, και μίγμα χαλαζιακής άμμου, με χρωστικές σκούρου γήινου χρώματος και ίσως άλλα σκληρά λεπτόκοκκα αδρανή υλικά όπως συμρίδα και κορούνδιο⁴⁹. Η ποσότητα της χαλαζιακής άμμου και της χρωστικής στο τελικό μίγμα καθορίζει και το τελικό αισθητικό αποτέλεσμα. Τα δάπεδα αυτά έχουν υψηλές μηχανικές αντοχές και δεν επηρεάζονται από την υγρασία. Στους εσωτερικούς χώρους η τελική στάθμη του δαπέδου θα ανέβει περίπου 60 εκ. από την σημερινή, καθώς απαιτείται η άμεση πρόσβαση σε όλους τους χώρους από τα Α.Μ.Ε.Α. Αυτό θα επιτευχθεί με στρώση μίγματος άμμου και χαλίκιού πάχους περίπου 35 εκ., γκρο – μπετόν πάχους 6 εκ., θερμομόνωση πάχους 5 εκ., στεγανοποιητική μεμβράνη, γεωύφασμα, ελαφρά οπλισμένο σκυρόδεμα πάχους 12 εκ. και τελική στρώση το βιομηχανικό δάπεδο πάχους 3 εκ. Στο δάπεδο της αυλής δεν θα υπάρξει θερμομόνωση.

Στα δάπεδα του **ορόφου** εσωτερικά και εξωτερικά απομακρύνεται καταρχήν η πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα με τη μέθοδο της αδιατάρακτης κοπής. Οι εσοχές που θα προκύψουν στο εσωτερικό της τοιχοποιίας θα καθαριστούν και θα αποκατασταθούν με λιθοσώματα και συνδετικό κονίαμα αποκαθιστώντας τη συνέχεια της τοιχοποιίας. Είναι απαραίτητο να απομακρυνθούν όλοι οι οπλισμοί από το πάχος της τοιχοποιίας. Επίσης αναμενόμενο είναι να βρεθούν «φωλιές» στην τοιχοποιία, όπου εισερχόντουσαν τα δοκάρια του πρώην ξύλινου δαπέδου. Οι εσοχές αυτές θα καθαριστούν και θα αποκατασταθούν με τον ίδιο τρόπο.

Στο κεντρικό χώρο της βιβλιοθήκης η ξύλινη κατασκευή του δαπέδου θα απομακρυνθεί. Τα ξύλινα δευτερεύοντα δοκάρια βρίσκονται σε κατάσταση εκτεταμένης φθοράς και θα αντικατασταθούν εξ ολοκλήρου. Η κεντρική δοκός, η «μαϊστρα» και τα τρία ξύλινα υποστυλώματα θα συντηρηθούν και θα επανατοποθετηθούν στην ίδια θέση. Τα υποστυλώματα θα κοπούν στη βάση τους καθώς θα μειωθεί το ύψους του χώρου.

Αγκυρώνονται περιμετρικά στην τοιχοποιία γαλβανισμένοι χαλύβδινοι δοκοί διατομής UPN 200. Οι δοκοί αυτοί στερεώνονται στους τοίχους με ανοξείδωτα βλήτρα, τα οποία εισέρχονται σε όλο το πάχος της τοιχοποιίας. Η εφαρμογή αυτή προηγείται της εφαρμογής των ενεμάτων στη τοιχοποιία.

Το νέο δάπεδο στο χώρο αυτό διαμορφώνεται ως εξής : Στις δοκούς που στερεώνονται περιμετρικά της τοιχοποιίας έχουν διαμορφωθεί με κατάλληλα ελάσματα από γαλβανισμένο χάλυβα δοκοθήκες ώστε να υποδεχτούν τα νέα ξύλινα βοηθητικά δοκάρια διατομής 15X15 εκ. Τα δοκάρια αυτά δε θα εισέρχονται στο πάχος των τοίχων, παρά θα στερεώνονται στους κοιλοδοκούς και στη κεντρική ξύλινη δοκό. Σε αυτά καρφώνεται δάπεδο ραμποτέ πάχους 1,5 εκ. και πλάτους 140 εκ., φύλλα κόντρα πλακέ θαλάσσης πάχους 2 εκ. και τελική επίστρωση επίσης δάπεδο ραμποτέ πάχους 1,5 εκ. και

⁴⁹ Η Σμύριδα ή συμρίγλι, (αγγλ. emery), είναι πέτρωμα που αποτελείται κυρίως από κορούνδιο (Al_2O_3) με ανάμιξη μαγνητίτη και προϊόντων χημικής αποσάθρωσης του τελευταίου, δηλαδή αιματίτη και λειμωνίτη. Το κορούνδιο (αγγλ. corundum) είναι ορυκτό οξείδιο του αργιλίου με χημικό τύπο Al_2O_3 . Είναι το δεύτερο σε σκληρότητα υλικό που ανευρίσκεται στην φύση, μετά το διαμάντι. Η υψηλή αυτή σκληρότητα αποδίδεται στους πολύ ισχυρούς δεσμούς αργιλίου - οξυγόνου, οι οποίοι προσδίδουν στο ορυκτό και σχετικά μεγάλη πυκνότητα, λόγω της μικρής μεταξύ τους απόστασης. Η σμύριδα που παράγεται στη Νάξο είναι α' ποιότητας με υψηλή περιεκτικότητα σε Al_2O_3 55-65% γεγονός που της προσδίδει εξαιρετική σκληρότητα 9-9,5 mohs.

πλάτους 140 εκ. Τα φύλλα κόντρα πλακέ θα τοποθετηθούν και κατά τις δύο διευθύνσεις και θα παίξουν καθοριστικό ρόλο στην αποκατάσταση της διαφραγματικής λειτουργίας του κτιρίου.

Τα νέα δάπεδα του ορόφου θα κατασκευαστούν ως εξής : θα τοποθετηθούν όπως παραπάνω δοκοί διατομής UPN 200 περιμετρικά των τοίχων στην ίδια στάθμη. Πάνω σε αυτά συγκολλούνται σε απόσταση 1,00 με 1,20 μέτρων στην άλλη διεύθυνση γαλβανισμένοι χαλύβδινοι δοκοί διατομής IPE 100. Σε αυτούς στερεώνονται ξύλινα δοκάρια πριστής ξυλείας διατομής 6,5Χ5 εκ. σε απόσταση μεταξύ τους περίπου 55 εκ., φύλλα κόντρα πλακέ θαλάσσης πάχους 2 εκ., με τελική στρώση ξύλινο δάπεδο ραμποτέ πάχους 1,5 εκ. και πλάτους 140 εκ.

Τα επάλληλα στρώματα δοκών, σανιδώματος και φύλλων κόντρα πλακέ θα συνδεθούν με πυκνούς ήλους ώστε να διασφαλίζεται ο ενιαίος κορμός των πατωμάτων και η διαφραγματική λειτουργία τους. Η τελική στάθμη των νέων ξύλινων δαπέδων συμπίπτει ακριβώς με την στάθμη των δαπέδων που προϋπήρχαν. Στην κάτω πλευρά όλων των νέων δαπέδων θα κατασκευαστεί ψευδοροφή από φύλλα κόντρα πλακέ θαλάσσης πάχους 1,6 εκ.

Στο δάπεδο της σοφίτας δηλαδή στο δάπεδο της **στάθμης της στέγης**, οι επεμβάσεις θα είναι οι εξής : απομάκρυνση όλων των ξύλινων δοκαριών του υπάρχοντος δαπέδου, αξιολόγηση και διατήρηση όσων εξ αυτών βρίσκονται σε καλή κατάσταση, κατασκευή διαζώματος από οπλισμένο σκυρόδεμα στη στάθμη του γείσου, τοποθέτηση ειδικών δοκοθηκών από ανοξείδωτο χάλυβα στο διάζωμα περιμετρικά της τοιχοποιίας, επανατοποθέτηση των συντηρημένων και νέων δοκαριών στις θέσεις που προϋπήρχαν. Στο κάτω μέρος των δοκαριών καρφώνονται ξύλινες πήχες διατομής 3Χ1 εκ. και επιχρίονται με την παραδοσιακή μέθοδο με κατάλληλο κονίαμα, ώστε να αποκατασταθούν οι ζωγραφιστές οροφές. Πάνω από τα δοκάρια θα καρφωθούν φύλλα κόντρα πλακέ θαλάσσης πάχους 2 εκ. και στη συνέχεια θα τοποθετηθούν σε όλη την επιφάνεια του δαπέδου θερμομονωτικά φύλλα πάχους 5 εκ.

5.5.4 Στέγη.

Οι εργασίες που θα γίνουν στη **στέγη** είναι οι εξής : Καταρχήν θα τοποθετηθούν δύο σειρές ξύλινων στρωτήρων περιμετρικά του κτιρίου στην ανώτερη στάθμη της τοιχοποιίας, εκτός από τη βόρεια πλευρά όπου θα τοποθετηθεί στρωτήρας πιο μέσα από την τοιχοποιία, καθώς θα ανακατασκευαστεί το αέτωμα στο οποίο καταλήγει η δίρριχτη στέγη. Οι στρωτήρες θα συνδεθούν με κατάλληλα διαμορφωμένα ανοξείδωτα ελάσματα μεταξύ τους και με το διάζωμα από οπλισμένο σκυρόδεμα που διατρέχει περιμετρικά το κτίριο. Οι ξύλινοι φορείς της στέγης θα απομακρυνθούν, θα συντηρηθούν και θα αξιολογηθεί η κατάσταση τους. Οι περισσότεροι από αυτούς φαίνονται να είναι σε καλή κατάσταση, αν και δε γνωρίζουμε τη κατάσταση τους στα τμήματα που εισχωρούν στο πάχος της τοιχοποιίας. Επίσης όταν θα απομακρυνθούν τα σιδερένια καρφιά ανάμεσα στα ξύλα των φορέων της στέγης και των ξύλινων στρωτήρων, θα δημιουργηθούν περαιτέρω φθορές. Αυτοί που βρίσκονται σε κακή κατάσταση θα αντικατασταθούν. Οι φορείς θα τοποθετούνται στις ίδιες θέσεις που βρίσκονται σήμερα και θα συνδέονται με ειδικά διαμορφωμένα ανοξείδωτα ελάσματα

με τους στρωτήρες. Σε όλους τους φορείς θα τοποθετούνται δύο ελάσματα σε κάθε αμείβοντα, στα οποία θα αγκυρώνονται οι μεταλλικοί αποστάτες. Πρόκειται για ειδικά διαμορφωμένες ανοξείδωτες ντίζες οι οποίες θα παίζουν το ρόλο των αποστατών ανάμεσα στους φορείς ώστε να εξασφαλίζουν την κατακορυφότητα των φορέων και τη διαφραγματική λειτουργία της στέγης. Στο σημείο ένωσης των αμειβόντων θα τοποθετείται ειδικά διαμορφωμένο ανοξείδωτο έλασμα το οποίο θα συγκρατεί σε σταθερή θέση την σύνδεση των αμειβόντων, η οποία είναι διαμορφωμένη με εντορμία. Στους ξύλινους φορείς θα τοποθετείται σε στάθμη λίγο πάνω από τους στρωτήρες μεταλλικός ανοξείδωτος σε μορφή ράβδου ελκυστήρας, έτσι ώστε οι δυνάμεις των φορτίων της στέγης να κατανέμονται κατακόρυφα στο πάχος της τοιχοποιίας.

Όσο αφορά το σημείο απόληξης της τετράριχτης στέγης στην δυτική πλευρά του κτιρίου, παρόμοιες ενισχύσεις θα εφαρμοστούν στα διαγώνια ξύλινα στοιχεία, στους «μαχιάδες». Στην υπάρχουσα κατάσταση δε σώζεται κανένα σημείο σύνδεσης των διαγώνιων ξύλων με τους ξύλινους στρωτήρες. Οι μαχιάδες θα συνδέονται μεταξύ τους, με τα υπόλοιπα ξύλινα στοιχεία στήριξης και με τους στρωτήρες με ειδικά διαμορφωμένα ανοξείδωτα ελάσματα.

Στην εξωτερική πλευρά της στέγης στο ύψος του γείσου θα τοποθετηθούν χάλκινες υδρορροές Φ120 στηριγμένες σε λάμες, οι οποίες συνδέονται με την ξύλινη κατασκευή της στέγης.

5.5.5 Σιδερένια στοιχεία.

Τα σιδερένια στοιχεία δηλαδή το κιγκλίδωμα του εξώστη, το στηθαίο της κεντρικής σκάλας, και η διακοσμητική σιδεριά του παραθύρου στο ισόγειο θα απομακρυνθούν, θα αποκατασταθούν οι μορφές τους, όπου υπάρχουν παραμορφώσεις και θα κατασκευαστούν νέα διακοσμητικά στοιχεία για να τοποθετηθούν σε σημεία που λείπουν. Το χρώμα είναι δύσκολο να ανιχνευτεί. Προτείνεται η καθολική απομάκρυνση της οξείδωσης και ο χρωματισμός των στοιχείων σε χρώμα μαύρο. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να επανατοποθετηθούν με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε τα σιδερένια στοιχεία να μην εισέρχονται στην τοιχοποιία ή σε λίθινα λαξευμένα στοιχεία. Στα σημεία σύνδεσης πρέπει να υπάρχουν κατάλληλα διαμορφωμένα ανοξείδωτα ελάσματα που να παρεμβάλλονται και να συνδέουν τις σιδερένιες κατασκευές με την τοιχοποιία και τα λίθινα στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να είναι διακριτά και παράλληλα διακριτικά. Οι κοινές σιδεριές των ανοιγμάτων του ισόγειου απομακρύνονται λόγω του ότι η οξείδωση τους δημιουργεί ρωγμές στο εσωτερικό των λίθινων υπερθύρων ή ποδιών.

5.5.6 Εξώστες.

Στην προέκταση του εξώστη εξωτερικά του κτιρίου στην εσωτερική δυτική πρόσοψη οι εργασίες θα είναι οι εξής : θα κατασκευαστεί ανάλογης κατασκευής δάπεδο με τα νέα δάπεδα του ορόφου. Έτσι θα τοποθετηθούν περιμετρικά γαλβανισμένοι χαλύβδινοι δοκοί διατομής UPN 200 στην ίδια στάθμη που τοποθετούνται και εσωτερικά του κτιρίου. Οι δοκοί διατομής IPE 100 θα τοποθετούνται χαμηλότερα δηλαδή λίγο παραπάνω από την στάθμη της βάσης των κοιλοδοκών διατομής UPN 200 , ώστε η τελική στάθμη των δαπέδων να είναι χαμηλότερη από τη στάθμη των εσωτερικών

δαπέδων κατά 17 εκ., όπως συμβαίνει και στην υπάρχουσα κατάσταση. Ανάμεσα από τις κοιλοδοκούς διατομής IPE 100 θα τοποθετούνται ξύλινες δοκοί διατομής 7,5X10 εκ. σε απόσταση 50 – 60 εκ. μεταξύ τους. Σε αυτούς θα καρφώνονται φύλλα από κόντρα πλακέ θαλάσσης πάχους 2 εκ. Η τελική επίστρωση θα είναι από ξύλινο δάπεδο τύπου DECK πάχους 2 εκ. και πλάτους 21 εκ. το οποίο θα τοποθετείται σε σκελετό από ξύλινα δοκάρια διατομής 5X5 εκ. Το δάπεδο θα έχει αρμούς μεταξύ των ξύλων της τελικής επιφάνειας πάχους 1 εκ. για την απορροή των όμβριων υδάτων. Στην επιφάνεια του δαπέδου πάνω από το γραφείο του βιβλιοθηκονόμου θα τοποθετούνται φύλλα θερμομόνωσης πάχους 5 εκ. ανάμεσα στις ξύλινες δοκούς διατομής 7,5X10 εκ. και στεγανοποιητική μεμβράνη πάνω από την επιφάνεια των φύλων κόντρα πλακέ. Χάλκινος σωλήνας υδρορροής διατομής 6 εκ. θα τοποθετείται στο σημείο τομής του εξώστη με τον τοίχο των βοηθητικών κτισμάτων, με σκοπό την ομαλή απορροή των όμβριων υδάτων σε συγκεκριμένο σημείο της εσωτερικής αυλής.

Στο πλατύσκαλο – εξώστη που καταλήγει η κεντρική λίθινη σκάλα του κτιρίου, στον «Μόντζο», τα ξύλα από κορμό ελιάς απομακρύνονται και συντηρούνται. Τα ξύλα αν και υπάρχει έντονη αποδιοργάνωση της μάζας της τοιχοποιίας σε αυτό το σημείο, βρίσκονται σε καλή κατάσταση, καθώς είναι ξύλα ελιάς μεγάλης διατομής και μεγάλης αντοχής. Η επιφάνεια της τοιχοποιίας θα αποκατασταθεί, όπου υπάρχουν τοπικές καταρρεύσεις. Θα αγκυρωθούν δύο γαλβανισμένες χαλύβδινες γωνίες τύπου S235 12x8 εκ. στην δυτική εσωτερική όψη του κτιρίου και στον απέναντι τοίχο, ώστε να επανατοποθετηθούν πάνω σε αυτές οι ξύλινες δοκοί από κορμό ελιάς. Πάνω από τις δοκούς θα καρφωθεί ενιαία ξύλινη επιφάνεια από κόντρα πλακέ θαλάσσης πάχους 1,6 εκ. Ακολουθεί μια στρώση ασβεστοκονιάματος πάχους 3εκ. ως τελική επίστρωση οι λίθινες πλάκες που προϋπήρχαν.

Στον κεντρικό εξώστη της δυτικής πρόσοψης του κτιρίου οι επεμβάσεις έχουν ως εξής : Απομάκρυνση του μεταλλικού στηθαίου και της πώρινης πλάκας που έχει διαρρηχτεί λόγω της εισχώρησης μεταλλικού στοιχείου και οξείδωσης του στο εσωτερικό της. Η πλάκα θα αντικατασταθεί και με την τοποθέτηση της νέας θα αποκατασταθεί η συνέχεια του εξώστη. Το μεταλλικό στηθαίο θα επανατοποθετηθεί στην ίδια θέση αφού αποκατασταθεί η μορφή του και συντηρηθεί, θα εδράζεται στις λίθινες πλάκες του εξώστη σε ειδικά διαμορφωμένα ανοξείδωτα στοιχεία ώστε να αποφευχθεί η εισχώρηση μεταλλικών στοιχείων στο εσωτερικό των λίθινων πλακών.

5.5.7 Καμάρες.

Στην επιφάνεια της καμάρας θα απομακρυνθούν τα επιχρίσματα από όλη την επιφάνεια της, θα διερευνηθεί η κατάσταση των λαξευμένων λίθων οι οποίοι την απαρτίζουν, θα εφαρμοστεί βαθύ αρμολόγημα στην λιθοδομή άνωθεν της καμάρας και από τις δύο πλευρές και τέλος θα επιχρισθεί ώστε να αποκτήσει την εικόνα που έχει σήμερα.

5.5.8 Κλίμακες.

Όσον αφορά την κεντρική λίθινη κλίμακα του κτιρίου το μείζων πρόβλημα που παρουσιάζεται είναι ότι αυτή είναι συμπαγής, γεγονός που δημιουργεί προβλήματα στην εφαρμογή των ενεμάτων στο βόρειο εσωτερικό τοίχο. Κατά την εφαρμογή των

ενεμάτων θα μετρηθεί η ποσότητα του ενέματος που χρησιμοποιείται σε συγκεκριμένο όγκο τοιχοποιίας έτσι ώστε να αποφευχθεί η διάχυση του ενέματος στο σημείο αυτό στο συμπαγές τμήμα της κλίμακας. Τα πατήματα και τα ύψη της κλίμακας αποτελούνται από μονολιθικά λαξευμένα κομμάτια που βρίσκονται σε καλή κατάσταση και διατηρούνται. Το μεταλλικό στηθαίο απομακρύνεται, συντηρείται και επανατοποθετείται στην ίδια θέση. Ανάμεσα στο στηθαίο και στην τοιχοποιία θα παρεμβάλλονται ειδικά διαμορφωμένα ανοξείδωτα ελάσματα.

Η εσωτερική νέα κλίμακα ανόδου είναι μεταλλικής κατασκευής με ξύλινα πατήματα. Η κάτοψη της είναι σχήματος «Γ» και αποτελείται από 18 πατήματα. Το ύψος των σκαλοπατιών είναι 17,5 εκ. περίπου και το πάτημα 30 εκ. Οι βαθμιδοφόροι είναι γαλβανισμένοι χαλύβδινοι δοκοί κοίλης ορθογώνιας διατομής 10Χ5 εκ. Ανάμεσα στους βαθμιδοφόρους συγκολλείται μεταλλική εσχάρα σχήματος «Τ» πάχους 0,5 εκ. στην οποία βιδώνεται το ξύλινο σκαλοπάτι. Το ξύλινο σκαλοπάτι αποτελείται από σύνθετη ξυλεία πάχους 5 εκ., θα έχει πλάτος 30 εκ. και μήκος 110 εκ. Στην κάτω επιφάνεια του ξύλινου σκαλοπατιού θα διαμορφώνεται εσοχή πάχους 0,5 εκ. επίσης σχήματος «Τ» ώστε να τοποθετείται ακριβώς πάνω στην μεταλλική εσχάρα. Στην εσωτερική γωνία της κλίμακας τοποθετείται μεταλλικό υποστύλωμα από γαλβανισμένο χάλυβα τετράγωνης διατομής 5Χ5 εκ. στο οποίο θα στηρίζεται η ελεύθερη γωνία του νέου πατώματος του ορόφου, το πλατύσκαλο της κλίμακας και οι εξωτερικοί βαθμιδοφόροι. Στην κλίμακα κατασκευάζεται ανελκυστήρας – θέση για Α.Μ.Ε.Α. για περιστροφική κίνηση.

5.5.9 Ανοίγματα.

Όσον αφορά τα ανοίγματα οι επεμβάσεις που θα γίνουν αφορούν το λίθινο πλαίσιο των ανοιγμάτων και το εσωτερικό υπέρθυρο το οποίο μορφώνεται με ξύλινη κατασκευή. Όσον αφορά τα λίθινα πλαίσια όπου υπάρχουν διαμπερείς ρωγμές, τα μέλη από λαξευμένο πωρόλιθο αντικαθίστανται, ενώ όπου υπάρχουν τριχοειδής ρωγμές γεμίζονται με συνδετικό ισχυρό ασβεστοκονίαμα. Όπως περιγράφεται και παραπάνω, τα ξύλινα στοιχεία των υπερθύρων αντικαθίστανται με νέα ξύλινα στοιχεία πριστής ξυλείας. Οι μικροί λίθοι που τυχόν θα καταρρεύσουν κατά την αντικατάσταση των στοιχείων αυτών θα επανατοποθετηθούν ή θα αντικατασταθούν με όμοιας σύστασης λίθους. Στα ξύλινα στοιχεία αυτά θα καρφωθούν ξύλινες πήχες κατά την διεύθυνση των ανοιγμάτων ώστε να επιχριστούν στην συνέχεια κατά τον παραδοσιακό τρόπο. Όλα τα ξύλινα στοιχεία θα πληρούν τις απαραίτητες προδιαγραφές πυροπροστασίας, προστασίας από τους μύκητες και τα ξυλοφάγα έντομα, έχοντας εμβαπτιστεί σε ειδικά διαλύματα, που καλύπτουν διεθνείς προδιαγραφές.

5.5.10 Κουφώματα.

Τα κουφώματα ανακατασκευάζονται σύμφωνα με τα σχέδια αποτύπωσης. Η κάσα αποτελείται από τετράξυλο πλαίσιο και δίφυλλα παράθυρα τα οποία ανοίγουν προς το εσωτερικό του κτιρίου. Τα τζαμιλίκια χωρίζονται με καΐτια τα οποία χωρίζουν κάθε τζαμιλίκι σε τρία ίσα μέρη καθ' ύψος. Τα τζαμιλίκια αποτελούνται από διπλά υαλοστάσια. Οι θύρες δεν έχουν κάσα αλλά συνδέονται στο λίθινο πλαίσιο με κατάλληλους διαμορφωμένους μεταλλικούς μεντεσέδες οι οποίοι πρέπει να είναι

ανοξείδωτοι στο τμήμα που εισχωρεί στα λίθινα πλαίσια. Οι θύρες είναι καρφωτές με τρεις επάλληλες στρώσεις σανίδων. Όλα τα μεταλλικά στοιχεία που φέρουν οι υπάρχουσες πόρτες, δηλαδή οι λοστοί ασφαλείας (ο «φουνταδόρος» και το «καδινάτσο», επανατοποθετούνται στις νέες θύρες.

Τα εξώφυλλα ανακατασκευάζονται επίσης σύμφωνα με τα σχέδια αποτύπωσης. Πρόκειται για καρφωτά φύλλα με δύο στρώσεις σανίδων, τα οποία δεν έχουν κάσα και κλείνουν στην εσοχή 2Χ2 εκ. εξωτερικά του λίθινου πλαισίου.

5.5.11 Εσωτερικοί τοίχοι. Ταβάνια με ζωγραφιστές οροφές.

Οι εσωτερικοί τοίχοι και τα ταβάνια του ορόφου ανακατασκευάζονται με την παραδοσιακή μέθοδο. Ξύλινες πήχες διατομής 3Χ1 εκ. καρφώνονται σε κατακόρυφα δοκάρια εκατέρωθεν και στα δοκάρια της στέγης. Επιχρίονται με ισχυρό ασβεστοκονίαμα και χρωματίζονται με τα ίδια θέματα που υπάρχουν σήμερα.

5.5.12 Φούρνοι. Καμινάδες.

Οι φούρνοι στο ισόγειο και στον όροφο απομακρύνονται. Οι καμινάδες, οι οποίες είναι κατασκευασμένες από συμπαγείς οπτόπλινθους, οι οποίοι παρουσιάζουν έντονη φθορά από επικαθίσεις αιθάλης, απομακρύνονται από το εσωτερικό της τοιχοποιίας. Τα τμήματα που προκύπτουν κτίζονται με λίθους ίδιας σύστασης με αυτούς της τοιχοποιίας και συνδετικό κονίαμα που θα προκύψει από τον εργαστηριακό έλεγχο των υπαρχόντων κονιαμάτων. Η νέα λιθοδομή στα τμήματα αυτά πρέπει όσο το δυνατό να εμπλέκεται με την υπάρχουσα. Η απόληξη των καμινάδων έχει καταρρεύσει πλήρως, με αποτέλεσμα να μην τεκμηριώνεται το τελικό τους ύψος και η μορφή της απόληξης τους. Για το λόγο αυτό η τελική μορφή προκύπτει από παραδείγματα άλλων κατοικιών της ευρύτερης περιοχής της ίδιας περιόδου.

5.5.13 Επιχρίσματα.

Τα κονιάματα θα είναι ισχυρά, περιέχοντας ασβέστη και φυσικά αδρανή και η τελική σύσταση τους θα προκύψει από τον εργαστηριακό έλεγχο των υπαρχόντων. Το χρώμα των τελικών επιχρισμάτων της τοιχοποιίας θα είναι υποκίτρινο. Το χρώμα των κουφωμάτων και των εξωφύλλων δεν είναι γνωστό. Τα εξώφυλλα θα βαφτούν σε χρώμα ανοικτό γκριζο καθώς σε κατοικίες της ίδιας εποχής όπου το χρώμα της τοιχοποιίας είναι υποκίτρινο τα κουφώματα έχουν τέτοιο χρώμα. Το χρώμα των σιδερένιων στοιχείων επίσης δεν ανιχνεύεται και χρωματίζεται μαύρο, καθώς δεν υπάρχουν και σχετικές αναφορές για συγκεκριμένα χρώματα. Τα σημεία ενίσχυσης του κτιρίου παραμένουν όπως στην αρχική σύνθεση ανεπίχριστα.

5.5.14 Νέες κατασκευές.

Η κατασκευή της νέας κλίμακας ανόδου περιγράφεται παραπάνω σε σχετικό κεφάλαιο. Στους χώρους υγιεινής του ισόγειου τοποθετούνται με ειδικά μεταλλικά ανοξείδωτα στηρίγματα τα χωρίσματα των ατομικών χώρων υγιεινής που αποτελούνται από φύλλα

κόντρα πλακέ θαλάσσης. Ο νιπτήρας είναι ενιαίος και κατασκευάζεται από ανοξείδωτη στρατζαριστή λαμαρίνα.

Η νέα όψη που δημιουργείται στην εσωτερική δυτική πλευρά του κτιρίου αποτελείται από το νέο στηθαίο του εξώστη και την όψη του γραφείου του βιβλιοθηκονόμου. Το συνολικό πέτασμα θα είναι μεταλλικής κατασκευής με εξωτερική επιφάνεια φύλλα από κόντρα πλακέ θαλάσσης. Στην όψη του γραφείου τοποθετείται συρόμενο άνοιγμα σε όλο το μήκος της όψης. Στο στηθαίο του εξώστη θα στηρίζεται εσωτερικά ενιαίο ξύλινο παγκάκι. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η διάκριση της κατασκευαστικής φάσης της επέκτασης του εξώστη και της νέας κατασκευής κάτω από αυτόν από την αρχική αρχιτεκτονική σύνθεση του κτιρίου. Σκοπός είναι η αρμονική συνύπαρξη του νέου με το παλιό και η σαφής διάκριση τους. Επιλέγονται υλικά όμοια με αυτά των νέων δαπέδων δηλαδή σιδερένια στοιχεία και φύλλα από κόντρα πλακέ θαλάσσης, ώστε να υπάρχει μια ομοιογένεια στις νέες κατασκευές, διάκριση των νέων κατασκευών από την αρχική σύνθεση και επιπλέον ικανοποιητική αντοχή στην διαρκή έκθεση στις περιβαλλοντολογικές συνθήκες. (βροχοπτώσεις, υγρασία, έντονες αλλαγές θερμοκρασίας)

Εσωτερικά στο χώρο της υποδοχής κατασκευάζεται έπιπλο με κάτοψη σχήματος «Γ» που περιλαμβάνει πάγκο εξυπηρέτησης των χρηστών και τραπέζι όπου οι χρήστες μπορούν με τη βοήθεια του προσωπικού να αναζητήσουν πληροφορίες σε μόνιμους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Τα βιβλιοστάσια είναι ξύλινα έπιπλα που μπορούν να στηρίζονται σε μεταλλικές ρόδες δίνοντας μια ευελιξία στην εσωτερική διαμόρφωση του κεντρικού αναγνωστηρίου. Τα ξύλινα αυτά έπιπλα κατασκευάζονται επίσης από κόντρα πλακέ θαλάσσης.

Τα έπιπλα άλλωστε στα σχέδια της πρότασης είναι ενδεικτικά και τοποθετούνται ώστε να μπορεί να αντιληφθεί κανείς τους χώρους οι οποίοι θα φιλοξενήσουν τη νέα λειτουργία.

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

1. Λουκάτος Δ. Σ. Κεφαλλονίτικη Λατρεία. Αθήνα, 1946.
2. Ζήβα Δ. Κατοικία στα Επτάνησα «οικισμοί στην Ελλάδα» Εκα(?) Αρχιτεκτονικά θέματα. Επιμέλεια Ο. Δουμάκη και Ρ. Oliver, Αθήνα 1974
3. Παναγιώτα Μοσχονά. Παναγής Α. Βαλλιάνος. Από τη Μυθοπλασία στην Ιστορία. Αθήνα 2008.
4. Cosmetatos, Helen. *The roads of Cefalonia*. Argostoli: Corgialenios Historical and Cultural Museum, 1995.
5. Holland, Henry. *Ταξίδια στα Ιόνια νησιά, Ήπειρο, Αλβανία (1812-1813)*. Μφρ. Χ. Ιωαννίδης. Σειρά «Ξένοι περιηγητές στον ελλ. χώρο». Αθήνα: Τολίδης, 1989.
6. Patricios, Nicholas N. *Kefallinia and Ithaki. A historical and architectural Odyssey*. Danbury: Rutledge Books Inc., 2002
7. Αλυσανδράτος, Νικόλαος. «Παραδοσιακή λαϊκή αρχιτεκτονική στην Κεφαλονιά» Στο «Αναμνηστικό Λεύκωμα Χοροεσπερίδας», Νέα Υόρκη: «Ο Κέφαλος», 1982, σσ. 21-22.
8. Δεμπόνος, Αγγελο-Διονύσης. «Από την αγγλική προστασία στο Ελληνικό Βασίλειο. Το άγνωστο χρονικό της μεταπολίτευσης στην Κεφαλονιά». *Πρακτικά Ε Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τόμος 2, Αργοστόλι: Ε.Κ.Ι.Ε., 1989, σσ. 219-245.
9. Δεμπόνος, Αγγελο-Διονύσης. «Δεύτε λάβετε φως... Το Αργοστόλι και ο φωτισμός του». *Η Κεφαλονίτικη Πρόοδος*, αρ. 13, Ιαν. 1973, σσ. 9-12 και αρ. 14, Φεβ. 1973, σσ. 32-35.
10. Δεμπόνος, Αγγελο-Διονύσης. «Η παιδεία στην Κεφαλονιά τα χρόνια της αγγλοκρατίας». *Παρνασσός*, αρ. 34, 1982, σσ. 246-288.
11. Δεμπόνος, Αγγελο-Διονύσης. «Η πρώτη ατμοπλοϊκή Εταιρεία στη συγκοινωνία Αργοστόλι – Ληξούρι». *Κυμοθόη*, αρ. 6-7, Δεκ. 1995, σσ. 19-24.
12. Δεμπόνος, Αγγελο-Διονύσης. «Η πρώτη Εμπορο-ναυτική Σχολή Αργοστολίου». *Κυμοθόη*, αρ. 5, 1994, σσ. 35-43.
13. Δεμπόνος, Αγγελο-Διονύσης. «Η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση επί αγγλοκρατίας στα Επτάνησα. Ο θεσμός των περιοχικών συμβουλίων». *Κεφαλληνιακά Χρονικά* αρ. 6, 1994, σσ. 307-344.
14. Δεμπόνος, Αγγελο-Διονύσης. «Η χολέρα του 1850 στην Κεφαλονιά. Οι πολιτικές προεκτάσεις των υγειονομικών και διοικητικών
15. Δεμπόνος, Αγγελο-Διονύσης. «Μητρόπολη και αποικία. Τα μετά την Ένωση». *Η Κεφαλονίτικη Πρόοδος* αρ. 65-66, Μάιος – Ιούν. 1977, σσ. 90-96.
16. Δεμπόνος, Αγγελο-Διονύσης. «Το καρνάγιο του Αργοστολίου». *Κυμοθόη*, αρ. 12-13, Ιούν. 2003, σσ. 49-56.
17. *Κληροδότημα Παναγή Α. Βαλλιάνου υπέρ φιλανθρωπικών σκοπών εν Κεφαλληνία*. Αθήναι: Διαχ. Επ. Κληρ. Παν. Βαλλιάνου, 1932.
18. Υβόννη Μαρκαντωνάτου. Λάμπρος Γ. Σιμάτος. Αρχιτεκτονική κατοικιών στην Κεφαλονιά. Από τον 16^ο αιώνα μέχρι τον 21^ο αιώνα. Εκδόσεις Εικων. Αθήνα 2008
19. Αγγελική Σβορώνου. Οικοδομική κατασκευή προσεισμικής Κεφαλονιάς. Εκδόσεις Ίδρυμα Φωκά – Κοσμετάτου. 1999.
20. Κ. Π. Φωκά – Κοσμετάτου. Κεφαλληνιακά Σύμμικτα. Β' Αρχιτεκτονικά. Αθήνα 1962
21. Κέντρο μελετών Ιονίου. Το Ιόνιο. Περιβάλλον – κοινωνία – Πολιτισμός. Πρακτικά Συμποσίου 1984. Αθήνα, 15 -17 Οκτωβρίου, 1984

22. Διονύσης Α. Ζήβας. Η αρχιτεκτονική της Ζακύνθου. Από τον ΙΣΤ΄ μέχρι τον ΙΘ΄ αιώνα. ΤΕΕ. Αθήνα 1970.
23. Περιοδικό ΗΩΣ. Μηνιαία εικονογραφημένη επιθεωρήσεις. Αφιέρωμα στην Κεφαλονιά. Αριθμός 58 – 60. 1962.
24. Μπουλάς Κουνάδη – Παπαδάτου. Παλιά σπίτια στην Κεφαλονιά. Εκδόσεις Κάκτος. Αθήνα 1998.
25. Γεώργιος Μοσχόπουλος. Ιστορία της Κεφαλονιάς. 1979 – 1940. Ιδιωτική έκδοση 2010.
26. Περιοδικό «Ιστορία εικονογραφημένη». Αριθμός 416. Θέμα «Αδερφοί Βαλλιάνοι». Λειβαδά – Ντούκα Ευριδίκη.
27. Αφροδίτη Μπιρμπίλη. Κέρκυρα, Αστική Αρχιτεκτονική περιόδου Αγγλοκρατίας. Αθήνα 2002.
28. Π. Χιώτου. Ιστορικά απομνημονεύματα Επτανήσου. 1980. Τόμος Β΄.
29. Χρόνη Ι. Εγχειρίδιον αστικής Αρχιτεκτονικής. Κέρκυρα, 1862
30. Σ. Αβούρη. Σύντομη ιστορία της εκκλησίας των ιονίων νήσων.
31. Περιοδικό «Εφοπλιστής» . Τεύχος Οκτωβρίου 2002.

ΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

Κατά την πορεία της διπλωματικής εργασίας έγινε μια μικρή έρευνα από τον γράφοντα για τον αριθμό και τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι βιβλιοθήκες που υπάρχουν στη Κεφαλονιά.

Στην Κεφαλονιά λειτουργούν οι εξής βιβλιοθήκες:

1. Η Κοργιαλένειος βιβλιοθήκη.

Η Κοργιαλένειος Βιβλιοθήκη Αργοστολίου ιδρύθηκε το 1924, σε εκτέλεση της διαθήκης του μεγάλου ευεργέτη της Κεφαλληνίας Μαρίνου Κοργιαλένιου. Η Βιβλιοθήκη ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1925, ενώ το 1926 με απόφαση του Υπουργείου Παιδείας συγχωνεύθηκε με αυτήν η παλαιότερη Δημοσία Βιβλιοθήκη Κεφαλληνίας, που λειτουργούσε στο Αργοστόλι από το 1887. Ο πόλεμος του 1940, η κατοχή και η εξάνεμιση των κεφαλαίων του Κληροδοτήματος όμως οδήγησαν τη Βιβλιοθήκη σε σοβαρή κρίση. Οι σεισμοί του 1953, που κατέστρεψαν το κτίριο ήταν το τελειωτικό χτύπημα. Το βιβλιακό υλικό ευτυχώς περισώθηκε χάρη στην αυταπάρνηση των υπαλλήλων του κληροδοτήματος, και το κράτος καθιέρωσε με το Νόμο 2823/1954 την τακτική επιχορήγηση της Βιβλιοθήκης, για να εξασφαλιστεί η συνέχιση της λειτουργίας της. Μετά τους σεισμούς του 1953 το υλικό της βιβλιοθήκης μεταφέρθηκε στα γιουγκοσλαβικά "τολ" που είχαν στηθεί πρόχειρα στην πόλη και κατόπιν στο κτίριο του Χαροκοπέιου Ιδρύματος. Με επίμοχθη προσπάθεια του Κοργιαλενείου Διοικητικού Συμβουλίου και με την ευγενική χορηγία των μεγάλων ευεργετών Γεωργίου Βεργωτή και Ευαγγέλου Τυπάλδου - Μπασιά, αλλά και την προσφορά της μελέτης από τον αρχιτέκτονα Δημήτριο Παυλάτο, το κτίριο της Βιβλιοθήκης ανοικοδομήθηκε σε δύο φάσεις. Το πρώτο μέρος ολοκληρώθηκε το 1963 και η Βιβλιοθήκη μετεγκαταστάθηκε στο σημερινό της κτίριο, που σχεδιάστηκε ώστε να θυμίζει την τεχνοτροπία του προσεισμικού κτιρίου. Στη συνέχεια κατασκευάστηκε η νέα πτέρυγα του κτιρίου (Πτέρυγα Μπασιά) που στα υπόγειά της στέγασε και στεγάζει μέχρι σήμερα το Τοπικό Ιστορικό Αρχείο Κεφαλληνίας (σήμερα ΓΑΚ- Αρχεία Νομού Κεφαλληνίας). Το βιβλιακό υλικό της Βιβλιοθήκης αποτελείται (Μάρτιος 2004) από περίπου 62000 τόμους, και επιμερίζεται στις ακόλουθες συλλογές:

1. ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ
2. ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ
3. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ (Reference)
4. ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ
5. ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΑΛΑΙΤΥΠΩΝ
6. ΣΥΛΛΟΓΗ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ
7. ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ
8. ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ

Στη συλλογή υπάρχουν κυρίως βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, χειρόγραφα , κ.α. τα οποία αφορούν τα Επτάνησα και έχουν μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον. Η αναζήτηση στον ηλεκτρονικό δελτιοκατάλογο της Βιβλιοθήκης γίνεται με τη βοήθεια του προσωπικού. Ο ηλεκτρονικός δελτιοκατάλογος περιλαμβάνει όλα τα έντυπα τεκμήρια της Επτανησιακής συλλογής και όλα τα τεκμήρια που έχουν εισαχθεί στη Βιβλιοθήκη από το έτος 1992. Για το υπόλοιπο ταξινομημένο υλικό χρησιμοποιούνται επικουρικά οι

παλαιοί δελτιοκατάλογοι που υπάρχουν στο χώρο του αναγνωστηρίου. Οι αναγνώστες έχουν πρόσβαση στα βιβλιοστάσια του δανειστικού και του πληροφοριακού τμήματος. Για τις άλλες συλλογές πρέπει να ζητούν τη βοήθεια του προσωπικού. Οι αναγνώστες έχουν πρόσβαση σε όλες τις ταξινομημένες συλλογές τεκμηρίων (εντύπων, αρχειακού υλικού). Στο αταξινόμητο υλικό η πρόσβαση δεν είναι δυνατή. Η βιβλιοθήκη καταβάλλει προσπάθεια για τη σύνταξη βοηθητικών ενδεικτικών καταλόγων για χρήση των ερευνητών. Προς το παρόν, η πρόσβαση στον ηλεκτρονικό δελτιοκατάλογο γίνεται μόνο από τα τερματικά του info - point της Βιβλιοθήκης. Δεν παρέχεται προς το παρόν δυνατότητα on - line αναζήτησης στον κατάλογο της βιβλιοθήκης (OPAC). Η υπηρεσία αυτή αναμένεται να ενεργοποιηθεί στο προσεχές μέλλον. Η βιβλιοθήκη δεν διαθέτει κινητό τμήμα δανεισμού βιβλίων.

2. Η Ιακωβάτειος Βιβλιοθήκη στο Ληξούρι.

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη – Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων Ληξουρίου, γνωστή ως Ιακωβάτειος Βιβλιοθήκη, στεγάζεται στο νεοκλασικό διατηρητέο αρχοντικό της οικογένειας των Τυπάλδων-Ιακωβάτων. Το κτίριο κτίστηκε το 1866 και αποκαταστάθηκε το 1984. Βρίσκεται στο δυτικό άκρο του Ληξουρίου και κηρύχθηκε έργο τέχνης από το Υπουργείο Πολιτισμού το 1968.

Οι απόγονοι των Ιακωβάτων, εκτός από το οίκημα, δώρισαν και 7.000 βιβλία, από τα οποία παλιότερα είναι τα «Απαντα» του Ιπποκράτη (σε έκδοση του 1595) χιλιάδες φυλλάδια, καθώς και ολόκληρο το αρχείο της ιστορικής οικογένειας. Στο ίδιο κτίριο υπάρχουν 36 σπουδαίες εικόνες ,τρία χειρόγραφα ευαγγέλια (του 10ου, του 14ου και του 15ου αιώνα) αρχιερατικές στολές, εγκόλπια κ.α. του Μητροπολίτη Σταυρουπόλεως και Σχολάρχη της Θεολογικής Σχολής Χάλκης Κωνσταντίνου Τυπάλδου Ιακωβάτου κ.α. Ο συνολικός αριθμός των βιβλίων, με διάφορες δωρεές και αγορές, έχει φτάσει στους 30.000 τόμους.

Η Βιβλιοθήκη χρησιμοποιεί για την καταλογογράφηση του υλικού της το βιβλιοθηκονομικό πρόγραμμα ABEKT 5.5 του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης, που επιτρέπει τη λειτουργία του σε περιβάλλον δικτύου. Προς το παρόν, η πρόσβαση στον ηλεκτρονικό δελτιοκατάλογο γίνεται μόνο από τα τερματικά του info-point της Βιβλιοθήκης. Δεν παρέχεται προς το παρόν δυνατότητα on-line αναζήτησης στον κατάλογο της βιβλιοθήκης (OPAC). Η υπηρεσία αυτή αναμένεται να ενεργοποιηθεί στο προσεχές μέλλον. Η ψηφιοποίηση του Αρχείου αριθμεί ήδη 900.000 σελίδες στο Διαδίκτυο. Διαθέτει κινητή βιβλιοθήκη, το προσωπικό της οποίας εξυπηρετεί 30 σχολεία απομακρυσμένα από τα αστικά κέντρα, με 4800 τίτλους βιβλίων και 300 cd.

3. 3 σχολικές βιβλιοθήκες: στο σχολείο της Σάμης, του Ληξουρίου και του Αργοστολίου. Όλο το υλικό είναι ταξινομημένο στα ράφια με το δεκαδικό σύστημα Dewey και καταχωρημένο σε ηλεκτρονική μορφή από το πρόγραμμα ABEKT 5, μέσα από το οποίο μπορεί να γίνει η αναζήτηση υλικού, η χρέωση, να κρατηθούν στατιστικά, να εμπλουτιστεί ο κατάλογος, κλπ. Οι σχολικές βιβλιοθήκες εξυπηρετούν τα κεντρικά σχολεία του νησιού.

4. Οι βιβλιοθήκες των Τ.Ε.Ι.

Η συλλογή της βιβλιοθήκης στη Κεφαλονιά περιλαμβάνει 422 τίτλους (2404 αντίτυπα) βιβλίων τα οποία καλύπτουν το γνωστικό αντικείμενο του τμήματος, καθώς και πρόσβαση σε ηλεκτρονικά περιοδικά και βάσεις δεδομένων ελεύθερης πρόσβασης μέσω του HEAL - LINK (Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών) του οποίου είναι μέλος. Η βιβλιοθήκη του τμήματος της Λευκάδας καθώς και οι βιβλιοθήκες των τμημάτων Ζακύνθου και Κεφαλονιάς -Ληξουρίου αποτελούν παραρτήματα της Κεντρικής βιβλιοθήκης (Κεφαλονιά-Αργοστόλι) του Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων. Παρά την γεωγραφική διασπορά των παραρτημάτων της η Βιβλιοθήκη του Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων αποτελεί ενιαία υπηρεσία με κοινή πολιτική τόσο σε θέματα στρατηγικής, σχεδιασμού και ανάπτυξης όσο και σε θέματα βιβλιοθηκονομικής επεξεργασίας υλικού. Η κεντρική υπηρεσία της βιβλιοθήκης του Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων εποπτεύει και συντονίζει τη λειτουργία των παραρτημάτων της και έχει την ευθύνη για τις επαφές με άλλους φορείς.

5. Η δημοτική βιβλιοθήκη Κουρκουμελάτων.

Η οικογένεια Βεργωτή ανέλαβε μετά τον καταστρεπτικό σεισμό του 1953 την ανοικοδόμηση του οικισμού των Κουρκουμελάτων. Δεν υπάρχουν περαιτέρω στοιχεία για την λειτουργία και το αρχείο της βιβλιοθήκης, καθώς η βιβλιοθήκη δεν λειτουργούσε λόγω εργασιών.

6. Η παιδική βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Φωκά-Κοσμετάτου.

Το Ίδρυμα Υιών Παναγή Φωκά–Κοσμετάτου είναι ένα κοινωνικός ίδρυμα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, το οποίο βρίσκεται στο Αργοστόλι Κεφαλληνίας, στη πλατεία Βαλλιάνου. Δημιουργήθηκε το 1984 με κληροδότημα των αδελφών Σπυρίδωνος, Κοσμέτου και Νικολάου. Αρχικός σκοπός του Ιδρύματος ήταν η μετατροπή της οικογενειακής οικίας στο Αργοστόλι σε Μουσείο – Πινακοθήκη για την έκθεση των προσωπικών τους συλλογών και, εφόσον επαρκούσαν οι πόροι, η έκδοση ή επανέκδοση μελετών σχετικών με τα Επτάνησα και την Κεφαλονιά. Η παιδική βιβλιοθήκη λειτουργεί παράλληλα με Εργαστήριο Δημιουργικής Απασχόλησης. Τα παιδιά-μέλη μπορούν να επιλέξουν το βιβλίο που θα δανειστούν, να ασχοληθούν με επιτραπέζια παιχνίδια και εκπαιδευτικά παιχνίδια στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ή να συμβουλευθούν το προσωπικό για βιβλία σχετικά με τα μαθήματά τους. Στη διάθεση των μελών αυτή τη στιγμή βρίσκονται 1.000 τίτλοι βιβλίων, τρεις ηλεκτρονικοί υπολογιστές, σύνδεση στο διαδίκτυο (με επίβλεψη προσωπικού μόνο), 45 εκπαιδευτικά cd-roms και πάνω από 25 επιτραπέζια παιχνίδια.

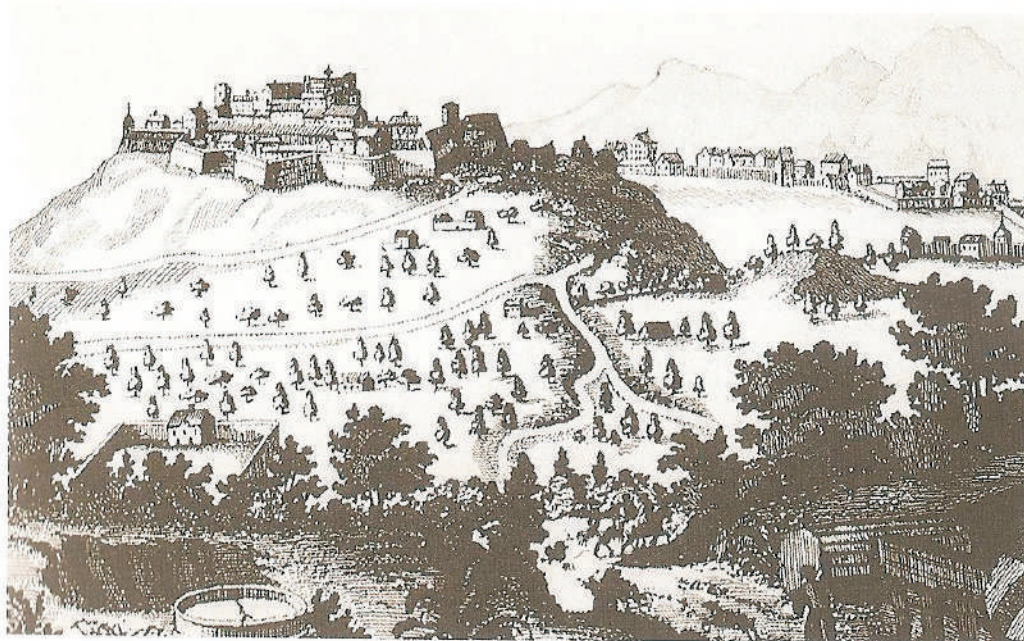
7. **Δημόσια Πετρίτσειος Βιβλιοθήκη «ο Δαμωδός» Ληξουρίου.** Ιδρύθηκε με δωρεά του Ληξουριώτη γιατρού Στάμου Πετρίτση. Η συλλογή περιέχει 1400 τόμους παλιών βιβλίων όλων των κατηγοριών.

8. **Ζησιμάτειος Βιβλιοθήκη Πυλάρου.** Συγκεντρώνει μέχρι στιγμής περί τα 5.000 βιβλία.

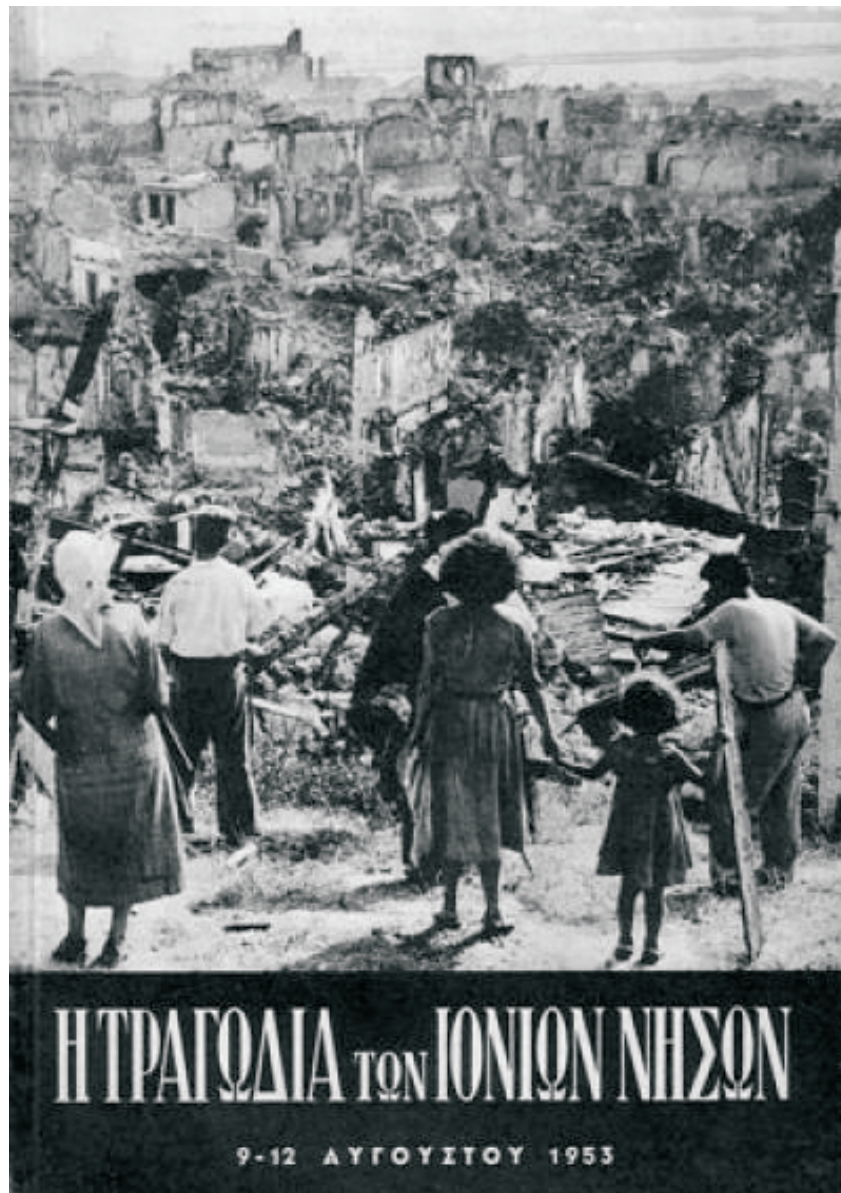
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΦΩΤΟ 1.1.1 ΠΡΟΣΕΙΣΜΙΚΟ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ.

ΦΩΤΟ 1.4.1 ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ. ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ J. PETTERS, 1685.

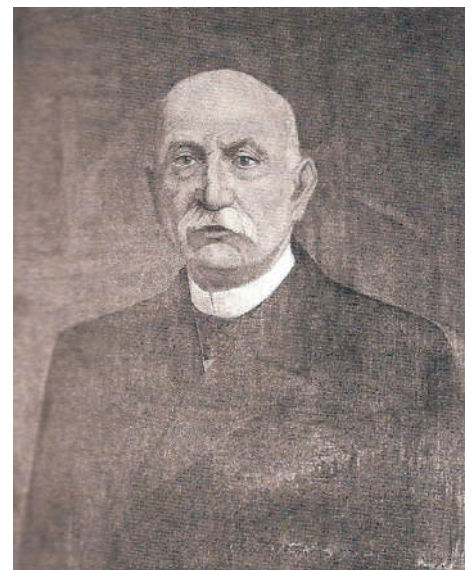
ΦΩΤΟ 1.4.2 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΣΤΡΕΠΤΙΚΟΥΣ ΣΕΙΣΜΟΥΣ ΤΟΥ 1953.

ΦΩΤΟ 1.5.1 ΜΑΡΗΣ ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ.

ΦΩΤΟ 1.5.2 ΑΝΔΡΕΑΣ ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ.

ΦΩΤΟ 1.5.3 ΠΑΝΑΓΗΣ ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ.

ΦΩΤΟ 1.5.4 ΑΓΑΛΜΑ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΗ ΒΑΛΛΙΑΝΟΥ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΤΟ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ, ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ.

ΦΩΤΟ 1.5.5 Η ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

ΦΩΤΟ 1.6.1 ΟΙΚΙΑ ΚΟΝΤΕ ΤΖΩΡΤΖΗ ΑΝΝΙΝΟΥ. ΛΙΘΟΣΤΡΩΤΟ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ.

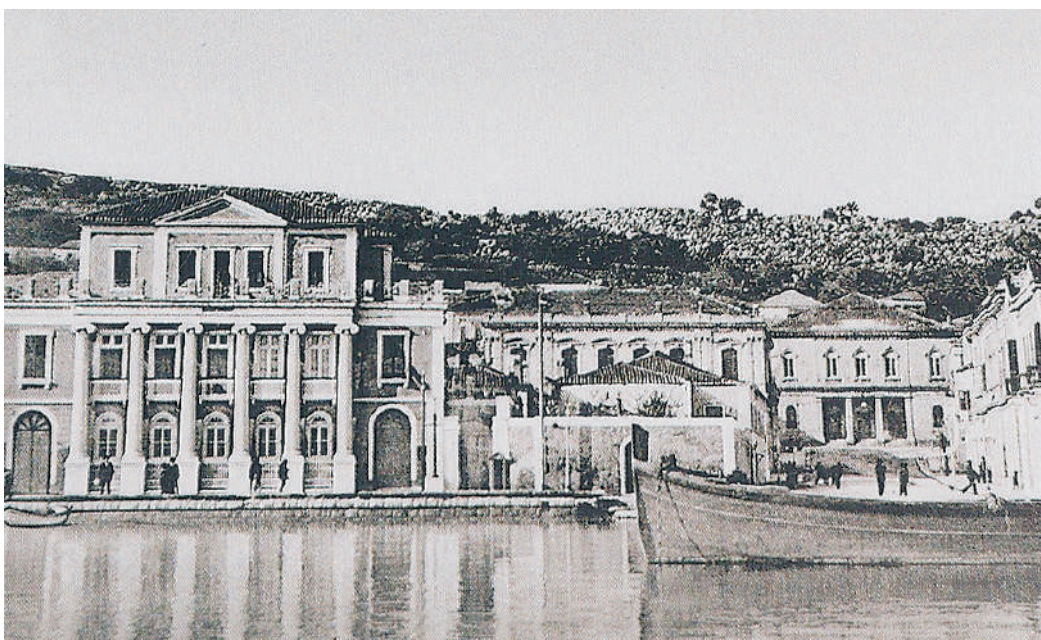
ΦΩΤΟ 1.6.2 Ο ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, 1910.

ΦΩΤΟ 1.6.3 ΟΙΚΙΑ ΚΟΝΤΕ ΚΑΙ ΣΑΡΑ ΜΕΤΑΞΑ. ΛΙΘΟΣΤΡΩΤΟ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ.

ΦΩΤΟ 1.6.4 Η ΟΔΟΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ, ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ, 1906.

ΦΩΤΟ 1.6.5 Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ, 1903.

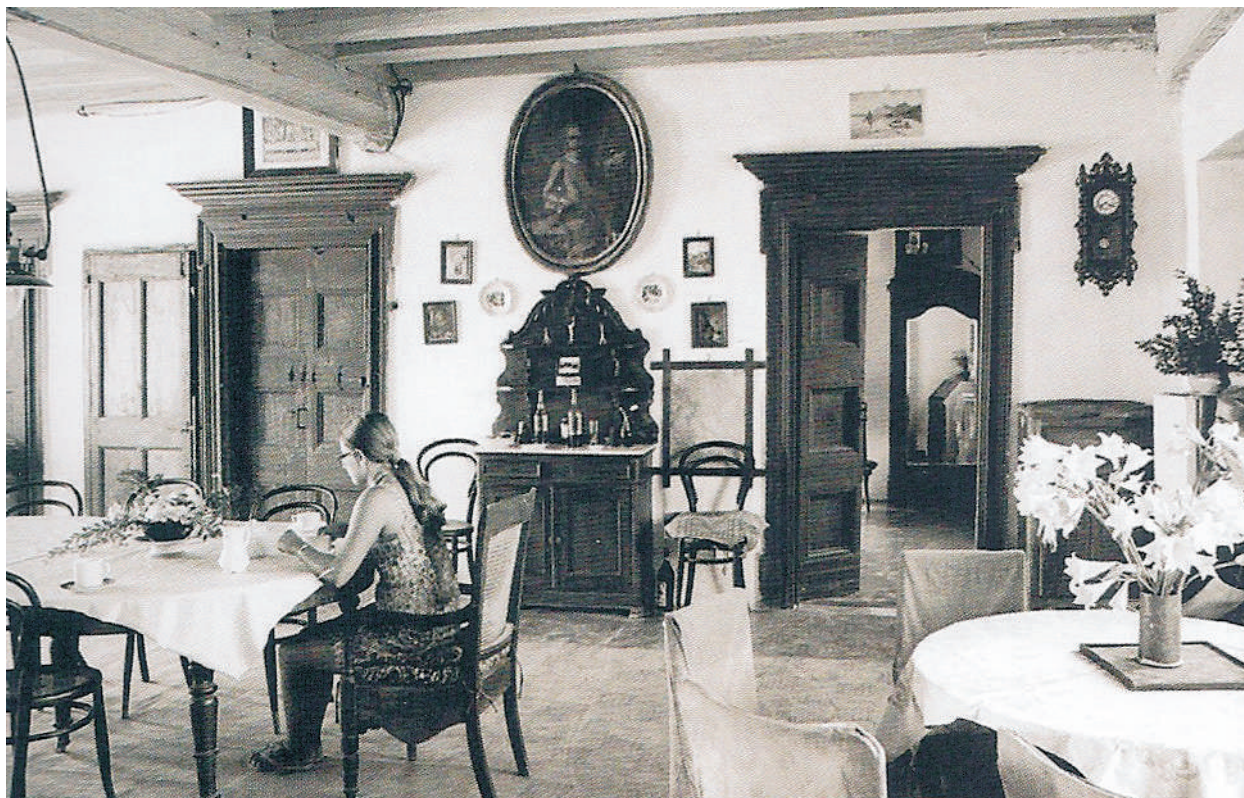
ΦΩΤΟ 1.6.6 ΚΑΜΠΑΝΑΡΙΟ ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

ΦΩΤΟ 1.6.7 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΓΩΝΙΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΕΙ ΛΑΞΕΥΜΕΝΟΥΣ ΠΩΡΟΛΙΘΟΥΣ.

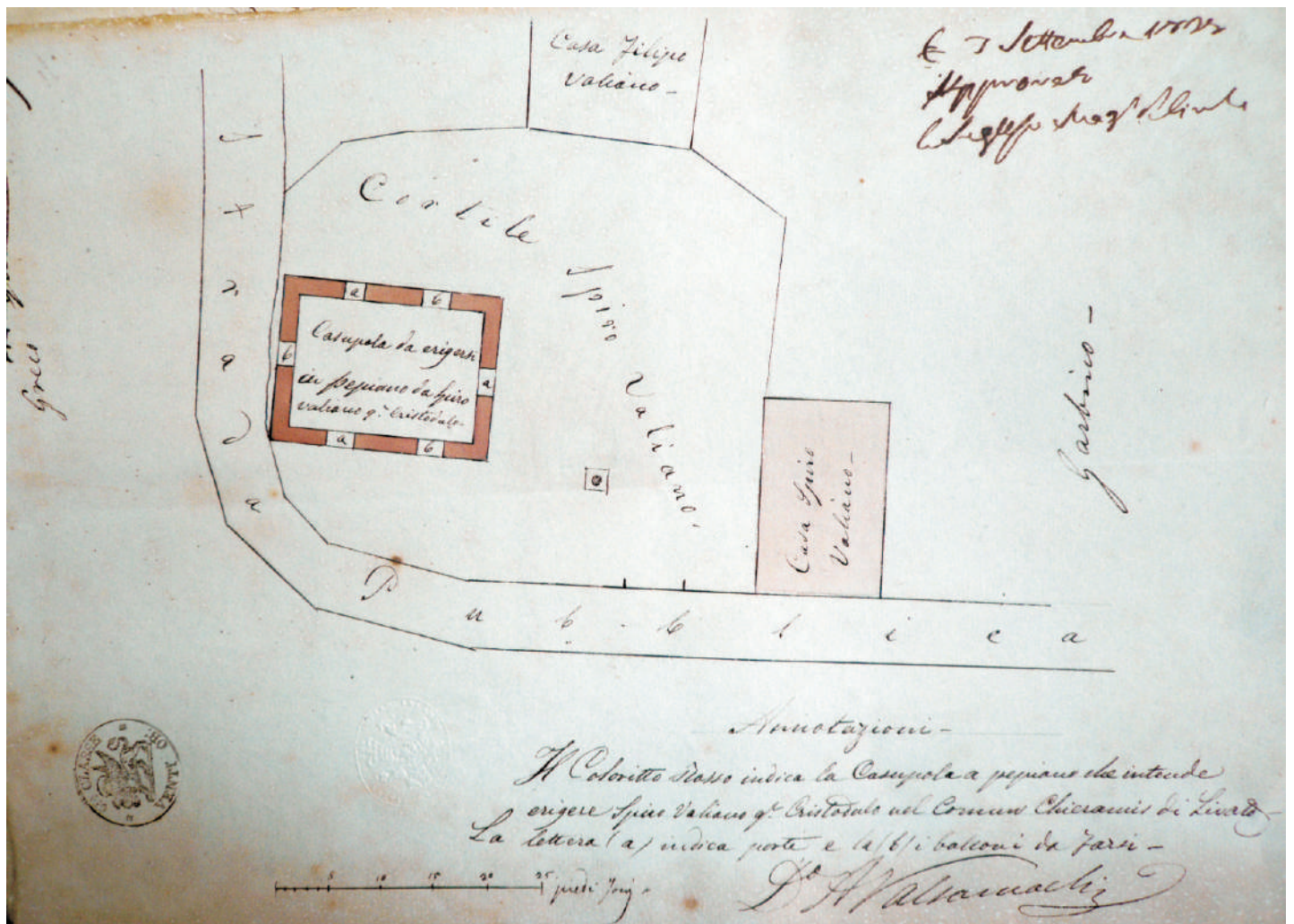
ΦΩΤΟ 1.6.8 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΣΤΑ ΣΒΟΡΩΝΑΤΑ ΛΕΙΒΑΘΟΥΣ ΤΥΠΟΥ «ΣΕΤΤΕ».

ΦΩΤΟ 1.6.9 ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΗΣ ΑΓΡΟΙΚΙΑΣ ΤΥΠΑΛΔΟΥ-ΦΟΡΕΣΤΗ. ΣΑΜΟΛΙ ΠΑΛΙΚΗΣ.

ΦΩΤΟ 1.6.10 ΟΙΚΙΑ ΠΛΟΙΑΡΧΟΥ ΣΒΟΡΩΝΟΥ, ΣΒΟΡΩΝΑΤΑ ΛΕΙΒΑΘΟΥΣ.

ΦΩΤΟ 1.6.11 ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΤΟΥ 1838. ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ ΣΠΥΡΟΣ. ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΟΔΟΥΛΟΥ. ΚΕΡΑΜΕΙΣ. ΔΕΝ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΟΤΙ ΕΧΕΙ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΒΑΛΛΙΑΝΩΝ. Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΗ, ΣΠΥΡΟΣ ΕΙΝΑΙ 36 ΧΡΟΝΩΝ ΤΟ 1838, ΑΛΛΑ ΕΙΝΑΙ ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ.

ΦΩΤΟ 1.6.11 ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. ΚΕΡΑΜΕΙΕΣ. ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΤΟΥ 1838. ΔΕΝ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΚΑΜΙΑ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑ.

ΦΩΤΟ 2.1.1 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΤΥΠΟΥ «ΣΕΤΤΕ» ΣΤΑ ΤΖΑΝΑΤΑ ΛΕΙΒΑΘΟΥΣ.

ΦΩΤΟ 2.1.2 ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ.

ΦΩΤΟ 2.1.3 ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΞΩΣΤΡΕΦΗΣ ΑΥΛΗ.

ΦΩΤΟ 2.1.4 ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ.

ΦΩΤΟ 2.1.5 ΕΞΩΣΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΟΨΗΣ.

ΦΩΤΟ 2.1.6 ΣΙΔΕΡΙΑ ΣΕ ΙΣΟΓΕΙΟ ΑΝΟΙΓΜΑ.

ΦΩΤΟ 2.1.7 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ.

ΦΩΤΟ 2.1.8 ΤΟ ΚΑΜΠΑΝΑΡΙΟ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΕΡΑΜΕΙΩΝ ΣΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΕΙΣΜΟΥΣ ΤΟΥ 1953.
ΔΕΞΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΑΡΧΕΙΟ ΠΟΥ ΚΑΤΕΡΕΥΣΕ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΣΕΙΣΜΟΥΣ.

ΦΩΤΟ 2.1.9 ΔΙΩΡΟΦΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΝΟΤΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ.

ΦΩΤΟ 2.1.10 ΤΟ «ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΠΙΤΙ» ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΒΑΛΛΙΑΝΟΥ.

ΦΩΤΟ 2.1.11 ΝΑΟΣ ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

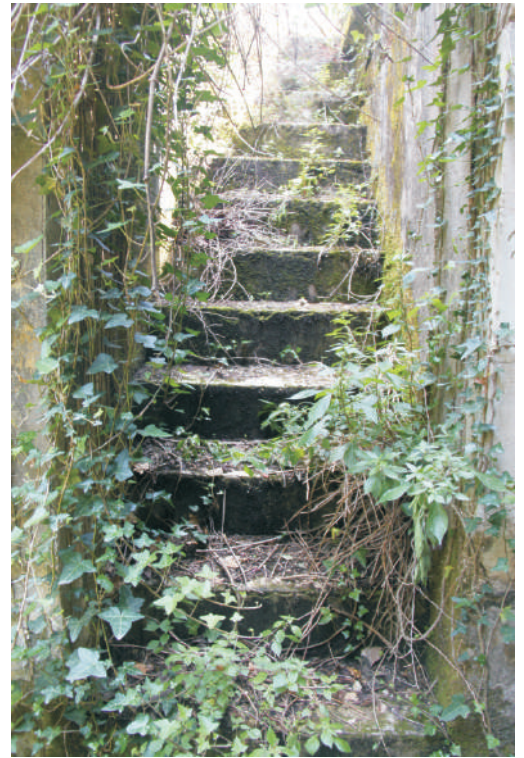
ΦΩΤΟ 2.1.12 ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΒΑΛΛΙΑΝΩΝ.

ΦΩΤΟ 2.1.13 ΣΤΑΥΛΟΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΒΑΛΛΙΑΝΩΝ.

ΦΩΤΟ 2.2.1 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ.

ΦΩΤΟ 2.2.2 ΒΟΗΘΗΤΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ
ΑΠΟ ΟΠΛΙΣΜΕΝΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ.

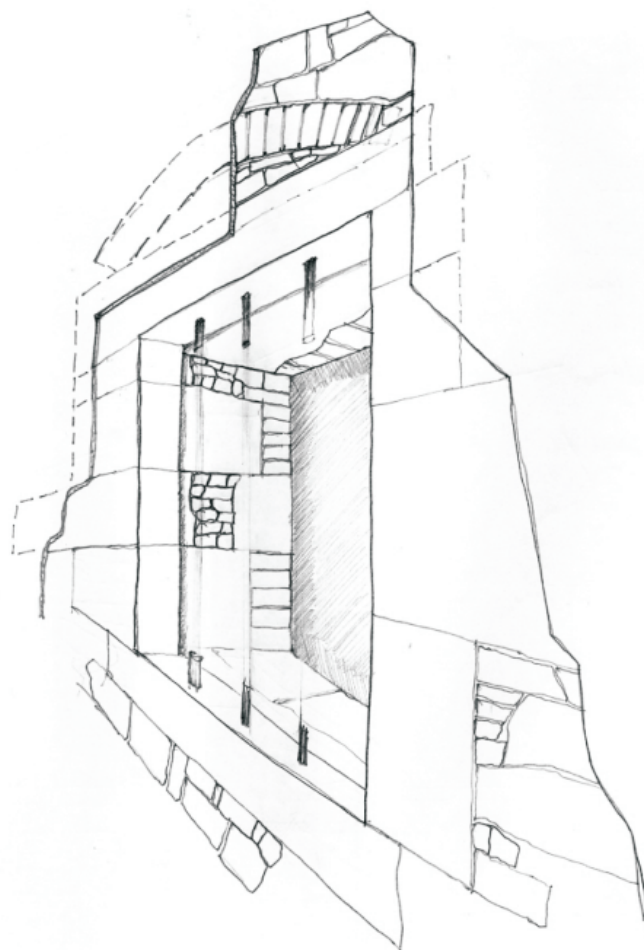
ΦΩΤΟ 2.2.3 ΙΧΝΟΣ ΤΗΣ ΞΥΛΙΝΗΣ ΒΑΘΜΙΔΟΦΟΡΟΥ
ΤΗΣ ΞΥΛΙΝΗΣ ΣΚΑΛΑΣ.

ΦΩΤΟ 2.2.4 ΚΑΤΩ, ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ.

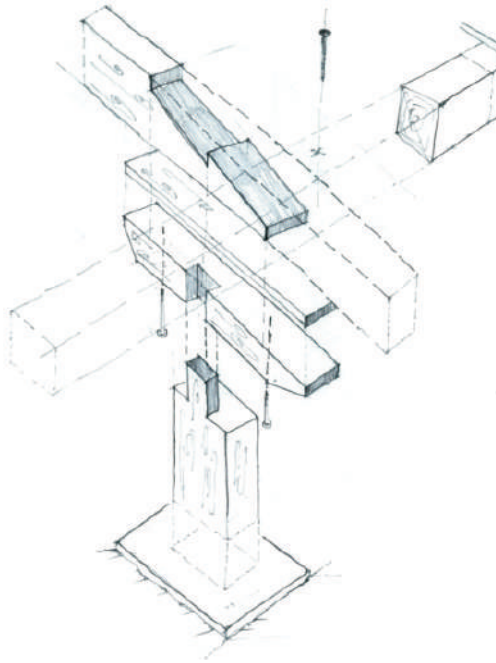
ΦΩΤΟ 2.3.1 ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΟΨΗΣ.

ΦΩΤΟ 2.3.2 ΠΡΟΟΠΤΙΚΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΛΕΥΡΑΣ
ΠΑΡΑΘΥΡΟΥ ΤΟΥ ΙΣΟΓΕΙΟΥ.

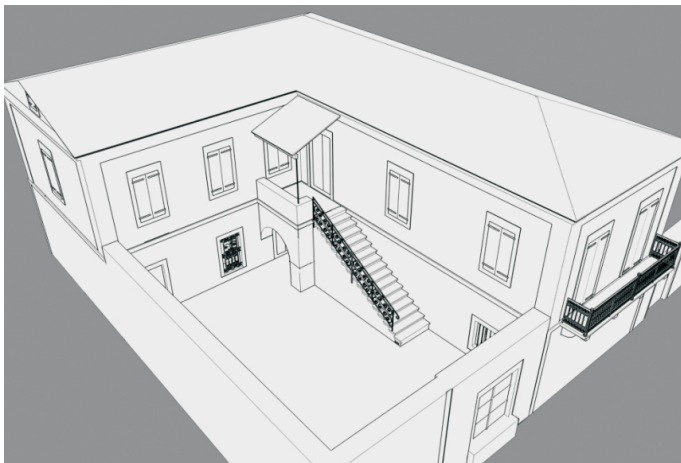
ΦΩΤΟ 2.3.3 ΠΛΑΚΑ ΟΠΛΙΣΜΕΝΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ.

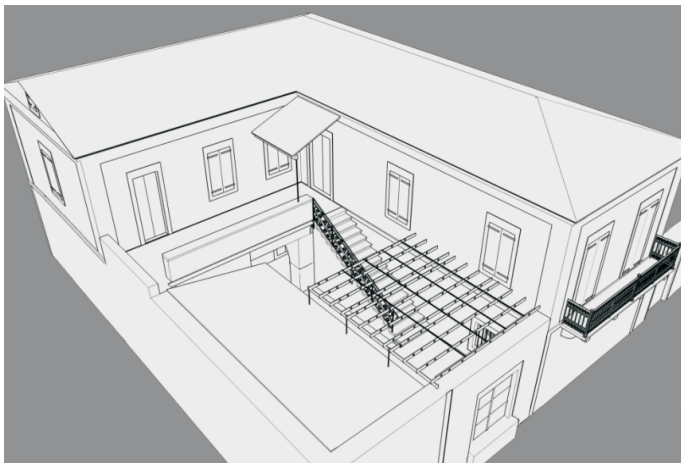
ΦΩΤΟ 2.3.4. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΞΥΛΙΝΟΥ ΥΠΟΣΤΗΛΩΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΞΥΛΙΝΗ ΔΟΚΟ (ΜΑΪΣΤΡΑ).

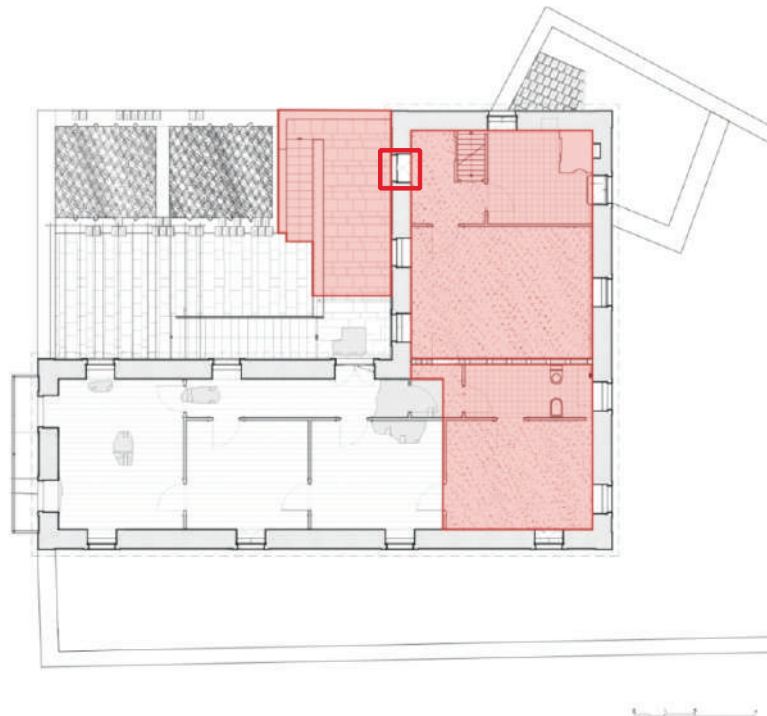
ΦΩΤΟ 2.3.5 ΤΕΤΡΑΡΙΧΤΗ ΣΤΕΓΗ ΣΤΗΝ ΜΑΚΡΙΑ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ.

ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΦΑΣΗ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ (ΤΥΠΟΣ ΣΕΤΤΛ).

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΦΑΣΗ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ.

ΦΩΤΟ 2.5.1 ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ.

ΦΩΤΟ 2.5.2 ΠΛΑΚΑ ΑΠΟ ΟΠΛΙΣΜΕΝΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ.

ΦΩΤΟ 2.5.3 ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΞΥΛΙΝΗΣ ΣΚΑΛΑΣ ΣΤΟ ΚΑΤΩΪ.

ΦΩΤΟ 2.5.4 ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΥΛΗ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ.

ΦΩΤΟ 2.5.5 ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΠΟΥ ΜΕΤΑΤΡΑΠΗΚΕ ΣΕ ΘΥΡΑ.

ΦΩΤΟ 3.6.2.1 ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ.

ΦΩΤΟ 3.6.2.2 ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΙΣΟΓΕΙΟΥ.

ΦΩΤΟ 3.6.2.3 ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΟΨΗΣ.

ΦΩΤΟ 3.6.2.4 ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΕΙΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΖΩΦΟΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΕΙΣΟΥ ΣΤΗΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ.

ΦΩΤΟ 3.6.2.5 ΥΓΡΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΙΚΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΙΣΟΓΕΙΟΥ.

ΦΩΤΟ 3.6.3.1 ΞΥΛΙΝΟ ΔΑΠΕΔΟ ΣΤΟ ΚΑΤΩΪ.

ΦΩΤΟ 3.6.3.2 ΞΥΛΙΝΟ ΔΑΠΕΔΟ ΣΟΦΙΤΑΣ.

ΦΩΤΟ 3.6.4.1 ΤΜΗΜΑ ΔΙΡΡΙΧΤΗΣ ΣΤΕΓΗΣ.

ΦΩΤΟ 3.6.4.2 ΣΗΜΕΙΟ ΕΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΡΦΙΑ.

ΦΩΤΟ 3.6.4.3 ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΡΑΡΙΧΤΗΣ ΣΤΕΓΗΣ.

ΦΩΤΟ 3.6.5.1 ΑΝΟΙΓΜΑ ΟΡΟΦΟΥ.

ΦΩΤΟ 3.6.5.2 ΑΝΟΙΓΜΑ ΙΣΟΓΕΙΟΥ.

ΦΩΤΟ 3.6.6.1 ΘΥΡΑ ΙΣΟΓΕΙΟΥ ΘΥ.Α.09.

ΦΩΤΟ 3.6.6.2 ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΟΡΟΦΟΥ ΠΑ.Β.02.

ΦΩΤΟ 3.6.7.1 ΚΑΜΑΡΑ ή «ΒΟΛΤΟΣ».

ΦΩΤΟ 3.6.8.1 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΛΙΘΙΝΗ ΚΛΙΜΑΚΑ.

ΦΩΤΟ 3.6.8.2 ΑΠΟΤΟΜΗ ΞΥΛΙΝΗ ΚΛΙΜΑΚΑ
ΠΟΥ ΟΔΗΓΕΙ ΣΤΗ ΣΟΦΙΤΑ.

ΦΩΤΟ 3.6.9.1 ΚΙΓΚΛΙΔΩΜΑ ΕΞΩΣΤΗ.

ΦΩΤΟ 3.6.9.2 ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΣΤΗΘΑΙΟ ΣΚΑΛΑΣ.

ΦΩΤΟ 3.6.11.1 ΟΡΟΦΟΓΡΑΦΙΑ ΣΑΛΑΣ.

ΦΩΤΟ 3.6.12.1 ΦΟΥΡΝΟΣ ΙΣΟΓΕΙΟΥ.